

Van Wulven (Horst, Wulverhorst, Sterkenburg, Hardenbroek)

door
B. de Keijzer

Inleiding

Een volledige genealogie over de familie Van Wulven met al haar zijtakken tot omstreeks het midden van de 14^e eeuw is tot nu toe niet gepubliceerd. Wel zijn de oudste generaties door mij eerder beperkt behandeld maar vanwege de doelstelling van de desbetreffende publicatie.¹

In verband met het onderzoek naar de zoenovereenkomst van 1309 waarbij Catharina van de Nesse, de vrouw Willem van Montfoort, fungeerde als startpunt, was het noodzakelijk de genealogie Van Wulven, evenals haar zijtakken, opnieuw onder de loep te nemen. Het was daarom onontkoombaar alle vermeldingen vanaf 1196 nauwkeurig na te gaan en te beoordelen. Gedurende de dertiende eeuw komen de verschillende leden van de familie Van Wulven zeer regelmatig voor in oorkonden, meestal als getuige, waardoor het mogelijk is om een goed beeld te vormen over de genealogische samenhang. Daar staat tegenover dat er weinig oorkonden zijn waarin zij zelf rechtshandelingen verrichten. Ten gevolge daarvan ontbreken bij de eerste generaties veelal de namen van echtgenotes en ook eventuele andere gezinsleden.

Er is een opvallende verbondenheid tussen de familie Van Wulven en de abdij van Sint Servaes te Utrecht wat er toe geleid heeft dat in het necrologium de memories zijn opgetekend van een groot aantal leden van de familie.² Indien bij de memorieaantekeningen nadere gegevens zijn vermeld, dan was het in veel gevallen mogelijk vast te stellen om wie het precies ging.

Transcripties van akten en oorkonden van na 1300 benodigd voor het samenstellen van de genealogie zijn samengebracht in een bijlage.

Emmen, 2023 (afgesloten 2 november).³

Nieuwe inzichten

Bij het opnieuw uitgevoerde onderzoek bleek dat de door mij in de eerste generatie opgevoerde jongste broeder van Alfert I van Wulven, namelijk Ernst, vermeld in 1212/15⁴ en 1219,⁵ afgevoerd dient te worden.⁶ De reden daarvan is dat ‘Alberto et Arnesto de Wulven’, die in de getuigenlijst van de eerste oorkonde worden vermeld, achteraf gezien oom en neef (oomzegger) te zijn. De misvatting is in feite ontstaan door een oorkonde uit 1219. Hierin schonk Sweder van Dingende aan het Duitse Huis meerdere goederen waaronder een hoeve te *Schaluic*, waarbij als eerste getuige wordt genoemd ‘dominus Ernestus de Wluede’. De bewerker van het oorkondeboek meent dat met *Schaluic* de plaats Schalkwijk in de provincie Utrecht bedoeld is, wat hij afleidde uit de namen van de eerste vijf van de elf getuigen. Echter, het ziet er naar uit

¹ B. de Keijzer, *De borgen oor Gijsbert van Amstel en Herman van Woerden. Onderzoek naar borgstellingen in de middeleeuwen* (Rotterdam, 2011), blz. 64-66.

² De optekeningen vinden per dag op chronologische volgorde plaats. Jaartallen worden meestal niet genoemd, zodat de chronologie relatief is.

³ De eerste versie van deze publicatie op HoGenDa is gedateerd 4-7-2020. Daarna is een verbetering ontvangen van de heer A.A. van Bommel (e-mail 1-11-2023). Eventuele aanvullingen en verbeteringen op deze publicatie s.v.p. richten aan de webmaster van HoGenDa: webmaster@onsvoorgeslacht.nl

⁴ OSU II, no. 605, d.d. (tussen 5-12-1212 en 1-9-1215); OGZ, no. 435, d.d. (tussen 1213 en 1216).

⁵ OSU II, no. 668, d.d. 1219.

⁶ De Keijzer, *Borgen*, blz. 66. Tabel XV.

dat in dit geval met *Wluede* niet *Wulven* bedoeld is.⁷ Ook twee andere getuigen, namelijk ‘Andreas de Werkune’ en ‘Wernboldus de Wernkune’, werden op grond van hun toenaam toegeschreven als behorende tot het geslacht *Van Werconden*. Maar zij zijn niet te plaatsen binnen die familie. Kennelijk hebben we hier te maken met ingezetenen van buiten Utrecht. Met andere woorden er was in 1219 geen sprake van een ‘heer Ernst van Wulven’, waarmee met de in de eerste oorkonde genoemde Ernst niet anders bedoeld wordt dan de zoon van Alfert I van Wulven.

Een ander punt is dat de eerste oorkonde, waarin Otto I, bisschop van Utrecht, aan zijn broer Gerard, graaf van Gelre en Zutphen, de *novale* tienden van de Veluwe in leen opdraagt, wordt gedateerd tussen 5 december 1212 en 1 september 1215, terwijl dezelfde oorkonde ook wordt gedateerd tussen 1213 en 1216.⁸ De eerste datum, 5 december 1212, is ontleend aan het overlijden van zijn voorganger van de bisschop en de tweede datum, 1 september 1215, die van zijn eigen overlijden. Onder de getuigen wordt onder andere genoemd Rudolf van Beusinchem. Hij is zijn vader, Hubert van Beusinchem, opgevolgd tussen 18 oktober 1213 toen zijn vader nog in leven werd vermeld,⁹ en 1214 als hij samen met zijn jongere broers Steven en Hubert, als getuige optreedt.¹⁰ De overlijdensdatum van Otto I, bisschop van Utrecht, staat niet met zekerheid vast. De datum 1 september is ontleend aan de necrologia van Oudmunster en Sint Pieter, maar in de ‘*Catalogus Episcoporum Ultrajectinorum*’ wordt als overlijdensdatum 25 maart 1215 vermeld.¹¹ Het ziet er naar uit dat de oorkonde vervaardigd is na 12 oktober 1213 en wellicht voor 25 maart 1215. Omdat alle getuigen, die in de oorkonde genoemd worden, tot vooraanstaande families te Utrecht behoren zullen in de desbetreffende genealogieën een aantekening bij de datering van de oorkonde worden vermeld.

Heraldiek

Van veel leden van de familie Van Wulven, evenals die van de zijtakken, zijn zegels bewaard gebleven. Aan de hand daarvan kan de ontwikkeling van de heraldiek binnen de familie goed gevolgd worden en met name de toepassing van de brisure ter onderscheiding van de ontstane zijtakken en de verschillende leden onderling. Het wapen van de familie Van Wulven (Van der Horst, Van Wulverhorst) kan omschreven worden als golvend gedwarsbalkt van goud en rood in acht stukken,¹² terwijl het wapen van de familie Van Sterkenburg (Van Hardenbroek) luidt golvend gedwarsbalkt van goud en rood in acht stukken, waarvan de rode dwarsbalken beladen zijn met 15 zilveren penningen.¹³ Het aantal penningen en de verdeling daarvan wisselt afhankelijk van de vorm van het schild. Bij een gotische schild waren het meestal 14 penningen (5:5:3:1), terwijl bij een halfrond schild 18 penningen (5:5:5:3) meestal gebruikelijk was. De laatst genoemde verdeling is aangehouden in de onderstaande verkorte stamboom dat geïllustreerd is met de wapens in kleur. In geval van een barensteel is voor één tak de kleur blauw aangehouden, terwijl een andere tak, zoals blijkt uit een tekening van latere tijd (afb. 20), een barensteel van rood zou gebruikt hebben de kleur zwart is aangehouden. Met name ook omdat de afgebeelde personen geen barensteel in hun wapen hebben gevoerd maar een 6-puntig sterretje waarvan de kleur eveneens zwart is aangehouden. Bij het wapen van Huibert II van Wulven zijn de kleuren van het vrijkwartier en het vogeltje niet bekend en door mij

⁷ OGZ, no. 453, d.d. 1219. Hierin sprake van ‘dominus Ernestus de Vulvene’.

⁸ OGZ, no. 435, d.d. (tussen 1213 en 1216).

⁹ OSU II, no. 612, d.d. 18-10-1213.

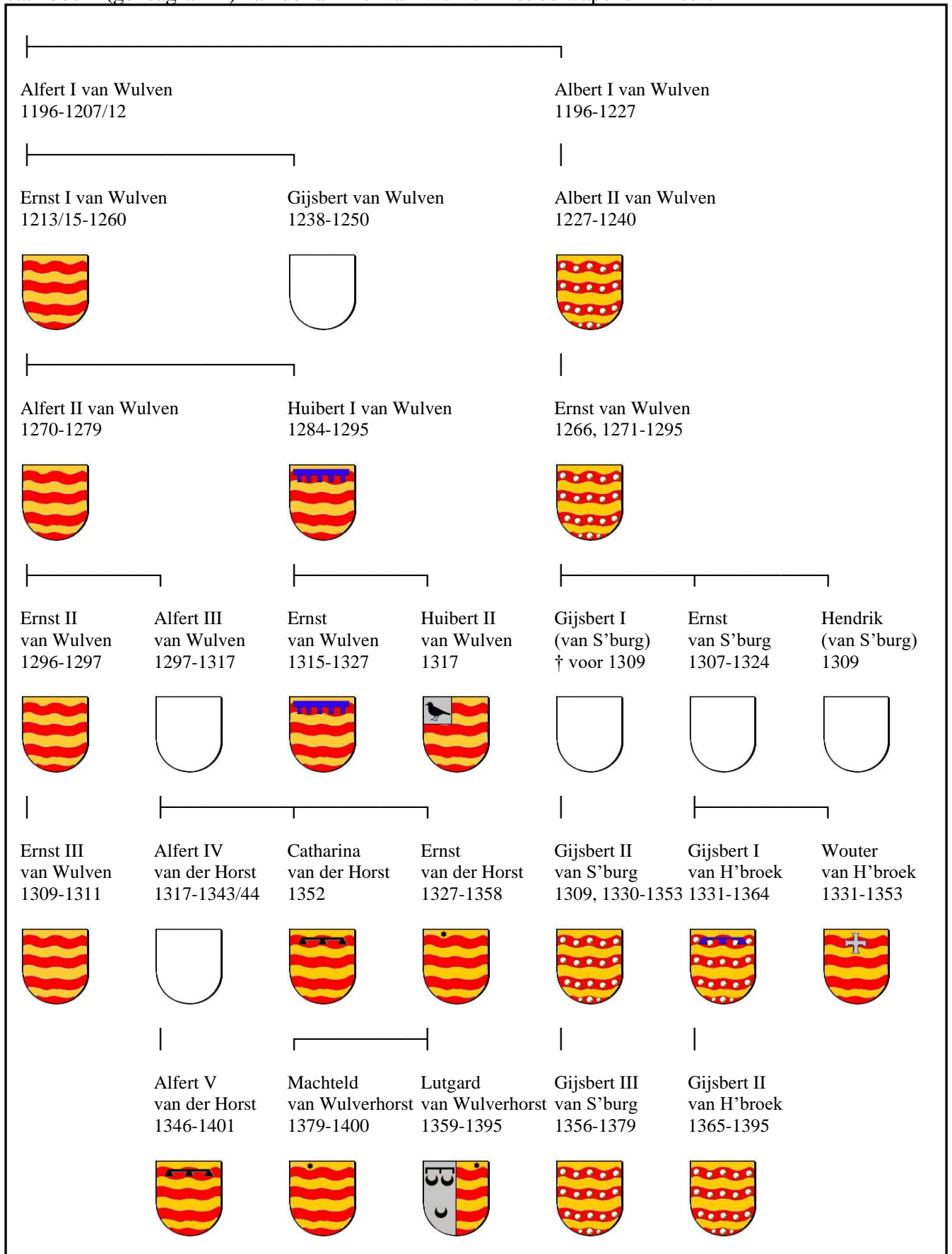
¹⁰ OSU II, no. 618, d.d. 1614.

¹¹ J.T.J. Jamar en C.A. van Kalveen, *Catalogus Episcoporum Ultrajectinorum. Lijst van de Utrechtse Bisschoppen, 695-1378* (Utrecht, 2005), blz. 79.

¹² J.B. Rietstap, *De wapens van den Nederlandschen adel* (Groningen, 1890), blz. 418.

¹³ Rietstap, *Wapens*, blz. 399.

‘bedacht’, evenals bij de andere hiervoor genoemde brisures. Hieronder volgt een verkorte stamboom (geneagram 1) van de familie Van Wulven met de wapens in kleur.

*Geneagram 1. Wapenschouw.
Genealogie*

I. *Alfert*, schout van Utrecht, vermeld 1127-1139.

In oorsprong moet de familie Van Wulven, die tot de Stichtse ministerialiteit behoorde, vanwege hun latere status zondermeer een vooraanstaande familie zijn geweest. Op grond van de vernoemingsgewoonte zal de oudste generatie *Alfert* geheten hebben. Daarbij is de aandacht gevallen op *Alfert*, schout van Utrecht, vermeld 1127-1139, vooral omdat de naam *Alfert* niet zo vaak voorkomt. Buitelaar schaarde hem weliswaar onder de familie Van der Aa maar zonder genealogisch verband.¹⁴

De eerste twee generaties zijn hypothetisch maar vanwege de vermoedelijke verwantschap met de familie Van Beusichem opgenomen en in beeld gebracht (geneagram 2.)

Op 2 oktober 1127 bepaalde Bisschop Godfried de marktplaatsen te Utrecht. Onder ministerialen wordt als getuige genoemd 'Alferus, scultetus'.¹⁵ Hij komt daarna in 1131,¹⁶ 1132,¹⁷ 1133,¹⁸ 1134,¹⁹ 1135,²⁰ steeds als getuige voor in de functie van schout. In 1139 schonk Bisschop Andreas aan het kapittel van Oudmunster alle novale tienden langs de Gouwe met de cijns en het gerecht, en de tienden en de cijns van de nieuw ontgonnen gronden tussen Maurik, etc., waarbij in beide oorkonden onder de ministerialen als eerste getuigen worden genoemd 'Alfero, Jonatha, frater eius'.²¹

In 1139 schonk Bisschop Andreas aan de abdij Marienweerd de grote en kleine tiend, de cijns en het gerecht van 45 hoeven nieuw land in Tull, etc., waarbij onder de ministerialen als eerste getuigen worden genoemd 'Alfero, sculteto, Odoldo, filio ejus'.²²

Kinderen:

1. Odold, vermeld 1139.
2. (verm.) (*Ernst*), volgt II.
3. (verm.) (...), tr. *Rudolf (van Beusichem)*.²³

II. (*Ernst*), leefde tweede helft van de 12^e eeuw.

De tussengeneratie zal vermoedelijk *Ernst* hebben geheten. Er is helaas geen enkele oorkonde bekend waarin hij voorkomt.

Kinderen:

1. *Alfert I van Wulven*, volgt III-a.
2. *Albert I van Wulven*, volgt III-b.

¹⁴ A.L.P. Buitelaar, *De Stichtse ministerialiteit en de ontginningen in de Utrechtse Vechtstreek* (Hilversum, 1993), blz. 242 (genealogische tabel).

¹⁵ OSU I no. 322, d.d. 2-10-1127.

¹⁶ OSU I no. 331, no. 333, no. 335, no. 337, d.d. 1131.

¹⁷ OSU I no. 340, d.d. 29-5-1132.

¹⁸ OSU I no. 345, d.d. 1133 (voor 21 mei).

¹⁹ OSU I no. 350, no. 351, d.d. 1134.

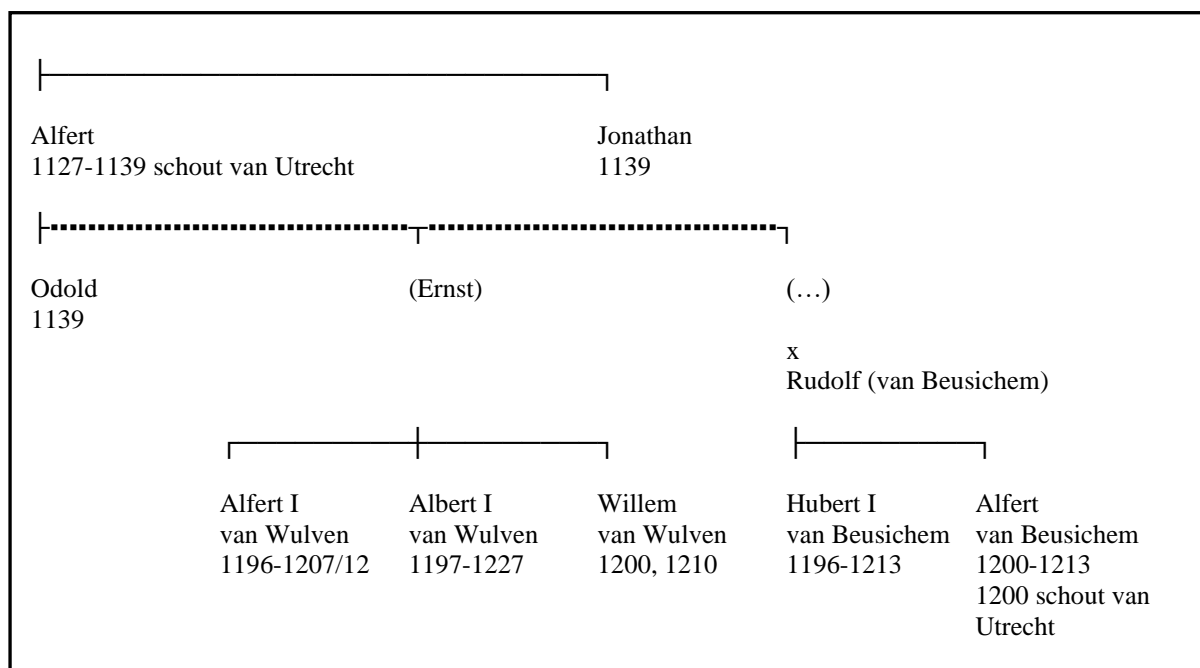
²⁰ OSU I no. 355, d.d. 1135 (tussen 21 mei en 24 september).

²¹ OSU I no. 374, no. 375, d.d. 1139 (voor 13 maart).

²² OSU I no. 378, d.d. 1139 (tussen 13 maart en 23 juni).

²³ Een publicatie over het geslacht Van Beusichem en Van Everdingen is in voorbereiding.

3. *Willem van Wulven*, vermeld 1200,²⁴ 1210.²⁵

Geneagram 2. Hypothetische samenhang tussen de families Van Wulven en Van Beusichem.

III-a. *Alfert I van Wulven*, vermeld 1196-1207/09, overl. tussen 1207 en 1209, tr. (...) van *Amstel*, dr. van Gijsbert I van Amstel.²⁶

In 1196 worden als getuigen genoemd de ministerialen ‘Alfero et Alberto de Wluinne’.²⁷ Bij het opstellen van een overzicht van de bezittingen van het klooster Bethlehem bij Doetinchem in 1200 worden als getuigen genoemd o.a. ‘Alfero, Alberto et Willemo de Wlfinnen’, waarin we drie broers mogen zien.²⁸ Hierna komen de twee oudste broers samen weer voor als getuige in 1207,²⁹ evenals in een oorkonde, gedateerd tussen 1207 en 1212.³⁰ Dit was het laatste optreden van Alfert van Wulven als getuige in een oorkonde. Omdat zijn jongere broer, Albert, vanaf 1209 regelmatig getuige is in oorkonden, ligt het voor de hand dat Alfert voor die tijd zal zijn overleden. Dat houdt tevens in dat de hiervoor genoemde oorkonde van 1207/12 nader gedateerd kan worden tussen 1207 en 1209.

Uit dit huwelijk:

1. *Ernst I van Wulven*, volgt IV-a.
2. *Gijsbert van Wulven*, volgt IV-b.

²⁴ OSU II no. 542, d.d. 1200.

²⁵ OSU II no. 598, d.d. 1210 (voor 24 september).

²⁶ De Keijzer, Borgen, blz. 84.

²⁷ OSU I no. 529, d.d. 1196 (na 30 april).

²⁸ OSU II no. 542, d.d. 1200.

²⁹ OSU II no. 581, d.d. 1207.

³⁰ OSU II no. 582, d.d. 1207/12 (nader te dateren: 1207/09).

IV-a. *Ernst I van Wulven*, heer van Wulven (1243),³¹ ridder (1235), vermeld 1213/15, 1227-1265, memorie 12 november,³² tr. (verm.) (...) *van Everdingen*, dr. van Engelbert van Everdingen en Mabelia (van Woerden).³³

In een ongedateerde oorkonde, nader te dateren tussen 12 oktober 1213 en 25 maart 1215, gaf de elect Otto aan Gerard, graaf van Gelre, alle *novale* tienden in zijn graafschap voor zover ze niet al vroeger door kerken of particulieren bezeten werden, in leen en waarbij onder de getuigen worden vermeld ‘Alberto et Arnesto de Wluen’.³⁴

Ernst van Wulven wordt voor de tweede keer als getuige onder de ministerialen vermeld in 1227 samen met Albert (zijn oom) en Albert (zijn neef), die aan hem vooraf gaan, wanneer Otto, bisschop van Utrecht, uitspraak deed in het geschil tussen het kapittel Sint Marie en Wouter, graaf van Goy, over tienden, gelegen in het kerspel Houten etc. Zij nemen in de uitgebreide rij met getuigen een vooraanstaande plaats in.³⁵ Vervolgens is hij in 1231 samen met Albert (zijn oudere neef) getuige voor bisschop Wilbrand.³⁶

Op 6 mei 1235 komen het kapittel Sint Marie en Gijsbert van Amstel, ridder, tot de afbakening van hun tienden, gelegen onder Kortenhoef en Dorsserveen. Als getuigen voor Gijsbert van Amstel treden hierbij op ‘dominus Egidii de Minden et domini Ernesti de Wlfin, militum’.³⁷ Ernst van Wulven is dus tussen 1231 en 1235 ridder geworden.

Op 22 februari 1238 komt ‘Ernestum de Wulvin’ samen met ‘Giselbertum fratrem predicti Ernesti de Wulvin’ voor als getuigen, wanneer Amelis uten Weerde, ridder, met zijn zoon Amelis, en met toestemming van zijn vrouw Sophia, evenals van Wouter, zoon van Hendrik van Amersfoort, ridder, de tienden en vruchten van een hoeve bij Alendorp voor twintig jaren afstaat aan Albert Visscher en zijn erfgenamen.³⁸ Hierna komt hij in vijf oorkonden als getuige voor, namelijk in 1238,³⁹ 1243 (‘domini Arnesti de Vuluen’),⁴⁰ 1244,⁴¹ en 1245 (‘Ernesto de Wulven, nostri ministerialibus’).⁴²

Op 19 juli 1247 deed Otto, bisschop van Utrecht, uitspraak in een geschil tussen de abt van Sint Paulus en de deken van Sint Jan over de kerk van Zandwijk, waarbij een groot aantal hoogwaardigheidsbekleders aanwezig zijn w.o. ‘Arnesto de Wlvinne et Giselberto fratre suo’.⁴³ Alard, heer van Buren, schonk op 12 maart 1248 aan het hospitaal van Sint Jan en Sint Catharina te Utrecht zijn patronaatsrecht over de kerk te Ingen, gelegen in de Betuwe, waarbij behalve Alard zelf, als zegelaars worden genoemd ‘dominorum Reineri canonici sancti Petri Traiectensis, Stephani pincerne, avunculi mei, et Ernesti de Wuluen militum roboratum’.⁴⁴

De titel, die aan Ernst in deze oorkonde wordt gegeven, is niet helemaal duidelijk, maar wellicht wijst dit op een vooraanstaande positie (leidinggevende) die hij onder de ridders in Utrecht in die tijd innam. Het jaar daarop, 1249, is hij samen met zijn broer Gijsbert getuige voor de elect

³¹ OSU II no. 1004, d.d. 9-11-1243.

³² Necrologium Sint Servaes, blz. 168. November: IIII Jd. (= 12 november) Dominus Ernestus de Wlven.

³³ De Keijzer, Borgen, blz. 63.

³⁴ OSU II, no. 605, d.d. (na 5-12-1212 en voor 1-9-1215) ofwel (na 12-10-1213 en voor 25-3-1215). Zie inleiding.

³⁵ OSU II no. 757, d.d. 1227 (voor 18 maart).

³⁶ OSU II no. 819, d.d. 1231 (voor 20 augustus).

³⁷ OSU II no. 882, d.d. 6-5-1235.

³⁸ OSU II no. 915, d.d. 22-2-1238.

³⁹ OSU II no. 932, d.d. 16-12-1238.

⁴⁰ OSU II no. 1004, d.d. 9-11-1243.

⁴¹ OSU II no. 1014, d.d. mei 1244; OSU II no. 1019, d.d. 23-8-1244.

⁴² OSU II no. 1060, d.d. 12-12-1245.

⁴³ OSU II no. 1134, d.d. 19-7-1247.

⁴⁴ OSU II no. 1163, d.d. 12-3-1248.

Gozewijn.⁴⁵ Op verzoek van de Utrechtse burgers heft op 2 december 1249 de elect Gozewijn de geldende bepaling op, dat het huis van iemand, die een doodslag heeft gepleegd, afgebroken moet worden, waarbij o.a. Ernst van Wulven als getuige optreedt.⁴⁶

In 1250 verklaarden onder andere Ernst van Wulven, en Gijsbert, zijn broer, ridders, dat zij het kapittel van Sint Pieter te zullen vrijwaren in het ongestoord bezit van de grove en smalle tiend van Weede, leenroerig aan de bisschop van Utrecht, die door Wier Wiersz. aan voornoemd kapittel was verkocht.⁴⁷ In het zelfde jaar verklaarde Dirck, proost van Oudmunster, dat Arnold Snoye van Everdingen voor 10 pond per jaar de visserij in de IJssel en de Lek, alsmede van keurmede, tijns en drie hoeven, in pacht hield van hem en zijn voorgangers, waarbij als getuige o.a. wordt genoemd ‘Ernestus van Wlvin’.⁴⁸ Hierna komt hij regelmatig als getuige voor, namelijk in de jaren 1252,⁴⁹ 1254,⁵⁰ 1255,⁵¹ 1257,⁵² en 1259.⁵³

In die periode zijn twee ruiterszegels, wat dus strookt met zijn vorenstaande positie onder de ridders, toevallig beide uit 1259, van hem bewaard gebleven (afb. 1).⁵⁴ Ter vergelijking rechts het andere zwaar beschadigd ruiterszegel (afb. 2).⁵⁵

Afb. 1. Zegel en tegenzegel (links) van Ernst van Wulven, ridder (1259).⁵⁶
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Afb. 2. Zegel (rechts) van Ernst van Wulven, ridder (1259).⁵⁷
(*Ridderlijke Deutsche Orde*)

⁴⁵ OSU III no. 1196, d.d. 1249 (tussen begin april en 29 november).

⁴⁶ OSU III no. 1207, d.d. 2-12-1249.

⁴⁷ OSU III no. 1217, d.d. oktober 1250.

⁴⁸ OSU III no. 1222, d.d. 1250.

⁴⁹ OSU III no. 1275, d.d. 22-11-1252.

⁵⁰ OSU III no. 1321, d.d. 22-2-1254.

⁵¹ OSU III no. 1348, d.d. april 1255.

⁵² OSU III no. 1413, d.d. 12-6-1257.

⁵³ OSU III no. 1477, d.d. 17-3-1259; OSU III no. 1501, d.d. 21-7-1259; OSU III 1503, d.d. augustus 1259; OSU III no. 1507, d.d. 7-11-1259.

⁵⁴ CSN no. 1394 (zegel), no. 1394 (tegenzegel), d.d. 21-7-1259.

⁵⁵ De Vey Mestdagh, *Duitsche Orde*, blz. 86, d.d. 21-7-1259.

⁵⁶ Beschrijving: 1. omschrift: +SIGILLVM·ERNEST·DE·WLVEN
2. kenmerken: rond, - mm, groene was, vrij gaaf.
3. zegelbeeld: een ridder in volle wapenrusting; tegenzegel: een gotisch schild.
4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken.

⁵⁷ Beschrijving: 1. omschrift: [+]SIGI[LL]VM·[ER]NESTI·[DE·WLVEN]
2. kenmerken: rond, 52 mm, bruine (vgl. hiervoor) was, zwaar beschadigd.
3. zegelbeeld:
4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken.

Op 11 november 1265 gaf de deken en het kapittel van Sint Jan een halve hoeve land, gelegen in de heerlijkheid van Ernst van Wulven in Langbroek, aan hem in erfpacht te komen op zijn oudste zoon of dochter.⁵⁸ Nadien komt hij niet meer voor en zal niet lang daarna zijn overleden.

Uit dit huwelijk:

1. *Alfert II van Wulven*, volgt V-a.
2. *Hubert van Wulven*, volgt V-b.
3. (...) van Wulven, tr. *Jacob van Lichtenberg*,⁵⁹ vermeld 1278-1303, zn. van Jacob, zn. van Johannes van Vloistale, en Lutgard.

V-a. *Alfert II van Wulven*, knaap (1271), ridder (1276), vermeld 1271-1279, memorie 5 juli,⁶⁰ tr. *Ada van der Made*, memorie 2 mei,⁶¹ dr. van IJsbrand van der Made en Hadewich van Maarland. Zij tr. 1° Willem van Benthem, ridder, zn. van Simon van Teylingen.

‘Alfordus *filius* Ernesti de Vlven’ wordt voor het eerst vermeld in een lijst van leenmannen van Otto II, graaf van Gelre en Zutphen, mogelijk opgesteld na diens overlijden op 10 januari 1271, zonder dat het leen wordt omschreven.⁶² Dit leen komt in de volgende oorkonde aan de orde. De elect Jan verklaarde op 5 februari 1272 dat Ernst van Wulven, ridder, de bovenste van twee hoeven, gelegen in Schalkwijk, die Alfert van Wulven, knaap, onze verwant, van Reinout, graaf van Gelre, in achterleen hield, verkocht heeft aan de deken en het kapittel Ten Dom. Voorts doen zowel Alfert van Wulven als de voornoemde Ernst van Wulven en Machteld, diens zuster, afstand van hun rechten.⁶³ Op dezelfde dag beloofde de elect Jan aan de deken en het kapittel Ten Dom voor Pasen aanstaande te bewerkstelligen dat Reinout, graaf van Gelre, afstand zal doen van zijn rechten op de bovenste van twee hoeven, die Alfert van Wulven, knaap, van hem in leen hield.⁶⁴ Aan deze oorkonde hangt zijn zegel (afb. 3).⁶⁵

Afb. 3. Zegel van Alfert van Wulven, knaap (1272).⁶⁶
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

⁵⁸ OSU III no. 1533, d.d. 11-11-1260 (= 1265). Zie: Dekker, Kromme rijngebied, blz. 278 (noot 42).

⁵⁹ Een publicatie van het geslacht Van Lichtenberg is in voorbereiding.

⁶⁰ Necrologium Sint Servaes, blz. 140. Juli: III Non. (= 5 juli) Dominus Alfardus de Wlven.

⁶¹ Necrologium Sint Servaes, blz. 126. Mei: VI Non. (= 2 mei) Domina Ada de Wlven.

⁶² OSU IV no. 1791, d.d. (eind 1270 = begin 1271).

⁶³ OSU IV no. 1819, d.d. 5-2-1272.

⁶⁴ OSU IV no. 1820, d.d. 5-2-1272.

⁶⁵ CSN no. 1398, d.d. 5-2-1272.

⁶⁶ Beschrijving: 1. omschrift: +S·ALF[ARD]I·DE·W[VLVE]N
2. kenmerken: rond, - mm, bruine was, beschadigd.
3. zegelbeeld: een gotisch schild.
4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken.

Reinout, graaf van Gelre, deed inderdaad op 1 april 1272 (Pasen viel in dat jaar op 24 april) afstand van zijn rechten op de bovenste van twee hoeven land, gelegen in Schalkwijk.⁶⁷ Op 23 september 1276 beloofde de elect Jan de burgers van Utrecht te zullen bijstaan en hun rechten te handhaven, waarbij een aantal vooraanstaande edelen aanwezig waren w.o. Alfert van Wulven, ridder.⁶⁸ Evenzo, toen op 23 juni 1277 de elect Jan verklaarde 2.000 pond schuldig te zijn aan Jan van Cuyk, ridder,⁶⁹ en begin december 1277 als de verkoop werd bevestigd van twee hoeven bouwland op Atteveld, gelegen in Werkhoven.⁷⁰ Aan deze oorkonde hangt zijn nog buitengewoon goed bewaarde zegel (afb. 4).⁷¹

Afb. 4. Zegel van Alfert van Wulven, ridder (1277).⁷²
(*Ridderlijke Duitse Orde*)

Op 28 januari 1279 werd ‘Domini Alphardi de Wlven’ nog genoemd in een belending van een stuk land, gelegen in Langbroek.⁷³ Hierna wordt hij niet meer vermeld in de oorkonden, zodat geconcludeerd mag worden dat hij kort daarna is overleden.

Uit dit huwelijk:

1. *Ernst II van Wulven*, volgt VI-a.
2. *Alfert III van Wulven*, volgt VI-b.

VI-a. *Ernst II van Wulven*, heer van Wulven, knaap (1295), vermeld 1295-1297, memorie 16 mei,⁷⁴ overl. voor 21 april 1303,⁷⁵ tr. *Jutte van Beusichem*,⁷⁶ testeerde 19 december 1314,⁷⁷ memorie 6 maart,⁷⁸ dr. van Hubert III Schenk van Beusichem en Elisabeth van Arkel.

⁶⁷ OSU IV no. 1824, d.d. 1-4-1272.

⁶⁸ OSU IV no. 1910, d.d. 23-9-1276.

⁶⁹ OSU IV no. 1942, d.d. 23-6-1277.

⁷⁰ OSU IV no. 1956, d.d. 1277 (voor of op 10 december).

⁷¹ CSN no. 1399; De Vey Mestdagh, *Duitse Orde*, blz. 100.

⁷² Beschrijving: 1. omschrift: +S·ALFARDI·MILITIS·[DE]·WVLVEN
2. kenmerken: rond, 50 mm, bruine was, gaaf.
3. zegelbeeld: een gotisch schild.
4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken.

⁷³ OSU IV no. 1998, d.d. 28-1-1279.

⁷⁴ *Necrologium Sint Servaes*, blz. 129. Mei: XVII Kal. Junij (= 16 mei) Obiit Ernestus de Wlven, pater Juttea.

⁷⁵ *Immink, Registrum Guidonis*, blz. 251, d.d. 21-4-1303.

⁷⁶ B. de Keijzer, *Van Beusichem (Culemborg, Vianen en Van den Waal)* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

⁷⁷ HUA, *Verzameling Van Buchel-Booth*, inv.nr. 20, fol. 4-5, d.d. 19-9-1314. Transcriptie (bijlage I no. 1).

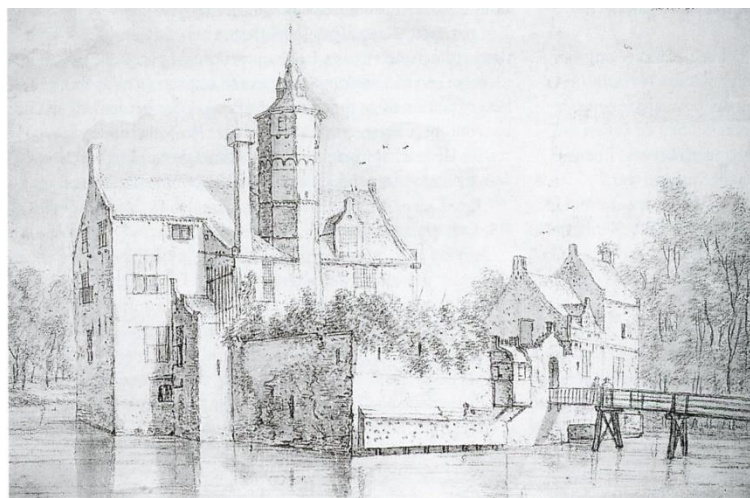
⁷⁸ *Necrologium Sint Servaes*, blz. 115. Maart: Prid. Non. (= 6 maart) Domicella Jutta de Wlven, maritata.

Op 30 augustus 1295 verkocht Hubert van Wulven, knaap, aan de broeders van het Duitse Huis twee percelen land, bezegeld door Ernst van Wulven, zijn verwant.⁷⁹ Het zegel van Ernst van Wulven is helaas verloren, maar er is gelukkig wel een tekening daarvan bewaard gebleven (afb. 5).⁸⁰

Afb. 5. Tekening van het zegel van Ernst van Wulven, knaap (1295).⁸¹

In 1296 droeg Ernst van Wulven, zoon van heer Alfert van Wulven, zijn huis, dat hij nu timmert en timmeren zal te Wulven, evenals de hofstede, gelegen binnen de uiterste gracht en de weg, die van de hofstede tot aan de andere weg loopt, en het land, dat gelegen is aan de 'Calverencamp', uit vrij eigen op aan Floris V, graaf van Holland, om het in leen terug te krijgen met nadere bepalingen over de erfopvolging. Het huis zal zo nodig dienst doen als 'open huis'.⁸² Hieronder een tekening van het Kasteel Wulven, gezien vanuit het zuiden, uit latere tijd (afb. 6).⁸³

Afb. 6. Kasteel Wulven (1646/47).

⁷⁹ OSU V no. 2697, d.d. 30-8-1295.

⁸⁰ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 25, fol. 32v, d.d. 30-8-1295.

⁸¹ Beschrijving: 1. omschrift: +S·ARNES[TUS]·DE·WVLVEN

2. kenmerken: rond, - mm, - was, gaaf.

3. zegelbeeld: een halfroond schild.

4. wapen: golvend gedwarshalk van acht stukken.

⁸² OSU V no. 2776, d.d. 1296 (voor 23 juni). Op 23 juni 1296 werd graaf Floris V gevangengenomen.

⁸³ B. Olde Meierink e.a., *Kastelen en ridderhofsteden in Utrecht* (Utrecht, 1995), blz. 496.

(Tekening Roelant Roghman)

Nog in het zelfde jaar (1296) op 29 augustus is heer Ernst van Wulven, knaap, samen met een groot aantal prelaten, ridders en knapen, borg voor Willem, bisschop van Utrecht, wanneer deze erkende heer Lambert de Fries, ridder, en heer Philips, een bedrag schuldig te zijn van 9.000 pond.⁸⁴ Tot slot treedt hij op als leenmangetuige op 4 juli 1297.⁸⁵ Daarna komt hij niet meer voor in akten, zodat het aannemelijk is dat hij overleden is. In ieder geval voor 21 april 1303 wanneer er een uitspraak gedaan wordt tussen Gerard, heer van Voorne, en Alfert van Wulven, samen met de kinderen van zijn broer Ernst van Wulven, over de twist die was ontstaan over een hofstede, gelegen Acquoy, leenroerig aan Voorne.⁸⁶

Jutte, Ernst wijf van Wulven, testeerde op 19 december 1314. Als uitvoerder van haar testament werd de abdis van Sint Servaes aangewezen. Zij beschikte testamentair over haar medegave d.w.z. inkomsten die haar bij het aangaan van haar huwelijk waren meegegeven, dat bestond uit rente-inkomsten van goederen, gelegen te Culemborg, evenals 20 pond, die haar broer Jan van Beusichem, een jaar na haar dood moest uitkeren. Het genoemde bedrag van 20 pond kwam toe aan haar dochters Ada en Jutte, beide nonnen. Verder kregen zij samen jaarlijks drie pond uit de voornoemde goederen te Culemborg toegezegd. Voorts besprak zij vele (kleine) legaten, zoals aan de jonkvrouwen Jutte van Beusichem, Ermengard van Oudersloot, evenals aan geestelijke instellingen. Verder bestemde zij een bedrag van 6 pond, te nemen uit 6 morgen land, gelegen in 'Wulvenerbroek in Ghiseberts Hondertmercx gerecht' voor het lezen van een plechtige zielenmis voor haar vader, haar zelf, haar man en Ernst, haar zoon.⁸⁷

Uit dit huwelijk:

1. *Ernst III van Wulven*, heer van Wulven, knaap (1309), vermeld 1309, 1311, memorie 21 juni,⁸⁸ overl. 21 juni 1314, dood voor 4 juli 1314.

Hij wordt voor het eerst genoemd in de zoenovereenkomst van 1309 met betrekking tot de doodslag op Ernst van de Bosch.⁸⁹ In 1311 kwam een zoenovereenkomst tot stand in verband met de doodslag op 'Clais Grieten sones doit van Judefaes'. De zoen bedroeg in totaal 700 pond, waarbij de heer Uten Goye en Ernst van Wulven de opdracht kregen om het een en ander af te wikkelen.⁹⁰ Jan van Beusichem, knaap, verklaarde op 26 oktober 1311 verkocht te hebben met toestemming van zijn vrouw Petronella acht hoeven land, gelegen op Rietveld achter Parijs, aan het kapittel Sint Pieter om het daarna in erfpacht terug te ontvangen.⁹¹ Met de belofte om drie dagen later op 29 oktober, zodra zijn oudste zoon Hubert meerderjarig zal zijn geworden, deze voorgaande brief te zullen bevestigen.⁹² Beide oorkonden zijn bezegeld door 'Ernestus de Wlven', knaap, maar zijn zegel hangt alleen nog aan de tweede oorkonde (afb. 7).

⁸⁴ OSU V no. 2785, d.d. 13-9-1296 (?), vidimus van een akte van 29-8-1296.

⁸⁵ OSU V no. 2828, d.d. 4-7-1297.

⁸⁶ Immink, Registrum Guidonis, blz. 251, d.d. 21-4-1303.

⁸⁷ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 20, fol. 4-5, d.d. 19-9-1314. Transcriptie (bijlage I no. 1).

⁸⁸ Necrologium Sint Servaes, blz. 136. Juni: XI Kal. (= 21 juni) Obiit Ernestus de Wlven, frater Juttae.

⁸⁹ Immink, Registrum Guidonis, blz. 70-71, d.d. 12-11-1309.

⁹⁰ Immink, Registrum Guidonis, blz. 91, d.d. 1311.

⁹¹ Geldersarchief, Archief Heren en Graven van Culemborg, inv.nr. 4712-1, d.d. 26-10-1311.

⁹² Geldersarchief, Archief Heren en Graven van Culemborg, inv.nr. 4712-2, d.d. 29-10-1311.

Afb. 7. Zegel van Ernst van Wulven, knaap (1311).⁹³
(Geldersarchief, foto auteur)

Aangezien belening uiterlijk binnen een jaar en een dag moest plaatsvinden zal zijn overlijden, rekening houdende met de dag waarop zijn memorie (21 juni) werd gelezen, in 1314 plaatsgevonden hebben, waarna op 4 juli 1314 zijn oudste zuster, Mabelia, getrouwd met heer Boudewijn van Avezaath, werd beleend door Jan van Cuyk met 28 morgen land, gelegen voor het huis te Wulven.⁹⁴

2. *Mabelia van Wulven*, volgt VII-a.
3. *Ada (Adelissa) van Wulven*, non (1314), memorie 3 oktober.⁹⁵
4. *Jutte van Wulven*, non (1314), sub-priorin (bij overlijden), memorie 9 oktober.⁹⁶

VII-a. *Mabelia van Wulven*, vermeld 1314-1345, memorie 20 april,⁹⁷ overl. voor 25 april 1354, tr. (voor 4 juli 1314) *Boudewijn van Avezaath*, ridder (1311), vermeld 1294/95,⁹⁸ 1311-1331, ambtman in de Betuwe 1312,⁹⁹ dienstman in de Betuwe 1318,¹⁰⁰ memorie 28 oktober,¹⁰¹ overl. voor 4 december 1345, verm. zn. van Jan van Avezaath en (...) (van Zoelen).

Heer Boudewijn van Avezaath was weduwnaar toen hij met Mabelia van Wulven in het huwelijk trad. Dat blijkt uit een lijst van 1311 van personen, die 'van Sueders claghe van Boichout vredelois' lagen. Hierin worden achtereenvolgens genoemd heer Boudewijn van Avezaath, samen met zijn zoons Otto, Jan en (Dirk) Doys.¹⁰² De naam van zijn zoon Otto is doorgehaald, waaruit blijkt dat hij in die periode moet zijn overleden. Boudewijn was op 29 juni 1314 aanwezig toen Jan van Beusichem het huis te Culemborg met 16 morgen land, waar

⁹³ Beschrijving: 1. omschrift: +S'·ERNES[TVS·DE·]WVVLVEN
2. kenmerken: rond, 20 mm, bruine was, beschadigd.
3. zegelbeeld: een gotisch schild.
4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken, de even stukken gearceerd.
5. bijzonderheden: het zegel is in plastic geseald.

⁹⁴ Kort, Leenkamer Cuyk-2, blz. 264 (leen 27).

⁹⁵ Necrologium Sint Servaes, blz. 161. Oktober: V Non. (= 3 oktober) Obiit domina Adeliza de Wlven, monialis huius loci.

⁹⁶ Necrologium Sint Servaes, blz. 162. Oktober: VII Jd. (= 9 oktober) Obiit Jutta de Wlven, suppriorissa huius loci.

⁹⁷ Necrologium Sint Servaes, blz. 124. April: XII Kal. (= 20 april) Domina Mabelia de Wlven.

⁹⁸ Meihuizen, Rekening Gelre, blz. 90.

⁹⁹ Kuys, Ambtman, blz. 329, d.d. 13-5-1312.

¹⁰⁰ Nijhoff, Gedenkwaardigheden I, no. 178, d.d. 3-9-1318.

¹⁰¹ Necrologium Sint Servaes, blz. 165. Oktober: V Kal. (= 28 oktober) Dominus Baudekinus, miles de Avesaet.

¹⁰² Immink, Registrum Guidonis, blz. 228, d.d. 1311.

het op staat, in leen opdroeg aan de graaf van Gelre. De plechtigheid vond plaats in de abdij van Mariënweerd.¹⁰³

Op 4 juli 1314 werd Mabelia, getrouwd met heer Boudewijn van Avezaath, oudste zuster van Ernst van Wulven, beleend door Jan van Cuyk met 28 morgen land, gelegen voor het huis te Wulven, tenzij iemand beter recht zou hebben.¹⁰⁴

Een belangwekkende oorkonde is die van 21 januari 1319, waarin Boudewijn van Avezaath, heer van Wulven, en Mabelia, zijn vrouw, afstand doen van alle rechten ten behoeve van de abdij van Mariënweerd op twee morgen land, gelegen in de waard van Acquoy, welk land door *her Albrecht van Voerne en ver Ade*, zijn vrouw, aan de abdij geschonken was. Boudewijn en zijn vrouw bestemden de schenking voor het zielenheil van hun zelf en hun (voor)ouders.¹⁰⁵ Het origineel is helaas verloren geraakt.¹⁰⁶ Overigens zal de schenking van de twee morgen land omstreeks 1259 hebben plaatsgevonden, toen Ada, de vrouw van heer Albert van Voorne, ook een schenking deed.¹⁰⁷

In 1325 deed Boudewijn van Avezaath een toezegging om aan Gerard, heer van Voorne, voor Pasen volgend jaar 6½ morgen land in leen te zullen opdragen.¹⁰⁸ Gerard, heer van Voorne beleende na opdracht uit eigen op 12 februari 1328 Boudewijn van Avezaath, heer van Wulven, ridder, met Belie, zijn echtgenote, in totaal met 13 morgen land, gelegen in Acquoy.¹⁰⁹

Op 25 mei 1331 droeg vrouwe Mabelia van Wulven, in tegenwoordigheid van haar echtgenoot Boudewijn van Avezaath, ridder, en haar oudste zoon Ernst van Wulven, het gerecht, de tienden en de visserij van Ter Horst over aan Alfert van der Horst, die hij van haar in leen hield en waarop de bisschop de goederen Alfert heeft verleend als dienstmangoed.¹¹⁰

Mabelia, vrouwe van Wulven, Ernst van Wulven, en zijn broer Otto Palster, verbinden zich op 4 december 1345 tegenover Jan van Arkel, bisschop van Utrecht, en de stad Utrecht om binnen twee mijlen van de stad geen versterkt huis te bouwen of te kopen.¹¹¹

Uit dit huwelijk:

1. *Ernst IV van Wulven*, knaap (1331), ridder (1341), vermeld 1331-1355, overl. 24 september 1361,¹¹² overl. voor 14 november 1361.

Opmerkelijk is dat de naam van zijn vrouw ofwel de familie waar zij toebehoorde niet naar voren is gekomen.

Samen met een aantal andere Stichtse edelen was Ernst van Wulven met de bisschop aanwezig in Almelo en Amersfoort, waarvoor in de rekening van Arnoud van

¹⁰³ Berkelbach van der Sprenkel, Oorkonden Bisschoppen, no. 291, d.d. 1-7-1314.

¹⁰⁴ Kort, Leenkamer Cuyk-2, blz. 264 (leen 27).

¹⁰⁵ Fr. W. Hoevenaars, Ord. Praem, Bijdragen tot de geschiedenis van de Abdij van Mariënweerd, in: *Archief voor de Geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht* jrg. 22 (1895), blz. 236 (no. 11, d.d. 21-1-1319). Transcriptie (bijlage I no. 2).

¹⁰⁶ Kunst, Mariënweerd, blz. XV,

¹⁰⁷ OHZ no. 1234, d.d. tussen 11-4-1259 en 2-4-1260 [1259].

¹⁰⁸ Kort, Van Voorne, no. I (280), d.d. 1325.

¹⁰⁹ Kort, Van Voorne, no. 641, d.d. 12-2-1328.

¹¹⁰ Berkelbach van der Sprenkel, Oorkonden Bisschoppen, no. 1009, d.d. 25-5-1331.

¹¹¹ Muller, Regesten Stad, no. 235, d.d. 4-12-1345.

¹¹² *Necrologium Sint Servaes*, blz. 158. September: VIII Kal. (= 24 september). Anno 1362 obiit dominus Ernestus de Wlven, frater noster. Het jaartal 1362 kan onmogelijk juist zijn, omdat zijn dochter op 14 november 1361 werd beleend met het goed van haar vader na dies overlijden. De belening moet binnen een jaar en een dag plaatsvinden. Dat houdt in dat hij is overleden in het jaar 1361 en niet 1360.

Ijsselstein, schout van Amersfoort, lopende over de periode 1331-1332, een bedrag van ruim 16 pond werd verantwoord.¹¹³

Op 8 juni 1341 droeg Jan van Culemborg, ridder, heer van Woudenberg, aan zijn 'boel' heer Hubert Schenk, heer van Culemborg, zijn huis te Culemborg met grachten en goederen, leenroerig aan Culemborg, op, bezegeld door onder andere heer Ernst van Wulven, ridder.¹¹⁴ Er was nog een fragment van zijn zegel, maar bij navraag was er niets meer aanwezig.¹¹⁵

Op 12 juni 1345 belegerde Willem IV, graaf van Holland en Henegouwen, de stad Utrecht, tijdens de afwezigheid van Jan van Arkel, bisschop van Utrecht, die in Avignon was. Als leenman van de graaf was daarbij ook Ernst van Wulven, ridder, aanwezig. Uit wraak daarop belegerde de bisschop op 22 november 1346 het Huis te Wulven. Na verovering werd het huis tot op de grond afgebroken nadat Ernst geweigerd had vergiffenis te vragen en werd hij verbannen. Maar niet al te lang daarna werd het Huis weer opgebouwd met nog groter pracht dan voorheen.¹¹⁶

Op 25 januari 1350 kreeg hij uitstel tot 24 juni a.s. van de Machteld, vrouwe van Valkenburg, van Voorne en burggravin van Zeeland, om zijn leen te verheffen.¹¹⁷

Vervolgens is hij op 24 november 1353 aanwezig bij een uitspraak in de geschillen tussen Jan, bisschop van Utrecht, Gijsbert, heer van Abcoude en Gaasbeek, en heer Jan, heer van Culemborg en van de Lek, heer Jan van Culemborg heer Jansz.¹¹⁸ Op 25 april 1354 belastte heer Ernst van Wulven het leen van 28 morgen, gelegen voor het huis Wulven, met 40 pond ten behoeve van Herman, zoon van Boudewijn van Ruitenbergh, ridder, zijn neef.¹¹⁹ In 1355 verkocht hij goed te Oostveen.¹²⁰

Kind:

1. *Clementia van Wulven*, beleend na dode van haar vader met het Huis te Wulven, de hofstede waar het op staat, binnen de uiterste gracht, enig land daarbij gelegen,¹²¹ en met 28 morgen land, gelegen voor het huis Wulven, 14 november 1361,¹²² memorie 31 december,¹²³ overl. 31 december 1361, dood voor 14 oktober 1362,¹²⁴ tr. *Herman van Lokhorst*,¹²⁵ heer van Wulven, vermeld 1361, schepen van Utrecht 1351, 1353, 1355, 1357, 1359, 1361, 1365, 1367, 1369, 1371, 1373, 1375, 1377, burgemeester 1353, 1357, 1363, 1367, 1368, 1371, 1374, 1381, 1385, schout 1375, zn. van Jacob van Lokhorst en Machteld van Groenewoude.

¹¹³ Muller, Registers en rekeningen I, blz. 484.

¹¹⁴ Van Schilfgaarde, Culemborg, inv.nr. 3, d.d. 8-6-1341.

¹¹⁵ Bezoek Geldersarchief 1-8-2013.

¹¹⁶ J.W. des Tombe, Roerende Jan van Renesse van der slote ende goeden tot Wulven, in: *De Navorscher* jrg. 47 (1897), blz. 509; Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-4, blz. 385; Olde Meierink, Kastelen en Ridderhofstede, blz. 496.

¹¹⁷ Kort, Van Voorne, no. 654, d.d. 25-1-1350.

¹¹⁸ Van Schilfgaarde, Culemborg, no. 164, d.d. 24-11-1353.

¹¹⁹ Kort, Leenkamer Cuyk-2, blz. 265 (leen 27).

¹²⁰ Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-4, blz. 384.

¹²¹ Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-4, blz. 385.

¹²² Kort, Leenkamer Cuyk-2, blz. 265 (leen 27).

¹²³ Necrologium Sint Servaas, blz. 176. December: Prid. (= 31 december) Obiit domicella Clementia de Wlven.

¹²⁴ Kort, Leenkamer Cuyk-2, blz. 265 (leen 27). Haar zoon Herman van Lokhorst wordt beleend bij dode van zijn moeder.

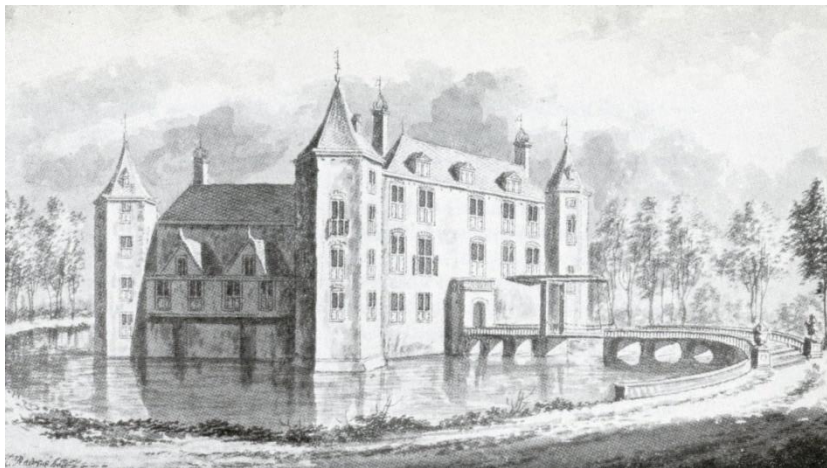
¹²⁵ Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-4, blz. 385.

2. *Boudewijn van Avezaath*, memorie 29 september.¹²⁶
3. *Frederica (Vrederuna)*, abdis van de abdij Sint Servaes, memorie 7 juli,¹²⁷ overl. 7 juli 1369.¹²⁸
4. *Otto Palster van Wulven*, vermeld 1345, memorie 20 september,¹²⁹ overl. 20 september 1362.

VI-b. *Alfert III van Wulven (van der Horst)*, knaap (1297), vermeld 1297-1317, memorie 17 oktober,¹³⁰ tr. 1^e *Hadewich (Heilwig) van Haarlem*, memorie 7 september,¹³¹ overl. voor 16 juni 1317, dr. van Willem van Haarlem en Catharina (...), tr. 2^e *Lutgard van Montfoort*, memorie 17 oktober,¹³² dr. van Hendrik II de Rover van Montfoort en Elisabeth van Beusichem.

Alfert van Wulven, knaap, wordt voor het eerst genoemd op 19 februari 1297 in belending van land, gelegen in de omgeving van Overmeer.¹³³

Op 22 april 1301 droeg Alfert van Wulven, knaap, zijn huis Ter Horst (= Nederhorst), gelegen tot 'Horstwerde', binnen de uiterste grachten, in leen op aan heer Guy van Henegouwen met nadere bepalingen over de leenopvolging.¹³⁴ Op dezelfde dag werd hij door Guy van Henegouwen beleend met het huis Ter Horst, die hem in uitvoerige bewoordingen belofte deed hem bij te staan ingeval van calamiteiten.¹³⁵ Van dit kasteel, gelegen Nederhorst den Berg, is uit latere tijd een tekening bewaard gebleven (afb. 8).¹³⁶

Afb. 8. Kasteel Nederhorst (1710).
(Tekening A. Rademaker)

¹²⁶ Necrologium Sint Servaes, blz. 159. September: III Kal. (= 29 september) Balduinis de Avensaet, frater Vredericae.

¹²⁷ Necrologium Sint Servaes, blz. 140. Juli: Non. (= 7 juli) Obiit domina Vrederina de Wlven, abbatissa huius loci. Ao. 1369.

¹²⁸ Mattheus, *Foundationes et fata*, blz. 267. Abdis van Sint Servaes Vrederuna de Wulven, obiit anno 1369.

¹²⁹ Necrologium Sint Servaes, blz. 157. September: XII Kal. (20 september) Ao. 1362 obiit Otto Palster de Wulve, frater Vredericae.

¹³⁰ Necrologium Sint Servaes, blz. 164. Oktober: XVI Kal. (= 17 oktober) Alphardus de Wulven, pater Adae.

¹³¹ Necrologium Sint Servaes, blz. 154. September: VII Jd. (= 7 september) Domina Heylwigis de Hurst.

¹³² Necrologium Sint Servaes, blz. 163. Oktober: Jidibus (= 14 oktober) Obiit Lutgard de Hurst, mater Adae.

¹³³ OSU V no. 2806, d.d. 19-2-1297.

¹³⁴ OSU V no. 3011, d.d. 22-4-1301.

¹³⁵ OSU V no. 3012, d.d. 22-4-1301.

¹³⁶ J.W. Groesbeek, *Middeleeuwse kastelen van Noord-Holland, hun bewoners en bewogen geschiedenis* (Rijswijk, 1981), blz. 241.

Vervolgens is er kwestie ontstaan over een erf, gelegen te Acquoy, tussen Gerard, heer van Voorne, en Alfert van Wulven samen met de kinderen van zijn broer Ernst, klaarblijkelijk leenroerig aan de hofstede van Voorne, waarover op 21 april 1303 uitspraak werd gedaan door de heer van Brederode, Nicolaas van de Putte en Jan van Arkel.¹³⁷ De kinderen van Alfert van Wulven zijn gerechtigd in de zoenovereenkomst van 1309 met betrekking tot de doodslag op Ernst van de Bosch.¹³⁸

Op 16 juni 1317 werd hij beleend met 9 morgen land in Acquoy voor Alfert, zijn zoon, bij Heilwig, dochter van wijlen Willem van Haarlem, voor 20 pond jaarlijks, die de leenheer haar moest toewijzen.¹³⁹

Uit het eerste huwelijk:

1. *Alfert IV van der Horst*, volgt VII-b.
2. *Catharina van der Horst* (= *Catharina van de Nesse*), vermeld 1321 ('de jonkvrouwe van der Horst'), zegelde voor haar zoons 23 september 1352,¹⁴⁰ memorie 14 september,¹⁴¹ otr. (trouwbeloften 6 augustus 1321)¹⁴² *Wouter van Mijnden*,¹⁴³ knaap (1317), vermeld 1316-1326, overl. voor 15 december 1326, zn. van Amelis van Mijnden,¹⁴⁴ tr. *Willem van Montfoort*,¹⁴⁵ heer van de Nesse, ridder (1339), vermeld 1323-1339, beleend met het huis te Nesse 1337, gesneuveld in de slag bij Warns (Friesland) 26 september 1345,¹⁴⁶ zn. van Sweder van Montfoort en Catharina, bastaarddochter van graaf Floris V.

Uit het tweede huwelijk:

4. *Ernst van der Horst*, volgt VII-c.
5. *Ada (Adelissa) van Wulven*, abdis van de abdij Sint Servaes, memorie 31 juli,¹⁴⁷ overl. 31 juli 1346.

VII-b. *Alfert IV van der Horst*, knaap (1327), ridder (1343), vermeld 1317, 1327-1343/44, memorie 26 september,¹⁴⁸ gesneuveld 26 september 1345, tr. *Hadewig van Raaphorst*, vrouwe van Bloenstein, overl. na 14 oktober 1397, memorie 3 februari,¹⁴⁹ overl. 3 februari 1398/99, dood 4 mei 1399, dr. van Gerard van Raaphorst en Jutte die Vries. Zij tr. 2^e (tussen 26 september 1345 en 10 mei 1352) Jan van Bloenstein,¹⁵⁰ vermeld 1346-1363, zn. van Sweder van Bloenstein en Ermgardis van Loenersloot.

¹³⁷ Immink, Registrum Guidonis, blz. 251, d.d. 21-4-1303.

¹³⁸ Immink, Registrum Guidonis, blz. 70-71, d.d. 12-11-1309.

¹³⁹ Kort, Leenkamer Voorne, blz. 195 (leen 24).

¹⁴⁰ HUA, Stad Utrecht, raad 1122-1577, inv.nr. 394, d.d. 23-9-1352.

¹⁴¹ Necrologium Sint Servaes, blz. 156. September: XVIII Kal. Oct. (= 14 september) Obiit domicella Katarina de Montfoort.

¹⁴² Het huwelijk is niet doorgegaan.

¹⁴³ Hij was weduwnaar van Geertruida van Ruweel, dr. van Gijsbert van Ruweel en Geertruida van Montfoort.

¹⁴⁴ De Keijzer, Borgen, blz. 88.

¹⁴⁵ B. de Keijzer, Van Montfoort (Emmen, 2020). Gepubliceerd op HoGenDa.

¹⁴⁶ Necrologium Sint Servaes, blz. 159. September: VI Kal. (= 26 september) Dominis Wilheumus de Montfort.

¹⁴⁷ Necrologium Sint Servaes, blz. 145. Juli: Prid. Kal. (= 31 juli) Anno 1346 obiit domina Adelysa de Wlven, abbatissa huius loci; Matheus, Foundationes et fata, blz. 267. Abdis van Sint Servaes Adelisa de Wulven, obiit anno 1346.

¹⁴⁸ Necrologium Sint Servaes, blz. 156. September: XVI Kal. (= 16 september) Obiit Alphardus de Hurst, frater Adelize; idem, blz. 159. September: VI Kal. (= 26 september) Dominis Alphardus de Hurst.

¹⁴⁹ Necrologium Mariëndaal, blz. 438. Februari III Non. (= 3 februari) Hadewigis domina de Blommesteyn.

¹⁵⁰ B. de Keijzer, Van Beusichem (Culemborg, Vianen en Van den Waal) (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

De graaf van Holland stelde op 2 april 1327 met vier Stichtse edelen w.o. Ernst van der Horst een verdrag op om een dam te slaan over de Vecht. Verder wordt genoemd Alfert van der Horst in verband met aanwijzing van de zeven heemraden, die de schouw zullen afnemen.¹⁵¹

Alfert en Ernst van der Horst (broers) zijn op 12 maart 1331 borg voor Arnoud Loef, proost van Sint Jan, wanneer deze voor 15 jaar het gerecht, de tijs en tienden van Breukelerveen in pacht neemt.¹⁵² Het zegel van Alfert is verloren.

Op 25 mei 1331 werd Alfert van der Horst, na overdracht door vrouwe Mabelia van Wulven, in tegenwoordigheid van haar echtgenoot Boudewijn van Avezaath, ridder, en haar oudste zoon Ernst van Wulven, beleend met het gerecht, de tienden en de visserij van Ter Horst, die hij van haar in leen hield, en dat door de bisschop als dienstmangoed werd aangewezen.¹⁵³ Hij is op 23 juni 1331 borg voor Splinter van Nijenrode toen deze van het kapittel van Sint Pieter goederen in erfpacht nam.¹⁵⁴ Ook dit zegel is helaas verloren. Op 11 augustus 1335 werd hij namens zijn vrouw beleend met een vierde van de tiende in Leiderdorp.¹⁵⁵ Vermoedelijk werd hij in die tijd ook beleend met de twee andere, grafelijke lenen van zijn vrouw zonder dat het er expliciet bij staat.¹⁵⁶

In de grafelijk rekeningen van 1343/44¹⁵⁷ en 1344/45¹⁵⁸ wordt het renteleen van ‘heren Alfaert van der Horst’ ten bedrage van 20 pond per jaar uit de visserij van Spaarndam genoemd.¹⁵⁹

In een ongedateerde opsomming van grafelijke lenen, die in ieder geval van voor 1346 moet dateren, treffen het echtpaar met hun leengoederen aan, namelijk:

‘Haze vander Horst leen: Item Haze vander Horst heren Alfraets vrouwe vander Nederhorst xxv merghen lands liggende in die Lierre metter woninghe alsi ghelegehn is. Item vi morghen lands liggende opten Zouten vene, int gherichte alst her G. van Raporst haer vader hadde.

Alphert vander Horst l.: Item Alfraet vander Horst die hout sijn huys ter Horst, ende xx pond siaers, wt te reken ende tebetalen vter visscherien te Spersedam’.¹⁶⁰

Na het overlijden van Alfert van der Horst werd in 1346 zijn weduwe met haar eigen, drie lenen beleend, hoewel dat bij twee ervan niet vermeld staat, en zonder dat erbij staat wie hulde voor haar deed.¹⁶¹

Op 10 mei 1352 schonk ‘ver Haze, vrouwe van Bloemensteyne, heer Gherydsdochter van Raphorst’ een rente van vijf pond uit het goed van Ruiven, dat zij van de abdij van Egmond in leen hield, aan haar broer Nicolaas.¹⁶² Vervolgens blijken heer Jan Bloemenstein en Alfert van der Horst op 30 april 1365 vier morgen land, gelegen in het ambacht Leiderdorp, waarop een jaarrente van 5 pond Hollands rustte, te hebben verkocht aan Philips Gerrit Doedensz.¹⁶³ Op 7 juli 1377 verklaarde ‘Hastien van Bloemensteyne, dochter van heer Gheret van Raephorst’ overgedragen en kwijtgescholden te hebben aan de abt van Egmond ten behoeve van Alfert van der Horst, haar zoon, het goed dat zij van de abt in leen had, namelijk twee hoeven land, gelegen op Ruiven, en 15 morgen 2 hond land met een woning, gelegen in het ambacht Schipluiden, onder voorbehoud van lijftocht zolang zij leeft. Na haar dood te komen op Alfert

¹⁵¹ Van Mieris II, blz. 381, d.d. 13-3-1326 (= 2-4-1327).

¹⁵² HUA, Archief Kapittel van Sint Pieter, inv.nr. 870, d.d. 12-3-1331.

¹⁵³ Berkelbach van der Sprenkel, Oorkonden Bisschoppen, no. 1009, d.d. 25-5-1331.

¹⁵⁴ HUA, Archief Kapittel Sint Pieter, inv.nr. 908, d.d. 23-6-1331.

¹⁵⁵ Kort, Leenkamer Bentheim, blz. 432 (leen 1).

¹⁵⁶ Hoek, Grafelijke lenen Kethel, blz. 242 (leen 4); Hoek, Grafelijke lenen De Lier, blz. 98 (leen 39).

¹⁵⁷ Hamaker, Rekeningen II, blz. 43.

¹⁵⁸ Hamaker, Rekeningen II, blz. 159.

¹⁵⁹ Kort, Grafelijke lenen Kennemerland-2, blz. 88 (leen 177).

¹⁶⁰ Muller, Het oudste register, blz. 35.

¹⁶¹ Hoek, Grafelijke lenen Kethel, blz. 242 (leen 4); Hoek, Grafelijke lenen De Lier, blz. 98 (leen 39).

¹⁶² Meilink, Abdij Egmond, no. 325, d.d. 10-5-1352.

¹⁶³ C. Hoek, Acten betreffende de Lier, Maasland en Schipluiden, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 46 (1991), blz. 223.

en vervolgens op de kinderen van Alfert en Mabelia, dochter van heer Jacob van de Woude, of bij ontstentenis van kinderen op zijn rechte erfgenamen afstammend van heer Gerrit van Raaphorst.¹⁶⁴

In 1390 werd zij ‘met ledige hand’ met haar lenen beleend, waarbij haar zoon Alfert van der Horst, hulde voor haar deed.¹⁶⁵ Zij is op 14 oktober 1397 nog in leven en heeft haar lijftocht onder andere op de helft van de tienden, gelegen te Honswijk, leenroerig aan Vianen.¹⁶⁶ Ten slotte wordt zij nog vermeld in een ongedateerde notitie betreffende haar lijftocht rustende op de helft van de korentienden van Assendelft, waarmee heer Sweder van Bloemenstein zou zijn beleend.¹⁶⁷ Zij is overleden voor 4 mei 1399 wanneer haar zoon met de haar lenen wordt beleend.

Uit dit huwelijk:

1. *Alfert V van der Horst (Leegerhorst)*, knaap, vermeld 1346-1401, memorie 31 oktober,¹⁶⁸ overl. 31 oktober 1402, dood 31 juli 1403, tr. *Mabelia van den Woude*, vermeld 1367-1399,¹⁶⁹ dr. van Jacob van den Woude en Elisabeth van der Does.

Na het overlijden van zijn vader werd hij in 1346 beleend met het huis Ter Horst in Horstwaarde,¹⁷⁰ evenals met een rente van 20 pond per jaar uit de visserij van Spaarndam¹⁷¹ en 9 morgen land in Acquoy.¹⁷² Op 7 mei 1375 verbond de bisschop zich tegenover de geestelijkheid geen morgengeld te vorderen, waarbij de oorkonde door een groot aantal edelen werd bezegeld,¹⁷³ w.o. Alfert van der Horst (afb. 9).

Afb. 9. Tekening van het zegel van Alfert van der Horst, knaap (1375).¹⁷⁴

¹⁶⁴ Meilink, Abdij Egmond, no. 490, d.d. 7-7-1377.

¹⁶⁵ Hoek, Grafelijke lenen Kethel, blz. 242 (leen 4); Hoek, Grafelijke lenen De Lier, blz. 98 (leen 39).

¹⁶⁶ Kort, Leenkamer Vianen, blz. 67 (leen 149).

¹⁶⁷ Kort, Leenkamer Egmond, blz. 368 (leen 58B).

¹⁶⁸ Necrologium Sint Servaes, blz. 166. Oktober: Prid. Kal. (= 31 oktober) Obiit Alfardus de Horst.

¹⁶⁹ W.A. Gevers Deynoot, Genealogie Van den Woude, de Heren van Warmond, in: De Nederlandsche Leeuw jrg. 81 (1964), kol. 80-81.

¹⁷⁰ Kort, Grafelijke lenen Kennemerland-1, blz. 120 (leen 155).

¹⁷¹ Kort, Grafelijke lenen Kennemerland-2, blz. 88 (leen 177).

¹⁷² Kort, Leenkamer Voorne, blz. 195 (leen 24).

¹⁷³ Muller, Regesten Bisschoppen, no. 1002, d.d. 7-5-1375. Vidimus d.d. 20-10-1375.

¹⁷⁴ Beschrijving: 1. omschrift: +S·ALFERT·VAN·DER·HORST

2. kenmerken:

3. zegelbeeld: een halfronde schild.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken met in het schildhoofd een barensteel.

‘Alfert van der Legherhorst’ was op 28 juni 1375 borg voor Wouter van Mijnden, ridder, die o.a. het gerecht, de tijs en tienden van Breukelerveen, in pacht nam van het Kapittel van Sint Pieter.¹⁷⁵ Aan de oorkonde hangt zijn zegel (afb. 10), die enigszins afwijkt ten opzichte van de hiervoor afgebeelde tekening.

Afb. 10. Zegel van Alfert van der Legerhorst, knaap (1375).¹⁷⁶
(*Het Utrechts Archief, foto auteur*)

In 1385 werd de toenmalige bezitter ‘Alfer van Leegerhorst’ genoemd (Leegerhorst = Lagerhorst = Nederhorst).¹⁷⁷ In 1389 blijkt Alfert van der Horst samen met jonkvrouw Mabelia, zijn vrouw, een hofstede te Warmond te bezitten.¹⁷⁸ Hij werd met de hiervoor genoemde drie lenen ‘met ledige hand’ beleend op 17 januari 1390. Op 4 mei 1399 werd hij na het overlijden van zijn moeder Hadewig van Raaphorst beleend met 25 morgen land met een woning, gelegen in De Lier,¹⁷⁹ evenals een vierde van de tienden in Leiderdorp¹⁸⁰ en mogelijk ook nog 6 morgen land, gelegen in Kethel.¹⁸¹ Al deze leengoederen met uitzondering van het land in Kethel en Acquoy werden door hem bij leven op 1 augustus 1401 aan zijn zoon, Alfert van der Horst de jonge, overgedragen. Zijn zoon Alfert werd op 31 juli 1403 na zijn overlijden beleend met het land in Acquoy.

VII-c. *Ernst van der Horst*, heer van Wulverhorst (1341)¹⁸² en Kattenbroek (1358), knaap (1329), ridder (1341), vermeld 1327-1358, baljuw van Amstelland (1327), overl. na 22 oktober 1358, memorie 3 april,¹⁸³ tr. (lijftocht 11 maart 1339)¹⁸⁴ *Margaretha van Zuylen*, nog vermeld 1398, memorie 29 januari,¹⁸⁵ dr. van Sweder van Zuylen.

¹⁷⁵ HUA, Archief Kapittel van Sint Pieter, inv.nr. 872, d.d. 28-6-1375.

¹⁷⁶ Beschrijving: 1. omschrift: geheel verdwenen.

2. kenmerken: rond, 20 mm, bruine was, zeer beschadigd.

3. zegelbeeld: een gotisch schild gevat in een spitsboogdriehoek.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken met in het schildhoofd een barensteel met 3 hangers.

5. bijzonderheden: het zegel is in plastic geseald.

¹⁷⁷ Groesbeek, Middeleeuwse kastelen Noord-Holland, blz. 241.

¹⁷⁸ Van den Heuvel, Leenkamer Warmond, blz. 127. Charter C: 1389 op Sinte Barbaradach (= 4-12-1389).

¹⁷⁹ Hoek, Grafelijke lenen De Lier, blz. 98 (leen 39).

¹⁸⁰ Kort, Leenkamer Bentheim, blz. 432 (leen 1).

¹⁸¹ Hoek, Grafelijke lenen Kethel, blz. 242 (leen 4).

¹⁸² Van Schaik, Wulverhorst.

¹⁸³ Necrologium Sint Servaes, blz. 122. April: III Non. (= 3 april) Obiit Ernestus de Wlvenhorst.

¹⁸⁴ Kort, Grafelijke lenen Woerden-2, blz. 171 (leen 194).

¹⁸⁵ Necrologium Sint Servaes, blz. 111. Januari: IV Kal. (= 29 januari) Domicella Margaretha uxor Ernesti de Hurst.

Graaf Willem III komt op 2 april 1327 met heer Sweder, heer van Abcoude, ridder, Hendrik van Loenersloot, Splinter van Nijenrode en Ernst van der Horst overeen een dam in de Vecht te leggen met nadere bepalingen over de financiering en dergelijke.¹⁸⁶ Genoemd als baljuw van Amstelland 1327.¹⁸⁷ Op 26 april 1327 is hij borg voor Sweder, burggraaf van Montfoort,¹⁸⁸ en zegelde op 26 januari 1329 voor Roelof de Rover van Montfoort.¹⁸⁹ Aan de laatste oorkonde hangt zijn zegel (afb. 11).

Afb. 11. Zegel van Ernst van der Horst, knaap (1329).¹⁹⁰
(*Het Utrechts Archief, foto auteur*)

Afb. 12. Zegel van Ernst van der Horst, borg (1331).¹⁹¹
(*Het Utrechts Archief, foto auteur*)

¹⁸⁶ NA, Archief Graven van Holland, inv.nr. 317, fol. 5v-6r, nr. 513, d.d. 2-4-1327.

¹⁸⁷ Van Mieris II, blz. 425, d.d. 24-4-1327.

¹⁸⁸ Fruin, Archief Montfoort, regist. no. 30, d.d. 26-4-1327.

¹⁸⁹ HUA, Kapittel Oudmunster, inv.nr. 671-3, d.d. 26-1-1329.

¹⁹⁰ Beschrijving: 1. omschrift: [-]ERNESTVS·VAN·DER·HORST
2. kenmerken: rond, 20 mm, bruine was, beschadigd.
3. zegelbeeld: een halfrond schild gevat in een dubbele cirkelvormige sierrand beladen met bolletjes.
4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken vergezeld in het midden van schildhoofd van een 6-puntig sterretje.
5. bijzonderheden: het zegel is in plastic geseald.

¹⁹¹ Beschrijving: 1. omschrift: [-]STVS·VAN·D[-]·[-]JORST
2. kenmerken: rond, - mm, groene was, beschadigd.
3. zegelbeeld: een halfrond schild gevat in een dubbele cirkelvormige sierrand beladen met bolletjes.
4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken vergezeld in het midden van het schildhoofd van een 6-puntig sterretje.
5. bijzonderheden: het zegel is in plastic geseald.

Alfert en Ernst van der Horst zijn op 12 maart 1331 borg voor Arnoud Loef, proost van Sint Jan, wanneer deze voor 15 jaar het gerecht, de tijns en tienden van Breukelerveen in pacht neemt.¹⁹² Het zegel van Ernst is verloren. Vervolgens wordt hij genoemd als leenman van de bisschop 25 mei 1331.¹⁹³ Op 23 juni 1331 is hij borg voor Splinter van Nijenrode toen deze van het kapittel van Sint Pieter goederen in erfpacht nam.¹⁹⁴ Aan de oorkonde hangt zijn zegel (afb. 12).

Op 15 oktober 1333 beloofden Roelof de Rover van Montfoort, Floris van Montfoort, Willem van Montfoort en Ernst van der Horst de heerlijkheid Montfoort te besturen voor de kinderen van Montfoort.¹⁹⁵ De nauwe relatie tussen de familie Van Montfoort en Ernst van der Horst is verklaarbaar omdat zijn moeder, Lutgard, een dochter is van Hendrik II de Rover van Montfoort, en vernoemd is naar haar overgrootmoeder Lutgard, de vrouw van Jacob van Lichtenberg (1246-1262). Ernst van der Horst, knaap, werd als dienaar van de leenheer op 15 augustus 1336 beleend met 25 pond per jaar op de rentmeester van Noord-Holland en Woerden. 'Ernesto de Horst, famulus' was op 23 juni 1338 als getuige aanwezig toen Rudolf de Rover van Montfoort het gerecht Linschoten, de tijnsen en tienden in erfpacht nam van het Kapittel van Oudmunster.¹⁹⁶ Aan de oorkonde hangt zijn zegel (afb. 13).

Afb. 13. Zegel van Ernst van der Horst, knaap (1338).¹⁹⁷
(Het Utrechts Archief, foto auteur)

Hierna – nu ridder zijnde – wordt dit leen vermeld op 8 juni 1346 en 12 september 1355.¹⁹⁸ In 1341 verkocht Gijsbert Ruysch van Linschoten 'synen borcht staende aende Linschoten op de Hoeven' aan Ernst van Wulven, ridder.¹⁹⁹ Hieronder een afbeelding van het huis Wulverhorst uit latere tijd (afb. 14).²⁰⁰

¹⁹² HUA, Archief Kapittel van Sint Pieter, inv.nr. 870, d.d. 12-3-1331.

¹⁹³ Berkelbach van der Sprenkel, Oorkonden Bisschoppen, no. 1009, d.d. 25-5-1331.

¹⁹⁴ HUA, Archief Kapittel Sint Pieter, inv.nr. 908, d.d. 23-6-1331.

¹⁹⁵ Van Mieris II, blz. 548, d.d. 15-10-1333.

¹⁹⁶ HUA, Archief Kapittel van Oudmunster, inv.nr. 671-4, d.d. 23-6-1338.

¹⁹⁷ Beschrijving: 1. omschrift: *S·ERNESTVS·VAN·DER·HORST

2. kenmerken: rond, 18 mm, groene was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een halfronde schild gevat in een dubbele cirkelvormige rand beladen met bolletjes.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken vergezeld in het midden van het schildhoofd van een 6-puntig sterretje.

5. bijzonderheden: het zegel is in plastic geseald.

¹⁹⁸ Kort, Grafelijke lenen Rijnland-3, blz. 181 (leen 541).

¹⁹⁹ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 173, blz. 807.

²⁰⁰ Van Schaik, Wulverhorst, blz. 113.

Afb. 14. Gezicht op het huis Wulverhorst aan de Kromwijkerdijk (1729).
(Tekening van L.P. Serrurier)

In 1342 verkocht Gijsbert samen met zijn oudste zoon, Hendrik, ook de gerechten van Rapijnen, de (Linschoter) Haar en de Hoeven aan Ernst van Wulven van der Horst.²⁰¹

In 1343/44 kreeg 'heer Aerst van der Hurst' ten laste van het land van Woerden een bedrag van 12 pond 10 sc. uitgekeerd.²⁰² Op 25 oktober 1345 hechtte Johannes, bisschop van Utrecht, zijn goedkeuring aan de stichting en begiftiging van een kapel, gewijd aan Maria, in het kasteel Wulverhorst door heer Ernst van der Horst, samen met enige parochianen.²⁰³ Omdat deze kapel geen parochiekerk was, werd de bediening toevertrouwd aan een rector. De kapel werd begiftigd met landerijen in Hoenkoop.²⁰⁴

Tussen 1345 en 1347 is hij ridder geworden. In verband daarmee heeft hij een nieuw zegel laten vervaardigen.

Hij is vervolgens getuige op 24 juni 1347 toen Gijsbert van Nijenrode, ridder, voor 13 jaar het gerecht, cijns en tienden van 'Maersevene' in erfpacht nam.²⁰⁵ Aan de oorkonde hangt van hem een nieuw model zegel (afb. 15).

²⁰¹ Olde Meierink, Kastelen en ridderhofsteden, blz. 500.

²⁰² Hamaker, Rekeningen II, blz. 45.

²⁰³ HUA, Archief Heerlijkheid Montfoort, inv.nr. 282, blz. 82, d.d. 25-10-1345.

²⁰⁴ Olde Meierink, Kastelen en ridderhofsteden, blz. 500.

²⁰⁵ HUA, Archief Kapittel Sint Pieter, inv.nr. 871, d.d. 24-6-1347.

Afb. 15. Zegel van Ernst van der Horst, ridder (1347).²⁰⁶
(Het Utrechts Archief, foto auteur)

Hendrik II de Rover van Montfoort 1262, 1282-1298 x Elisabeth van Beusichem	
----- o.a.	
Roelof de Rover van Montfoort 1311-1344 x Ada van Benthem 1311	Lutgard van Montfoort x Alfert III van Wulven 1297-1317
o.a.	o.a.
Hendrik de Rover van Montfoort 1327, 1350-1353	Ernst van der Horst 1327-1358

Geneagram 3. Neefschap tussen Hendrik de Rover en Ernst van Wulven.

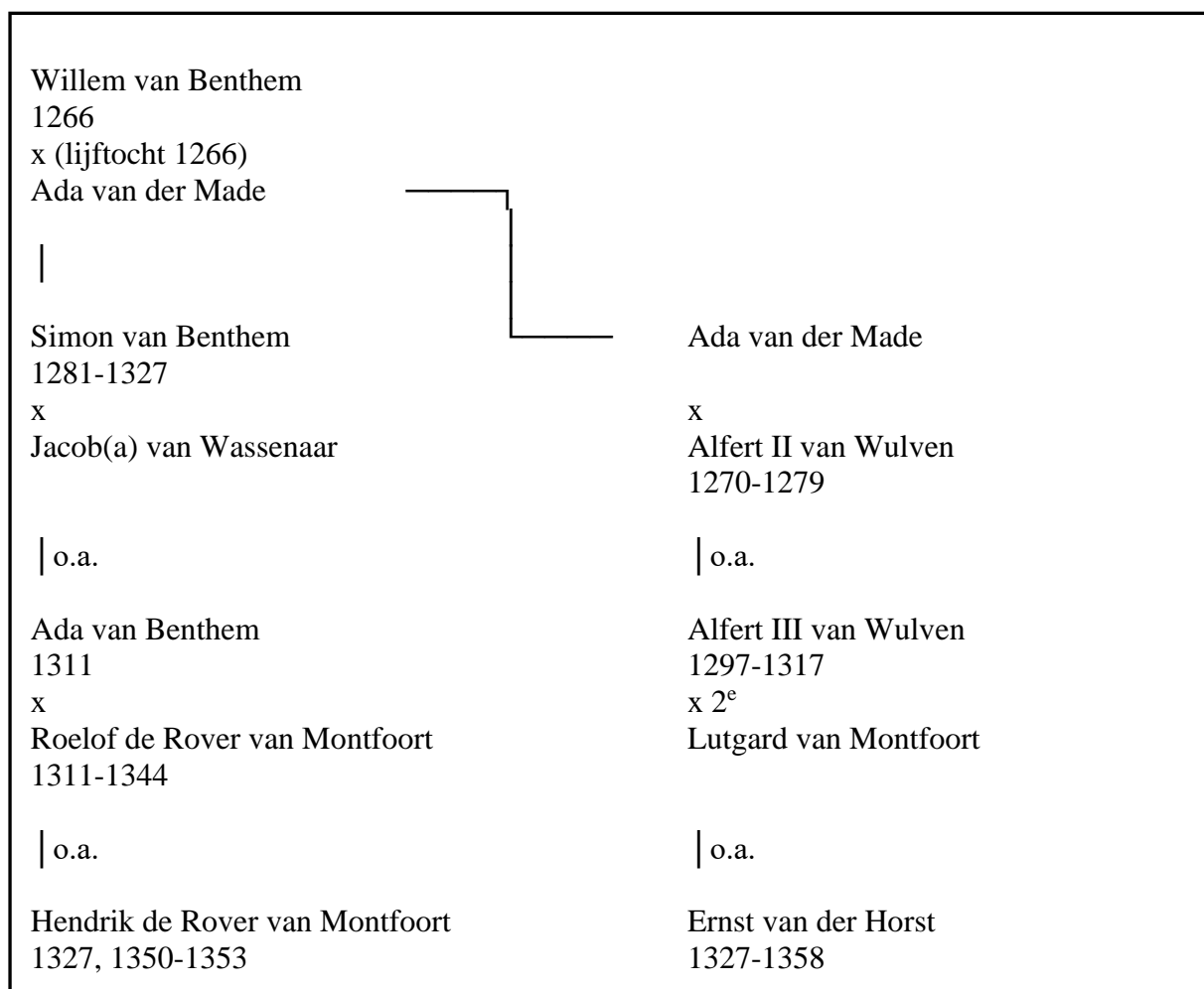
Op 31 juli 1350 nam ‘Henric de Rover, heere van Holensteine’, ridder, het gerecht Linschoten, de tijnsen en tienden in erfpacht van het Kapittel van Oudmunster.²⁰⁷ Hij verzocht ‘minen lieve neve Heren Ernst vander Horst’, ridder, de oorkonde mede te zegelen (afb. 16). Zij waren niet alleen volle neven (geneagram 3), maar er was nog een verwantschap via hun voormoeder Ada van der Made (geneagram 4).

²⁰⁶ Beschrijving: 1. omschrift: *S’·ERNST·VAN·[-]·RIDDER
2. kenmerken: rond, 20 mm, bruine was, licht beschadigd.
3. zegelbeeld: een halfroond schild gevat in een rondboogvierpas, geplaatst op een vierhoek.
4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken met rechts in het schildhoofd een 6-untig sterretje.
5. bijzonderheden: het zegel is in plastic geseald.

²⁰⁷ HUA, Archief Kapittel van Oudmunster, inv.nr. 671-5, d.d. 31-7-1350.

Afb. 16. Zegel van Ernst van der Horst, ridder (1350).²⁰⁸
(Het Utrechts Archief, foto auteur)

Geneagram 4. Verwantschap tussen Hendrik de Rover en Ernst van Wulven,

²⁰⁸ Beschrijving: 1. omschrift: +S'·ERNST·VAN·WVLVEN·RIDDER
 2. kenmerken: rond, ca. 22 mm, bruine was, licht beschadigd.
 3. zegelbeeld: een halfrond schild gevat in een rondboogvierpas, geplaatst op een vierhoek.
 4. wapen: gedwarsbalkt van acht stukken vergezeld rechts in het schildhoofd van een 6-puntig sterretje.
 5. bijzonderheden: geen brisure herkenbaar.

Op 23 september 1353 verbonden Sweder- en Alfert van de Nesse, gebroeders, zich met bisschop Jan van Arkel en het Sticht om zich te gedragen als trouwe lieden en geen schade te zullen aanrichten enz. behoudens hun verplichting tegenover de graaf van Holland voor het huis Ten Nesse. Op hun verzoek zegelde o.a. Ernst van Wulverhorst de oorkonde.²⁰⁹ Van zijn zwaar beschadigde, gerestaureerde zegel, is maar net voldoende bewaard om te constateren dat het zegel overeenkomt met de hierboven afgebeelde zegel (afb. 17).

Afb. 17. Zegel van Ernst van der Horst, ridder (1353).²¹⁰
(*Het Utrechts Archief, foto auteur*)

Hij bekrachtigde op 24 augustus 1355 als één van de ‘vrienden’ de huwelijksvoorwaarden van Sweder Dircksz. van Zuylen en jonkvrouw Mechteld Simonsdr. van der Zevender.²¹¹ In de oorkonde werd hij Ernst van Wulverhorst genoemd, maar in de aftekening van het zegel ‘Ernst van Wulven’ (afb. 18).

Afb. 18. Tekening van het zegel van Ernst van Wulvenhorst, ridder (1355).²¹²

²⁰⁹ HUA, Bisschop van Utrecht, inv.nr. 450, d.d. 23-9-1353.

²¹⁰ Beschrijving: 1. omschrift: verdwenen.

2. kenmerken: rond, - mm, bruine was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: (zichtbaar) een halffrond schild.

4. wapen: (zichtbaar) gedwarsbalkt van acht stukken met rechts in het schildhoofd een 6-puntig sterretje.

5. bijzonderheden: het zegel is gerestaureerd en in plastic geseald.

²¹¹ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 70v, d.d. 24-8-1355.

²¹² In deze tekening ontbreekt rechts in het schildhoofd het 6-puntige sterretje.

Willem van Linschoten droeg op 22 oktober 1358 zijn gerecht, cijns en tienden in Kattenbroek op aan hertog Albrecht van Beieren, die het in leen gaf aan heer Ernst van Wulverhorst, ridder, om bij gebrek van een zoon te komen op zijn dochter.²¹³

Na het overlijden van Ernst van Wulverhorst lijkt het er op dat zijn beide dochters het Huis Wulverhorst in gezamenlijk bezit hebben gehouden. In 1369 komt Lutgard in een akte voor als ‘vrouwe van Wulverhorst’, terwijl in de oudste lijst van leenmannen uit het jaar 1379 ‘de vrouwe van de Nesse’ d.w.z. Machteld van Wulverhorst, blijkt te zijn beleend met het Huis Wulverhorst. In 1394 wordt na verzoek Lutgard beleend het Huis Wulverhorst hoewel op dat moment haar zuster Machteld nog in leven is.

Kinderen:

1. *Machteld van Wulverhorst (van de Nesse)*, vrouwe van Wulverhorst (1379), vermeld 1379-1400, stichtte het Sint Maria-Magdalena gasthuis te Utrecht 25 mei 1395, overl. na augustus 1400,²¹⁴ jaargetijde januari,²¹⁵ memorie 8 januari,²¹⁶ overl. 8 januari 1401 of 1402, overl. voor 15 maart 1402, tr. (voor 27 januari 1375)²¹⁷ *Jan Aleman*, heer van Curies en Devaing in Henegouwen, van Woerden (1346), van de Nesse (1356), ridder, vermeld vanaf 1339,²¹⁸ jaargetijde januari,²¹⁹ memorie 3 november,²²⁰ overl. 3 november 1389, begr. Valenciën (F) 16 december 1389, bastaardzoon van Willem III, graaf van Holland en Henegouwen, bij juffr. de Moor. Hij tr. 1^e (voor 14 december 1344)²²¹ Justine de Gouwer, overl. 1359/60,²²² dr. van Hugo de Gouwer van Koudekerk en Elisabeth van Heenvliet.

Op 1 december 1356 werd Heer Jan Aelman begiftigd met het ‘huys ter Nesse’ met alle toebehoren.²²³ Hieronder een afbeelding uit latere tijd van het huis Te Nesse vanuit het zuiden gezien (afb. 19).²²⁴

Machteld komt in de oudste lijst van leenmannen van de bisschop van Utrecht van 1379 voor als: ‘Item die vrouwe van Nesse hout thuyse ende hofstede tot Wulvenhorst’.²²⁵

Na het overlijden van Jan Aleman op 3 november 1389 lijkt het er op dat Machteld zich geleidelijk aan uit het openbare leven heeft teruggetrokken. Hertog Aelbrecht maakt op 12 augustus 1390 een verdrag met vrouwe Machteld van de Nesse, weduwe van heer Jan Aelman, dat zij behouden zal alle de juwelen en ‘cleynoden’ die zij van haar gemelde man hield.²²⁶ Op 7 februari 1392 maakt Hertog Albrecht een verdrag met Machteld van de Nesse, weduwe van heer Jan Aelman.²²⁷ Haar zuster Lutgard werd op

²¹³ Van Mieris III, blz. 66, d.d. 22-10-1358.

²¹⁴ NA, HLK, inv.nr. 50, fol. 315, d.d. augustus 1400.

²¹⁵ Necrologium Regulieren, blz. 231. Januari: Anniversarium domina Mechtildis, militissa de Nesse.

²¹⁶ Necrologium Bloemendaal, blz. 419. Januari: VI Idus (= 9 januari) Obiit D. Machtildis de Nesse, militissa, Magna benefactrix hujus domus.

²¹⁷ A.W.E. Dek, *Genealogie der Graven van Holland* (Zaltbommel, 1969) 4^e verbeterde druk, blz. 44 (zonder bronvermelding).

²¹⁸ Dek, *Graven van Holland*, blz. 44.

²¹⁹ Necrologium Regulieren, blz. 231. Januari: Dmi. Aelmanni, militis.

²²⁰ Necrologium Sint Servaes, blz. 167. November: III Non. (= 3 november) Obiit Johannes Aelman, miles.

²²¹ W.A. Beelaerts van Blokland, *De Burggraven van Leiden vóór 1339. Jan Sceven en zijne nakomelingschap*, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 40 (1922), kolom 44-45-.

²²² NA, Rentmeestersrekening Noord-Holland, 1359-1360, fol. 5.

²²³ NA, HLK, inv.nr. 360, fol. 101, d.d. 1-12-1356

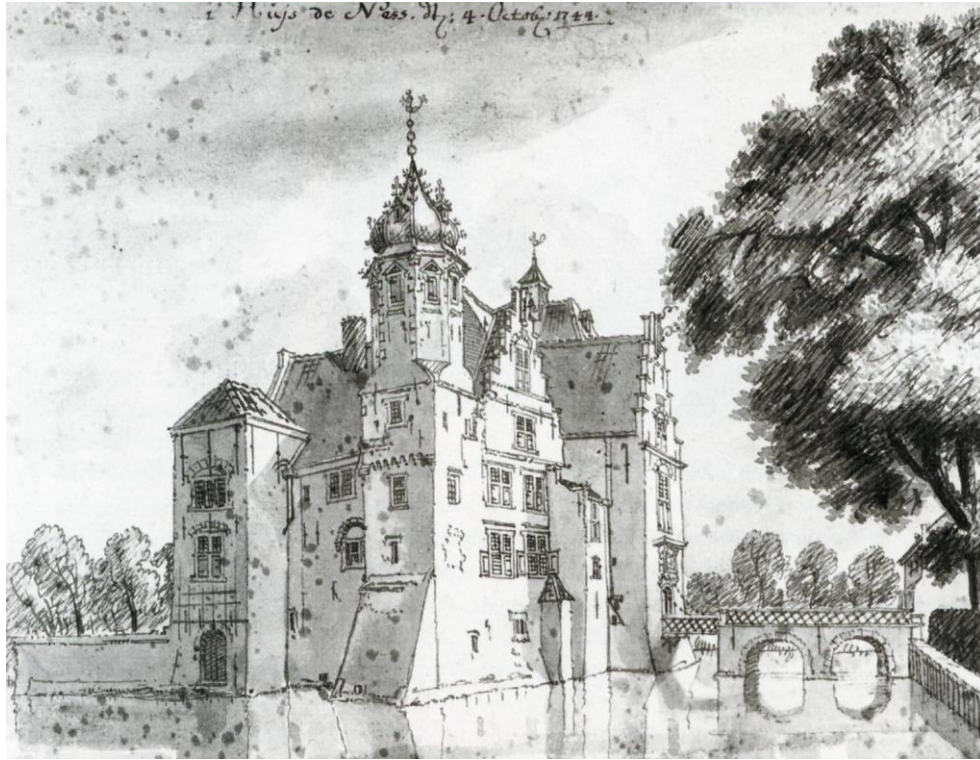
²²⁴ Olde Meierink, *Kastelen en ridderhofsteden*, blz. 337.

²²⁵ De Keijzer, *Leenmannen van de Bisschop*, blz. 42.

²²⁶ NA, HLK, inv.nr. 390, fol. 101, d.d. 12-8-1390

²²⁷ NA, HLK, inv.nr. 390, fol. 101, d.d. 7-2-1392

21 juli 1394 beleend met het huis Wulverhorst, evenals 6 morgen land, en een tiende, gelegen tot Maarssen, die van ‘vrouw Mechelt heer Aelmans wijff van Hennegouwen’ was.²²⁸ Op 25 mei 1395 stichtte zijn het Sint Maria-Magdalena gasthuis te Utrecht.²²⁹ Op 13 april 1400 krijgt Machteld, weduwe van heer Aelmans, krijgt gedurende zekere tijd ‘geleyde’.²³⁰ Machteld, vrouwe van de Nesse, is beleend geweest met twee blokken tienden in Waarder, die na haar overleden, zijn gekocht door Hendrik, dochter van Steven van Maurik, die er mee werd beleend op 15 maart 1402.²³¹

Afb. 19. Huis Te Nesse (1744).
(Tekening van Jan de Beijer)

Hieronder volgt een afbeelding van een glasvenster of van de deuren van een triptiek uit de kapel van de abdij van Sint Servaes te Utrecht voorstellende (links) Ernst van Wulven met zijn echtgenote Margaretha van Zuylen en (rechts) Jan Aleman met zijn toenmalige echtgenote Machteld van Wulverhorst met daaronder hun wapens (afb. 20).²³² Merkwaardig is dat in de wapens van Ernst van der Horst en zijn dochter Machteld van Wulverhorst ten onrechte een barensteel (rood) is aangebracht. Zowel bij Ernst als bij zijn dochter, Lutgard, ontbreekt de barensteel in hun zegels.

²²⁸ A.J. Maris, Repertorium op de Stichtse leenprotocollen uit het landsheerlijke tijdvak. I. Nedertsichtse leenacten, 1394-1581 ('s-Gravenhage, 1956), blz. 203 (leen 238), blz. 213 (leen 252).

²²⁹ S. Muller Fz., Stichtingsbrieven van Utrechtse Gasthuizen, in: *Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht* jrg. 30 (1905), blz. 86-89. Uitgegeven naar de originele oorkonde d.d. 25-5-1395 in het archief van het gasthuis Leeuwenberch. Transcriptie (bijlage I no. 21).

²³⁰ NA, HLK, inv.nr. 390, fol. 101, d.d. 13-5-1400.

²³¹ Kort, Grafelijke lenen Woerden-2, blz. 157 (leen 153). De eerdere belening op 26-1-1355 hoort daar niet thuis, omdat enerzijds ‘het goed’ niet nader gedefinieerd is en anderzijds in de akte staat genoemd ‘Mechtelden, vrouwe van Beverwerde, Sweders wijf van Vianen (vriendelijke mededeling H. den Hertog).

²³² Anonieme prent in: Antonius Mathaeus, *Analecta* (editie 2a), deel I (Den Haag, 1738), blz. 292.

Waarschijnlijk is het origineel vervaardigd na het overlijden van Machteld van Wulverhorst in 1401 of 1402.

Afb. 20. Afbeelding van vader en dochter Van Wulverhorst.

2. *Lutgard van Wulverhorst*, vrouwe van Wulverhorst (1366), vermeld 1359-1395, heeft in leen het gerecht van Wulverhorst en twee tienden in het land van de Lek 1395,²³³ memorie 30 november,²³⁴ overl. 30 november 1411, tr. (lijftocht 30 november 1359)²³⁵ *Gerard van Polanen*, ridder (1360), vermeld 1344-1367, memorie 30 mei,²³⁶ overl. 30 mei 1380, zn. van Jan I van Polanen en Catharina van Brederode.²³⁷ Zij tr. 2^e (voor 1388)²³⁸ *Gijsbert van Nijenrode*, nog vermeld als echtgenoot 17 juli 1392,²³⁹ overl. 24 oktober 1396, zn. van Gerard Splinter van Nijenrode en Maria Persijn van Velsen.

Op 3 december 1362 pachtte Gerrit van Polanen het gerecht Linschoten, met de tijnsen en tienden, van het Kapittel van Oudmunster,²⁴⁰ evenals op 30 april 1363.²⁴¹ Aan beide

²³³ Hoek, Leenkamer Proost van Oudmunster-1, blz. 460 (leen 12), resp. blz. 589 (leen 12).

²³⁴ Necrologium Sint Servaes, blz. 172. November Prid. Kal. (= 30 november) 1411 obiit domina Lutgardis de Wlvenhorst que contulit unicuique monialium unum florenum.

²³⁵ Kort, Grafelijke lenen Nootdorp, blz. 426 (leen 1).

²³⁶ Necrologium Sint Servaes, blz. 132. Mei: III Kal. (= 30 mei) Obiit dominus Gerardus de Polanen, pater Margarethe de Polanen.

²³⁷ Dek, Van Duivenvoorde, blz. 111-112.

²³⁸ Kort, Leenkamer Vianen, blz. 229 (leen 225, belending).

²³⁹ Kort, Leenkamer Vianen, blz. 228 (leen 224).

²⁴⁰ HUA, Archief Kapittel van Oudmunster, inv.nr. 671-6, d.d. 3-12-1362.

²⁴¹ HUA, Archief Kapittel van Oudmunster, inv.nr. 671-7, d.d. 30-4-1363.

oorkonden hangt zijn zegel, die van 1363 is het best bewaard gebleven (afb. 21. Op 31 juli 1366 pachtte hij het gerecht Linschoten, met tijnsen en tienden, nu samen met 'Lutgaerd, vrouwe van Wulvenhorst, siin wijf',²⁴² evenals op 26 juli 1370.²⁴³ Aan beide oorkonden hangen hun zegels. Van haar is het best bewaarde zegel die van 1370 (afb. 22). Zij droegen vervolgens het gerecht in 1371 over aan de burggraaf van Montfoort.

Afb. 21. Zegel van Gerrit van Polanen, ridder (1363).²⁴⁴
(*Het Utrechts Archief, foto auteur*)

Afb. 22. Zegel van Lutgard van Wulverhorst (1370).²⁴⁵
(*Het Utrechts Archief, foto auteur*)

3. *Margaretha van Wulverhorst*, memorie 14 december.²⁴⁶

²⁴² HUA, Archief Kapittel van Oudmunster, inv.nr. 671-8, d.d. 31-7-1366.

²⁴³ HUA, Archief Kapittel van Oudmunster, inv.nr. 671-9, d.d. 26-7-1370.

²⁴⁴ Beschrijving: 1. omschrift: +S'·GE/RIT/VAN/POL/[-]/[-]
2. kenmerken: rond, 25 mm, groene was, licht beschadigd.
3. zegelbeeld: een gotisch schild gevat in een spitsboogdriepas, geplaatst op een driehoek getopt een klaverblad.
4. wapen: drie wassende manen met in het schildhoofd een barensteel met drie hangers.
5. bijzonderheden: het zegel is in plastic geseald.

²⁴⁵ Beschrijving: 1. omschrift: S·LVT/GART/[-]/[-]/[-]/[-]
2. kenmerken: rond, 20 mm, groene was, gaaf.
3. zegelbeeld: een gotisch schild gevat is een spitsboogdriepas, geplaatst op en driehoek.
4. wapen: gedeeld: a. drie wassende manen met een barensteel, b. golvend gedwarsbalkt met in de linkerbovenhoek een 6-puntig sterretje.
5. bijzonderheden: het zegel in plastic geseald.

²⁴⁶ Necrologium Sint Servaes, blz. 173. December XVIII Kal. jan. (= 14 december) Margaretha van Wlvenhorst.

V-b. *Hubert I van Wulven*, knaap (1285), vermeld 1285-1295.

De nazaten van Hubert van Wulven zijn niet volledig uitgewerkt en zijn in hoofdzaak ontleend aan de zogenaamde ‘Lange Boekjes’ van Booth.²⁴⁷

Willem van Amstel, proost van St. Jan, en zijn broers Gijsbrecht en Arnoud, verzoenen zich onder zekere voorwaarden op 27 oktober 1285 met de elect Jan en graaf Floris V. Onder de vele borgen wordt Hubrecht van Wulven, knaap, genoemd.²⁴⁸ Zijn zegel hangt aan de oorkonde (afb. 23).²⁴⁹

Afb. 23. Zegel van Hubert van Wulven, knaap (1285).²⁵⁰
(*Corpus Sigillorum Neerlandicus*)

In een lijst van leenmannen uit 1285 samenhangende met de hiervoor genoemde oorkonde, wordt Hubert van Wulven vermeld als: ‘*Hubrecht van Wluinne l.*: Hubrecht van Wlvinne ene hoeve lants in Wlvinrebroech in tgherechte van den Goye’.²⁵¹

Vervolgens verzoent Herman, heer van Woerden, zich eveneens onder zekere voorwaarden op 21 maart 1288 met de elect Jan en graaf Floris V. Onder de vele borgen wordt Hubrecht van Wulven, knaap, genoemd.²⁵²

Op 30 augustus 1295 verkocht Hubert van Wulven, knaap, aan de broeders van het Duitse Huis 12 morgen land, gelegen in de parochie van Sint Nicolaas, belend aan beide zijden Ernst van Wulven, en 4 morgen mede daar gelegen, belend aan de ene zijde Hubert van Wulven zelf en de andere zijde heer Lambert de Fries, ridder.²⁵³ Aan de oorkonde hangt zijn zegel (afb. 24).²⁵⁴ Op dezelfde dag kreeg hij van de commandeur en de broeders van het Duitse Huis nabij Utrecht de hiervoor verkochte landerijen terug in erfpacht. Met een tekening van zijn zegel (afb. 25).²⁵⁵

²⁴⁷ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 165 t/m 179, en 180 t/m 183.

²⁴⁸ OSU IV no. 2247, d.d. 27-10-1285.

²⁴⁹ CSN no. 1400, d.d. 27-10-1285; vgl. De Keijzer, Borgen, blz. 64.

²⁵⁰ Beschrijving: 1. omschrift: +SIGILLVM·HVBERTI·DE·W'LVEN[N]

2. kenmerken: rond, - mm, bruine was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een gotisch schild.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken met in het schildhoofd een barensteel van vijf hangers.

²⁵¹ Muller, Het oudste register van graaf Florens, blz. 41; De Keijzer, Borgen, blz. 99.

²⁵² OSU IV no. 2333, d.d. 21-3-1288.

²⁵³ OSU V no. 2697, d.d. 30-8-1295.

²⁵⁴ CSN no. 1401; De Vey Mestdagh, Duitse Orde, blz. 95.

²⁵⁵ OSU V no. 2698, d.d. 30-8-1295.

Afb. 24. Zegel van Hubert van Wulven, knaap (1295).²⁵⁶
(*Ridderlijke Duitse Orde*)

Afb. 25. Tekening van het zegel van Hubert van Wulven, knaap (1295).²⁵⁷

De kinderen van Hubert van Wulven zijn gerechtigd in de zoenovereenkomst van 1309 met betrekking tot de doodslag op Ernst van de Bosch.²⁵⁸

Kinderen:

1. *Ernst van Wulven*, volgt VI-c.
2. *Alfert van Wulven*, vermeld 1312, 1313.

Alfert, zoon van wijlen Hubert van Wulven, droeg op 9 maart 1312 de eigendom over van 9 morgen land in 'Zijderwendervelde' aan het kapittel van Sint Pieter²⁵⁹ en erkende op 16 maart daaropvolgend het genoemde land in erfpacht te hebben genomen.²⁶⁰ Op 29 augustus 1313 is er een zoenovereenkomst in verband met 'Lambrechts Coninx doit,

²⁵⁶ Beschrijving: 1. omschrift: +S·HVBERTI·FAMVLI·DE·W'LVEN

2. kenmerken: rond, 45 mm, bruine was, gaaf.

3. zegelbeeld: een gotisch schild.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken met in het schildhoofd een barensteel van vijf hangers.

²⁵⁷ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 25, fol. 32v, d.d. 30-8-1295.

Beschrijving: 1. omschrift: +S·ARNES[TUS]·DE·WULVEN

2. kenmerken: rond, - mm, - was, gaaf.

3. zegelbeeld: een halfroond schild.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken.

²⁵⁸ Immink, *Registrum Guidonis*, blz. 70-71, d.d. 12-11-1309.

²⁵⁹ Muller, *Regesten Sint Pieter*, no. 160, d.d. 9-3-1312.

²⁶⁰ Muller, *Regesten Sint Pieter*, no. 162, d.d. 16-3-1312.

dien Alphaer van Wulven sloeich'. De zoen bedroeg 150 pond op te brengen door Alfert van Wulven. Zijn borgen zijn: 'Gizebrecht Cuzijn, Emont van Brakel en Heyn van Honthorst.'²⁶¹

3. *Hubert van Wulven*, volgt V-d.

VI-c. *Ernst van Wulven*, vermeld 1315, 1317, 1327, tr. *Femeynse*.²⁶²

Sweder van Abcoude, ridder, Otto van Zoelen, Dirk Borre (van Amerongen), Ernst, zoon van Hubert, Ernst van Damasche en Gerard Taetse van Vleuten, knapen stelden zich op 20 juni 1315 gezamenlijk als in *solidum* aansprakelijk voor de jaarlijkse voldoening van 160 pond, waarvoor het kapittel aan genoemde Sweder de grote en kleine tienden van Amerongen in lijfpacht heeft gegeven.²⁶³ Aan de oorkonde hangt zijn zwaar beschadigde zegel (afb. 26).²⁶⁴

Afb. 26. Tekening van het zegel van Ernst van Wulven, knaap (1315).²⁶⁵

Afb. 27. Zegel van Ernst van Wulven, knaap (1317).²⁶⁶
(*Het Utrechts Archief, foto auteur*)

²⁶¹ Immink, *Registrum Guidonis*, blz. 107, d.d. 29-8-1313.

²⁶² HUA, *Verzameling Van Buchel-Booth*, inv.nr. 165 /m 167, blz. 5 (links).

²⁶³ HUA, *Kapittel Sint Pieter*, inv.nr. 300, d.d. 20-6-1315.

²⁶⁴ HUA, *Verzameling Van Buchel-Booth*, inv.nr. 31 (= Prob. Lib. I), fol. 27, d.d. 20-6-1315.

²⁶⁵ Beschrijving: 1. omschrift: [-]RNST·HV[-]SON·VA·WU[-]

2. kenmerken: rond, - mm, - was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een halfrond schild gevat een rondboogvierpas, geplaatst op een vierhoek.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken met een barensteel van vier hangers.

²⁶⁶ Beschrijving: 1. omschrift: *S·ERNES·HVBRECHTSSOON·DE·WLVEN

2. kenmerken: rond, 24 mm, rode was, gaaf.

3. zegelbeeld: een halfrond schild gevat in een rondboogvierpas, geplaatst op een vierhoek.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken met een barensteel van vijf hangers.

Op 18 mei 1317 treden onder andere als borgen op voor Hendrik van Honthorst ‘de jonge’ zowel Ernst van Wulven als zijn broer Hubert, wanneer deze aan Sweder van Montfoort, knaap, goederen, gelegen bij Linschoten, overdraagt die in leen worden gehouden van de abt van Sint Paulusabdij te Utrecht.²⁶⁷ Hun zegels, die aan de oorkonde hangen, zijn goed bewaard gebleven (afb. 27 en 28).

Op 1 augustus 1327 wordt Ernst, zoon van Hubert van Wulven, vermeld als leenman van de bisschop van Utrecht.²⁶⁸

Uit dit huwelijk:

1. *Ernst van Wulven*, volgt VII-d.

VII-d. *Ernst van Wulven*,²⁶⁹ tr. *Christina van Pijlsweerd*, vermeld 1363, dr. van *Wouter van Hardenbroek en Aleid Pyl* (zie: VII-h).

Uit dit huwelijk:

1. *Ernst van Wulven*, vermeld 1375, overl. voor 1379.²⁷⁰

In 1375 geeft Ernst van Wulven het goed Pijlsweerd met het dagelijks gerecht over aan Peter Ruych.

VI-d. *Hubert van Wulven*, vermeld 1317.²⁷¹

Afb. 28. Zegel van Hubert van Wulven, knaap (1317).²⁷²
(*Het Utrechts Archief, foto auteur*)

Kind:

1. *Hubert van Wulven*, volgt VII-e.

²⁶⁷ HUA, Archief Heerlijkheid Montfoort, inv.nr. 338-1.

²⁶⁸ Berkelbach van der Sprenkel, Oorkonden Bisschoppen, no. 783, d.d. 1-8-1327.

²⁶⁹ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 167, blz. 202 (23).

²⁷⁰ De Keijzer, Leenmannen van de Bisschop, blz. 30-31.

²⁷¹ HUA, Archief Heerlijkheid Montfoort, inv.nr. 338-1.

²⁷² Beschrijving: 1. omschrift: +S·HVBRECHT·VAN·WLVE
2. kenmerken: rond, 20 mm, rode was, gaaf.
3. zegelbeeld: een halfroond schild.
4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken met in een vrijkwartier een vogel.

VII-d. *Hubert van Wolven 'de oude'*,²⁷³ burger van Utrecht 1363, genoemd in een belending 1367,²⁷⁴ vermeld 1373, tr. *Margriet (...)*, overl. na 27 juni 1398. Zij tr. 2^e Hubert van Schalkwijk, tr. 3^e 21 oktober 1387 (huwelijkscontract) Dirck Pijl, overl. na 27 juni 1398.

Margriet, vrouw van Dirck Pijl, doet op 27 juni 1398 doet ten behoeve van Herboert van Pallaes en Gherijt Soudenbalch afstand van de nalatenschap van haar zoon Wouter van Wolven, onverminderd de huwelijksvoorwaarden tussen haar en Dirck Pijl in alle andere opzichten.²⁷⁵ Op dezelfde dag geven Herboert van Pallaes, zijn twee zuster, en de beide kinderen van Braem wter Coremaerct, hun toestemming tot afstand door Margriet, vrouw van Dirck Pijl, eerder weduwe van oude Hubert van Wolven, aan Herboert van Pallaes en Gherijt Zoudenbalch van de nalatenschap van haar zoon Wouter van Wolven, onverminderd de huwelijksvoorwaarden tussen Dirck Pijl en Margriet in alle andere opzichten.²⁷⁶

Uit dit huwelijk:

1. *Hubert van Wolven*, vermeld 1373, schepen van Utrecht 1379, vermeld 1379, overl. voor 1387, tr. *Lijsbeth (...)*, vermeld 1387.

In de oudste lijst van de leenmannen van de Bisschop van Utrecht, 1379, komt de volgende aantekening voor:

'Item Hubrecht van Wolven hout xxiiii morghen lants mit gherechte mit tins ende mit tienden, also alsi gheleghen siin in den kerspel te Houten, ende geheiten siin die Gheer. Item liii morghen lants, also als die gheleghen siin in den gherechte van Drieberghen in den kerspel van Seyst, gheheten dat goet tot Yselmuden, dat hem aenghestorven is van Eerst van Wolven.'²⁷⁷

2. *Hendrik van Wolven*, vermeld 1373, overl. voor 1382.
3. *Dirck van Wolven*, vermeld 1373, beleend met 24 morgen land, gelegen in Houten, 5 februari 1394, overl. voor 3 januari 1396.²⁷⁸
4. *Ernst van Wolven*, vermeld 1373.
5. *Wouter van Wolven*, beleend met 24 morgen land, gelegen in Houten, 3 januari 1396, overl. voor 7 december 1397.
6. *Johannes van Wolven*, monnik 1387, later benoemt tot abt van het Benedictijner klooster van St. Laurentius in Oostbroek 1404/09,²⁷⁹ 1422,²⁸⁰ overl. na 7 april 1429.²⁸¹

Op 7 april 1429 zegelde van Jan (Johannes) van Wolven, abt van het klooster St. Laurentius (afb. 29).²⁸²

7. *Angela van Wolven*, tr. *Floris van Pallaes*, vermeld 1359.

²⁷³ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 165, no. 5.

²⁷⁴ J.M. van Winter, *Sources Concerning the Hospitallers of St. John in the Netherlands, 14th-18th Centuries* (Leiden, 1998), blz. 230 (in een belending van land genoemd: 'Huberti de Wolven'), blz. 263 (in een belending van land in Vloten genoemd: 'Huberti de Wolven').

²⁷⁵ Muller, Regesten Stad, no. 520, d.d. 27-6-1398.

²⁷⁶ Muller, Regesten stad, no. 521, dd. 27-6-1398.

²⁷⁷ De Keijzer, Leenmannen van de Bisschop, blz. 30-31.

²⁷⁸ Maris, Stichtse Leenprotocollen, blz. 114 (leen 136).

²⁷⁹ Muller, Regesten Bisschoppen, no. 1786, d.d. 1406/09.

²⁸⁰ Muller, Regesten Sint Pieters, no. 882, d.d. 28-12-1422.

²⁸¹ HUA, Kleine Kapittel en kloosters, inv.nr. 1130, d.d. 7-4-1429.

²⁸² W.A. Beelaerts van Blokland † et al., *Nederlandsche kloosterzegels vóór 1600, I. Benedictijnen* ('s-Gravenhage, 1935-1938), blz. 69.

8. *Gouda van Wulven*, overl. voor 7 december 1397, tr. *Braem uter Coerenmaerct*.

Afb. 29. Het zegel van Jan van Wulven, abt van St. Laurentius (1429).²⁸³

IV-b. *Gijsbert van Wulven*, ridder (1247), vermeld 1238-1250.

Gijsbert van Wulven wordt in de jaren 1238,²⁸⁴ 1247,²⁸⁵ 1249²⁸⁶ en 1250²⁸⁷ altijd samen met zijn oudere broer, Ernst, genoemd. Verder is in feite weinig over hem bekend. Zijn twee niet met naam bekende dochters en hun echtgenoten zijn na een uitgebreide analyse vastgesteld. Hiervoor wordt verwezen naar de studie over de zoenovereenkomst uit 1309.²⁸⁸

Kinderen:

1. (...) *van Wulven*, tr. *Gijsbert van den Bosch*,²⁸⁹ vermeld 1278-1297, zn. van Egbert III van Amstel (na 1244 Egbert van den Bosch).
2. (...) *van Wulven*, tr. *Ernst van Wulven* (zie: V-c).

III-b. *Albert I van Wulven*, vermeld 1196-1227, gesneuveld in de slag bij Ane (Drenthe) 27 juli 1227.

In 1196 worden als getuigen genoemd de ministerialen ‘Alfero et Alberto de Wluinne’.²⁹⁰ Albert van Wulven wordt hierna nog drie keer, namelijk in 1200,²⁹¹ 1207,²⁹² en 1207/09,²⁹³ genoemd in een oorkonde samen met zijn oudere broer, Alfert. Vervolgens is hij getuige in

²⁸³ Beschrijving: 1. omschrift: S’AD CAUSAS JOH’IS ABB’IS IN OESTBROEC

2. kenmerken: ovaal, 33 mm, groene was, gaaf.

3. zegelbeeld: een gotisch schild, beneden in de nis, met staande St. Laurentius in de rechterhand een boek, met in de linkerhand steunend op een rooster, vergezeld ter weerszijden onder een poortgebouwtje een toegewende zittende leeuw.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken.

²⁸⁴ OSU II no. 915, d.d. 22-2-1238.

²⁸⁵ OSU II no. 1134, d.d. 19-7-1247.

²⁸⁶ OSU II no. 1195, d.d. 1249.

²⁸⁷ OSU II no. 1217, d.d. oktober 1250.

²⁸⁸ B. de Keijzer, *Catharina van de Nesse, de vrouw van Willem van Montfoort, en een zoenovereenkomst uit 1309* (Emmen, 2020). Gepubliceerd op HoGenDa.

²⁸⁹ De Keijzer, Borgen, blz. 88.

²⁹⁰ OSU I no. 529, d.d. 1196 (na 30 april).

²⁹¹ OSU II no. 543, d.d. 1200.

²⁹² OSU II no. 581, d.d. 1207.

²⁹³ OSU II no. 582, d.d. 1207/12 (nader te dateren: 1207/09).

1200.²⁹⁴ Bij het opstellen van een verdrag op 22 januari 1201 tussen de graaf van Gelre met de hertog van Lotharingen is voor de bisschop van Utrecht getuige ‘Albertus de Woluene’.²⁹⁵ Na het overlijden van zijn oudere broer Alfert komt hij als getuige voor 1209²⁹⁶ en met zijn jongere broer Willem in 1210.²⁹⁷

In een ongedateerde oorkonde, nader te dateren tussen 12 oktober 1213 en 25 maart 1215, gaf de elect Otto aan Gerard, graaf van Gelre, alle *novale* tienden in zijn graafschap voor zover ze niet al vroeger door kerken of particulieren bezeten werden, in leen en waarbij onder de getuigen worden vermeld ‘Alberto et Arnesto de Wluen’.²⁹⁸

Daarna komt hij wederom regelmatig als getuige in oorkonden voor, namelijk 1213,²⁹⁹ 1217,³⁰⁰ 1219,³⁰¹ en 1220.³⁰² Daarna in de jaren 1224,³⁰³ 1225,³⁰⁴ en 1226³⁰⁵ samen met zijn zoon Albert. Tot slot werd hij nog één keer genoemd als getuige in 1227 samen met zijn zoon Albert en Ernst van Wulven (zijn neef = oomzegger).³⁰⁶ Wat in overeenstemming is met het feit dat zijn naam, weliswaar verbasterd, voorkomt op de lijst van gesneuvelden, die hun leven lieten op 27 juli 1227 in de slag bij Ane (Drenthe).³⁰⁷

Kind:

1. *Albert II van Wulven*, volgt IV-c.

IV-c. *Albert II van Wulven*, ridder (1235), vermeld 1224-1240, tr. *Margaretha*, vermeld 1235, verm. dr. van (Dirk), ontginning van Berkel en Rodenrijs.

In 1224 deed Gijsbert van Amstel, ridder, afstand van goederen, waarbij o.a. als getuige werd genoemd ‘Albertus junior de Wluin’.³⁰⁸ Daarna wordt hij van 1224 tot en met 1227 altijd samen met zijn vader vermeld (zie hiervoor). In de jaren 1228,³⁰⁹ 1231,³¹⁰ en 1235³¹¹ komt hij geregeld als getuige voor. In 1235 wordt hij expliciet als ridder vermeld.

In 1235 schonk Albert van Wulven met medeweten van zijn vrouw Margaretha vier morgen land met de tienden in Kovelwade en de tienden van zeven morgen land, ook daar gelegen, door hem van de bisschop van Utrecht in leen gehouden, aan het kapittel van Sint Jan. In plaats hiervan droeg hij twee erven in Vinkenesse en een halve hoeve in Bodegraven in leen op.³¹² Aan de oorkonde hangt zijn fraai uitgevoerde zegel (afb. 30).³¹³

²⁹⁴ OSU II no. 543, d.d. 1200.

²⁹⁵ OSU II no. 554, d.d. 22-1-(1201).

²⁹⁶ OSU II no. 590, d.d. 1209.

²⁹⁷ OSU II no. 598, d.d. 1210 (voor 24 september).

²⁹⁸ OSU II, no. 605, d.d. (na 5-12-1212 en voor 1-9-1215) ofwel (na 12-10-1213 en voor 25-3-1215). Zie inleiding.

²⁹⁹ OSU II no. 611, d.d. 14-10-1213; OSU II no. 612, d.d. 18-10-1213.

³⁰⁰ OSU II no. 642, d.d. 1217 (voor 23 juli).

³⁰¹ OSU II no. 666, d.d. 1219 (na 22 juli).

³⁰² OSU II no. 684, d.d. oktober 1220.

³⁰³ OSU II no. 721, d.d. 22-7-1224; OSU II no. 722, d.d. 22-7-1224.

³⁰⁴ OSU II no. 737, d.d. 1225.

³⁰⁵ OSU II no. 748, d.d. 29-3-1226.

³⁰⁶ OSU II no. 757, d.d. 1227 (voor 18 maart).

³⁰⁷ Dumber, *Analecta*, blz. 228 ‘Andr. à Wullen’.

³⁰⁸ OSU II no. 730, d.d. 1224.

³⁰⁹ OSU II no. 784, d.d. 1228 (na 20 augustus).

³¹⁰ OSU II no. 819, d.d. 1231 (voor 20 augustus).

³¹¹ OSU II no. 883, d.d. 19-5-1235.; OSU II no. 884, d.d. 14-7-1235.

³¹² OSU II no. 897, d.d. 1235.

³¹³ CSN no. 1393, d.d. 1235.

Afb. 30. Zegel van Albert I van Wulven, ridder (1235).³¹⁴
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Daarna treffen we hem wederom regelmatig als getuige in oorkonden voor, namelijk 1236,³¹⁵ 1238,³¹⁶ en 1240.³¹⁷ Hierna zwijgen de bronnen en zal hij niet lang daarna overleden zijn.

Kinderen:

1. *Ernst van Wulven*, volgt V-c.
2. *Albert van Wulven*, vermeld en zegelde (afb. 31) 1277.³¹⁸

Afb. 31. Zegel van Albert van Wulven (1277).³¹⁹

3. *Machteld (van Wulven)*, vermeld 1272.

³¹⁴ Beschrijving: 1. omschrift: +SIGILLVM·ALBERTI·DE·WVLVIN

2. kenmerken: rond, - mm, bruine was, gaaf.

3. zegelbeeld: een gotisch schild.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van zes stukken, de even balken beladen met negen penningen (5:3:1).

³¹⁵ OSU II no. 906, d.d. 14-12-1236.

³¹⁶ OSU II no. 928, d.d. 11-11-1238.

³¹⁷ OSU II no. 955, d.d. 20-9-1240.

³¹⁸ Helaas is de publicatie, waaraan het een en ander is ontleend, niet genoteerd.

³¹⁹ Beschrijving: 1. omschrift: +S·ALBERT·VA·WULVEN[...]

2. kenmerken: rond, - mm, - was, gaaf.

3. zegelbeeld: een halfronde schild.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken, de even balken beladen met zestien penningen (5:5:5:1).

4. *Dirk van Wulven*, ‘conversus’ (bekeerling) bij de Sint Servaes abdij 20 december 1292,³²⁰ memorie 10 juli³²¹ en 3 december.³²²

V-c. *Ernst van Wulven*, knaap (1266), ridder (1271), vermeld 1266-1295, overl. tussen 21 november 1295 en 13 april 1305, memorie 2 april,³²³ tr. (...) *van Wulven*, dr. van Gijsbert van Wulven (zie: IV-b).

Ernst van Wulven werd voor het eerste genoemd op 11 december 1266. In deze oorkonde erkenden: ‘Alewinus, ridder, en Arnestus van Wulvin’ dat het patronaatsrecht over de door hen gebouwde kerk te Berkel van de abt van Egmond toebehoorde.³²⁴ Het ambacht van Berkel en Rodenrijs werd in leen gehouden van de grafelijkheid van Holland. In dit grafelijke leen werden in 1281 en 1282 heer Alewijn van Rodenrijs en heer Ernst van Wulven als leenmannen vermeld.³²⁵

Op 11 februari 1271 verkocht Gijsbert, zoon van Arnoud van Schalkwijk, ridder, de grove en smalle tiende van ‘Weythuyzerbroek’, gelegen in de parochie Beusichem, leengoed zijnde van de proost van Sint Jan, aan Hubert van Beusichem, zoon van heer Hubert Schenk, waarbij als eerste van de borgen Ernst van Wulven, ridder, wordt genoemd.³²⁶ De elect Jan verklaarde op 5 februari 1272 dat Ernst van Wulven, ridder, de bovenste van twee hoeven, gelegen in Schalkwijk, die Alfert van Wulven, knaap, onze verwant, van Reinout, graaf van Gelre, in achterleen hield, verkocht heeft aan de deken en het kapittel Ten Dom. Ernst van Wulven en Machteld, zijn zuster, doen afstand van hun rechten.³²⁷ Aan de oorkonde hangt zijn zwaar beschadigde zegel (afb. 32).³²⁸

Afb. 32. Zegel van Ernst van Wulven, ridder (1272).³²⁹
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

³²⁰ OSU V no. 2563, d.d. 20-12-1292.

³²¹ Necrologium Sint Servaes, blz. 140. Juli VI Jd. (= 10 juli) Obiit Theodericus de Wlven, conversus huius loci.

³²² Necrologium Sint Servaes, blz. 172. December III Non. (= 3 december) Obiit Theodericus de Wlven, conversus huius loci.

³²³ Necrologium Sint Servaes, blz. 121. April: IV Non. (= 2 april) Obiit dominus Ernestus de Wlven.

³²⁴ OHZ no. 1432, d.d. 11-12-1266.

³²⁵ Hoek, Grafelijke lenen Akkersdijk, blz. 136 (leen 10).

³²⁶ OSU IV no. 1792, d.d. 11-2-1271.

³²⁷ OSU IV no. 1819, d.d. 5-2-1272.

³²⁸ CSN no. 1396.

³²⁹ Beschrijving: 1. omschrift: [+S·ERNES]TI·DE·WVL[VEN]

2. kenmerken: rond, - mm, bruine was, zwaar beschadigd.

3. zegebeeld: een gotisch schild.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken, de even balken beladen met twaalf penningen (5:3:3:1).

Afb. 33. Zegel van Ernst van Wulven, ridder (1277).³³⁰
(*Ridderlijke Deutsche Orde*)

In 1274 onderwierp de elect Jan zich aan graaf Floris V, die zou beslissen in de geschillen met heer Gijsbert van Amstel, evenals de stad Utrecht en het gemene land van Nedersticht, waarbij onder andere heer Ernst van Wulven, ridder, als getuige optrad.³³¹ Op 23 september 1276 beloofde de elect Jan de burgers van Utrecht te zullen bijstaan en hun rechten te handhaven, waarbij een aantal vooraanstaande edelen aanwezig waren w.o. Ernst van Wulven, ridder.³³² Evenzo, toen op 23 juni 1277 de elect Jan verklaarde 2.000 pond schuldig te zijn aan Jan van Cuyk, ridder,³³³ en begin december 1277 als de verkoop werd bevestigd van twee hoeven bouwland op Atteveld, gelegen in Werkhoven.³³⁴ Aan de laatst genoemde oorkonde hangt zijn goed bewaard zegel, die hij ook al in 1272 gebruikte (afb. 33).³³⁵

‘Domino Ernesto de Volvin, militibus’ wordt op 7 januari 1278 wederom als getuige vermeld voor de elect Jan.³³⁶ Enige jaren later is hij op 18 juli 1282, evenals een groep andere edellieden, getuige voor de elect Jan, wanneer deze een overeenkomst aangaat met Hendrik genaamd Rover, ministeriaal van de Utrechtse kerk, over enige goederen, die in het vervolg aangemerkt worden als dienstmangoed.³³⁷ Op 22 juli 1286 verklaarden enige Stichtse edelen w.o. Ernst van Wulven, dat de Hendrik en Dirk Borre van Amerongen, broers, vier morgen akkerland, gelegen Amerongen, aan de Floris V, graaf van Holland, zouden kunnen overdragen.³³⁸ Op 21 februari 1289 treedt hij op als leenmangetuige.³³⁹ Op 7 mei 1293 sloot Floris V, graaf van Holland, te Dordrecht een verdrag met Jan, bisschop van Utrecht. Hierbij waren een groot aantal ridders en knapen, zowel uit Holland en Zeeland als uit Utrecht, aanwezig waaronder ‘haren Arent van Wlven’.³⁴⁰ Hij treedt op 18 maart 1294 wederom op als leenmangetuige,³⁴¹ en zegelde de oorkonde met een nieuw type zegel (afb. 34).³⁴²

³³⁰ Beschrijving: 1. omschrift: +S·ERN[ES]TI·DE·WVLVEN

2. kenmerken: rond, 50 mm, bruine was, licht beschadigd.

3. zegelbeeld: een gotisch schild.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken, de even balken beladen met twaalf penningen (5:3:3:1).

³³¹ OSU IV no. 1878, d.d. 19-9-1274.

³³² OSU IV no. 1910, d.d. 23-9-1276.

³³³ OSU IV no. 1942, d.d. 23-6-1277.

³³⁴ OSU IV no. 1956, d.d. (voor of op 10) december 1277.

³³⁵ De Vey Mestdagh, *Duitsche Orde*, blz. 100.

³³⁶ OSU IV no. 1961, d.d. 7-1-1278.

³³⁷ OSU IV no. 2124, d.d. 18-7-1282.

³³⁸ OSU IV no. 2284, d.d. 22-7-1286.

³³⁹ OSU IV no. 2368, d.d. 21-2-1289.

³⁴⁰ OSU V no. 2587, d.d. 7-5-1293.

³⁴¹ OSU V no. 2621, d.d. 18-3-1294.

³⁴² CSN no. 1397.

Afb. 34. Zegel van Ernst van Wulven, ridder (1294).³⁴³
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Op 21 november 1295 verklaarden Ernst van Wulven, ridder, samen met enige geestelijken, een aantal andere edelen, evenals twee schepenen van de stad Utrecht, dat Godfried van Zeist, ridder, is verschenen op het kasteel van Montfoort voor een gerechtelijk uitspraak, maar dat Jan, bisschop van Utrecht, zich in zijn kamer had teruggetrokken en er niet uit wilde komen.³⁴⁴ Hierna verdwijnt hij van het toneel, zodat we kunnen aannemen dat hij niet lang daarna is overleden. Hij wordt nog één keer postuum vermeld op 13 april 1305, wanneer Johannes Swarte, burger te Utrecht, en zijn vrouw Hylla, onder andere 12 morgen land, gelegen in Werconden, vroeger in eigendom van 'Arnestus de Wlven', ridder, aan het Duitse Huis schenken.³⁴⁵ Op 26 april 1305 sloot Hubert van Vianen, maarschalk van Utrecht, mede namens de kinderen van 'heer Arnest van Wulven' een bestand met de stad Utrecht.³⁴⁶

De kinderen van Ernst van Wulven, met name Ernst van Sterkenburg en Hendrik, zijn broer, met hun kinderen, zijn gerechtigd in de zoenovereenkomst van 1309 met betrekking tot de doodslag op Ernst van de Bosch onder voorwaarde dat zij de zoon van hun (overleden) broer heer Gijsbrecht een deel zullen betalen.³⁴⁷

Kinderen:

1. *Gijsbert (van Sterkenburg)*, volgt VI-e.
2. *Ernst van Sterkenburg*, volgt VI-f.
3. *Hendrik (van Sterkenburg)*,³⁴⁸ vermeld 1309 (heeft kinderen).
4. (verm.) *Aleydis van Wulven*, abdis van de abdij Outwijk 1346,³⁴⁹ memorie 17 juni.³⁵⁰

³⁴³ Beschrijving: 1. omschrift: S' ARNESTI DE WLVEN MILIT

2. kenmerken: rond, - mm, groene was, gaaf.

3. zegelbeeld: een gotisch schild.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken, de even balken beladen met twaalf penningen (5:3:3:1).

³⁴⁴ OSU V no. 2721, d.d. 21-11-1295.

³⁴⁵ Berkelbach van der Sprenkel, Oorkonden Bisschoppen, no. 51, d.d. 13-4-1305.

³⁴⁶ Berkelbach van der Sprenkel, Oorkonden Bisschoppen, no. 52, d.d. 26-4-1305.

³⁴⁷ Immink, Registrum Guidonis, blz. 70-71, d.d. 12-11-1309.

³⁴⁸ Over hem en zijn kinderen heb ik niets kunnen vinden.

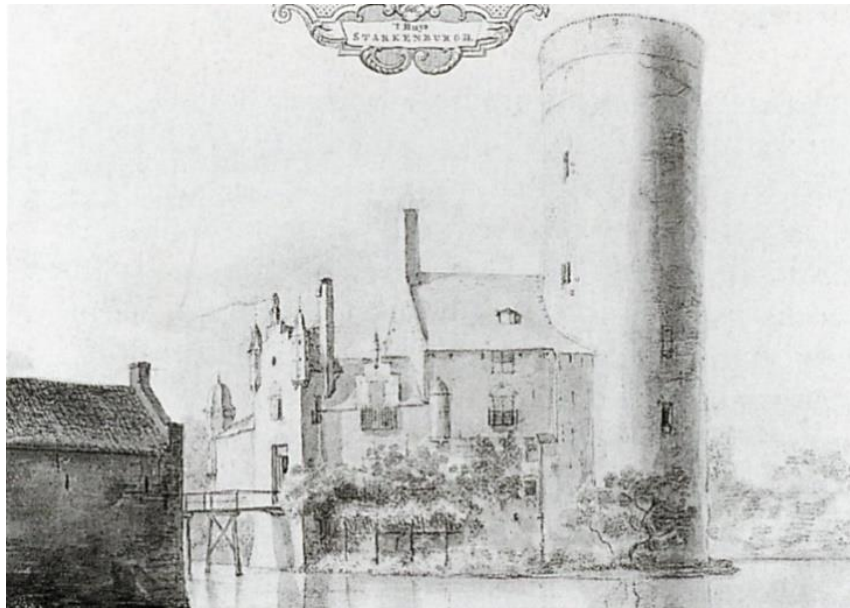
³⁴⁹ HUA, Van Buchel, Monumenta, fol. 147. Wapen: golvend gedwarsbalkt van goud en rood, de even balken beladen met zilveren penningen.

³⁵⁰ Necrologium Sint Servaes, blz. 135. Juni: XV Kal. (= 17 juni) Obiit piaae memoriae domina Adelisa de Wlven.

VI-e. *Gijsbert I (van Sterkenburg)*, ridder (postuum), overl. voor 12 november 1309.

Over hem is geen enkel ander gegeven gevonden dan behalve dat hij postuum wordt genoemd in 1309 en waaruit blijkt dat hij ridder is geweest.

Over de bouw en het bezit van het kasteel Sterkenburg is weinig bekend anders dan een niet controleerbaar verhaal.³⁵¹ Hoewel het verhaal wel een kern van waarheid bezit. Gijsbert of beter zijn vader Ernst van Wulven zal ongetwijfeld in het bezit zijn geweest van het voorouderlijk kasteel Sterkenburg, omdat de nazaten zich er naar zijn gaan noemen. Hieronder een afbeelding uit latere tijd (afb. 35).

Afb. 35. Het kasteel Sterkenburg (1646/47).
(Tekening van Roelant Roghman)

Kind:

1. *Gijsbert II van Sterkenburg*, volgt VII-f.

VII-f. *Gijsbert II van Sterkenburg*, ridder, vermeld 1309, 1330-1356, maarschalk van Utrecht 1343,³⁵² overl. tussen 23 augustus 1353 en 14 december 1356.

Nog minderjarig zijnde wordt hij naamloos in de zoenovereenkomst van 1309 vermeld. In 1330 houdt Gijsbert van Sterkenburg de helft van de ambachtsheerlijkheid Berkel en Rodenrijs. Hij moet dit leen voor het jaar 1350 hebben verkocht aan heer Willem van Duivenvoorde, heer van Oosterhout, die het in dat jaar aan zijn neef Gerard van Polanen gaf.³⁵³ Ook houdt hij 1330 in leen 1½ hoeve, gelegen in Bisschopshorst (Driebergen).³⁵⁴

Hij verkocht in 1337 samen met Gijsbert van Hardenbroek goederen te Langbroek.³⁵⁵ Hendrik van Vianen, ridder, sloot op 31 oktober 1339 ten behoeve van het kind van Goye, waar hij

³⁵¹ Olde Meierink, Kastelen en ridderhofsteden, blz. 416.

³⁵² Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-2, blz. 44 e.v.

³⁵³ Hoek, Grafelijke lenen Akkersdijk, blz. 136 (leen 10).

³⁵⁴ Kort, Leenkamer Cuyk-2, blz. 259 (leen 13).

³⁵⁵ Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-2, blz. 44 e.v.

momber over is, een pachtovereenkomst met het kapittel van Sint Marie voor 10 jaar van de tienden van Goy, waarbij onder andere als borg optreedt Gijsbert van Sterkenburg, die ook mede zegelde.³⁵⁶ Hieronder een tekening van zijn zegel (afb. 36).

Afb. 36. Tekening van het zegel van Gijsbert van Sterkenburg, ridder (1339).³⁵⁷

Op 10 juni 1343 werd Jacob (van Hardenbroek) bij overdracht door heer Gijsbert van Hardenbroek, zijn vader, beleend met 12 morgen land in Neerlangbroek door de leenheer Gijsbert van Sterkenburg, ridder.³⁵⁸ Bij de beleningsoorkonde treffen we een tekening aan van het zegel van Gijsbert van Sterkenburg, ridder (afb. 37). Vervolgens verleende Gijsbert van Sterkenburg op de zelfde dag aan Agniese, de vrouw van Gijsbert van Hardenbroek, lijflicht op de genoemde 12 morgen land.³⁵⁹

Afb. 3. Tekening van het zegel van Gijsbert van Sterkenburg, ridder (1343).³⁶⁰

³⁵⁶ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 12, fol. 34v-35, d.d. 31-10-1339.

³⁵⁷ Beschrijving: 1. omschrift: +S·GHISEBRECHT·VAN·STERKËBERC[H]
2. kenmerken: rond, - mm, - was, gaaf.
3. zegelbeeld: een halfroond schild.
4. wapen: golvend gedwarsbalkt van 8 stukken, de even balken beladen met penningen.

³⁵⁸ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 62-62v, d.d. 10-6-1343. Transcriptie (bijlage I no. 4).

³⁵⁹ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 63v, d.d. 10-6-1343. Transcriptie (bijlage I no. 5).

³⁶⁰ Beschrijving: 1. omschrift: +S·GHISEBRECHT·VAN·STERKËBERCH
2. kenmerken: rond, - mm, groene was, gaaf.
3. zegelbeeld: een gotisch schild.
4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken, de even balken beladen met veertien penningen (5:5:3:1).

Hij diende in 1345 de graaf van Holland tegen Utrecht en was getuige voor Jan van Arkel, bisschop van Utrecht, bij de privilegiën van Almelo 1346.³⁶¹ Hij werd in 1347 door de bisschop aangesteld tot ‘medemombair’ over het Sticht met vele andere vooraanstaande edelen.³⁶² Op 9 april 1347 werden Gijsbert van Sterkenburg en Gijsbert van Hardenbroek, beiden ridder, schadeloos gesteld voor al hun borgtochten gedaan ten behoeve van Jan van Arkel, bisschop van Utrecht.³⁶³ In 1349 genoemd als borg voor de bisschop, en in 1349 voor Gijsbert, heer van Abcoude, in de plaats van Gijsbert van Loenersloot.³⁶⁴ Bisschop Jan van Arkel erkende op 15 mei 1349 2.500 pond schuldig te zijn aan Jan, heer van Culemborg, bezegeld o.a. door Gijsbert van Sterkenburg.³⁶⁵ Voorts samen met enige andere edelen vermeld in verband met een borgtocht ten name van Dirk van Brienen in 1349.³⁶⁶

Op 1 mei 1351 is Gijsbert van Sterkenburg borg voor Gijsbert uten Goye, burggraaf van Utrecht, knaap, wanneer deze de grote en kleine tienden in het Goy pacht van het Kapittel van Sint Marie.³⁶⁷ Aan de oorkonde hangt zijn zegel (afb. 38).

Gijsbert van Sterkenburg, ridder, draagt op 27 juli 1352 in vrije eigendom een halve hoeve land, gelegen in Neerlangbroek, over aan Gijsbert van Hardenbroek, ridder.³⁶⁸ De raad van Utrecht deed op 12 december 1352 een arbitrale uitspraak tussen Jan, bisschop van Utrecht, en een aantal edelen w.o. Gijsbert van Sterkenburg.³⁶⁹

Op 23 augustus 1353 droeg heer Gijsbert van Sterkenburg al zijn erven in het Domproostgerecht en in zijn eigen gerecht Neerlangbroek over aan zijn neef Gijsbert van Hardenbroek, ridder. Helaas zijn alle aanhangende zegels verloren.³⁷⁰

Afb. 38. Zegel van Gijsbert van Sterkenburg, ridder (1351).³⁷¹
(*Het Utrechts Archief, foto auteur*)

³⁶¹ Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-2, blz. 44 e.v.

³⁶² Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-2, blz. 44 e.v.

³⁶³ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 62v-63, d.d. 9-4-1347. Transcriptie (bijlage I no. 8).

³⁶⁴ Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-2, blz. 44 e.v.

³⁶⁵ Muller, Regesten Bisschoppen, no. 831, d.d. 15-5-1349.

³⁶⁶ Muller, Regesten Bisschoppen, no. 835, d.d. 18-7-1349.

³⁶⁷ HUA, Archief van het Kapittel St. Marie, inv.nr. 773-1, d.d. 1-5-1351.

³⁶⁸ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 73v-74, d.d. 27-7-1352. Transcriptie (bijlage I no. 11).

³⁶⁹ Muller, Regesten Bisschoppen, no. 873, d.d. 12-12-1352.

³⁷⁰ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 6791, d.d. 23-8-1353. Transcriptie (bijlage I no. 13).

³⁷¹ Beschrijving: 1. omschrift: +S·GHISEBRECHT·VAN·STERKËBERCH

2. kenmerken: rond, 20 mm, groene was, licht beschadigd.

3. zegelbeeld: een gotisch schild.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken, de even balken beladen met veertien penningen (5:5:3:1).

Kinderen:

1. *Gijsbert III van Sterkenburg*,³⁷² ridder, vermeld 1356-1379, overl. tussen 1379 en 29 augustus 1381, tr. *Catharina Vrencke (van Winssen)*, dr. van Godschalk Vrencke en Adelisse van Montfoort.

Op 14 december 1356 gaven Gijsbert, heer van Abcoude, Gijsbert van Sterkenburg en Steven van Zuilen een vidimus af van een oorkonde van 4 december 1346, waarin de stad Utrecht aan bisschop Jan van Arkel beloofde om de schulden aan het oproer op 3 oktober voor 200 jaar buiten de stad te houden.³⁷³ Gijsbert van Sterkenburg werd op 12 december 1357 beleend met 12 morgen land, gelegen in Vijfentwintighoeven, Goywaarts belend boven Gijsbert van Hardenbroek en Ernst van der Horst, en Rijnwaarts belend beneden heer Gijsbert van Hardenbroek.³⁷⁴

In 1362 ging Gijsbert van Sterkenburg een regeling aan met Gijsbrecht van Vianen.³⁷⁵ Gijsbert van Sterkenburg deed samen met Splinter uten Hamme uitspraak namens de heer van Abcoude in zijn geschil met de bisschop van Utrecht over de rechten van de helft van de hoge en dagelijkse heerlijkheid van Rhenen in 1366.³⁷⁶ In 1366 zegelde hij met de ridderschap van het Sticht.³⁷⁷ In 1367 werd zijn ‘gerecht Sterkenburg’ vermeld.³⁷⁸

Wouter, heer van IJzendoorn, ridder, en Hadewich van Montfoort, zijn gemalin, vrouwe van IJzendoorn en Heulenstein, beloofden op 5 oktober 1370 Gijsbert van Sterkenburg, ridder, schadeloos te houden van 450 Utrechtse ponden, waarvoor hij borg is gebleven bij Machelenis van der Strijp, burger te Utrecht.

Arnoud van Lunenborch belooft op 6 oktober 1373 Gijsbert van Sterkenburg en Gijsbert van Hardenbroek, ridders, schadeloos te houden voor de borgstelling ten behoeve van Ghijsbrecht van Lockhorst.³⁷⁹

In 1375 is hij borg voor Sweder van Abcoude, heer van Gaasbeek.³⁸⁰ Op 7 mei 1375 verbond de bisschop zich tegenover de geestelijkheid geen morgengeld te vorderen, waarbij de oorkonde door een groot aantal edelen w.o. Gijsbert van Hardenbroek werd bezegeld. Deze oorkonde is enige maanden later opgenomen in een vidimus bezegeld door o.a. Gijsbert van Sterkenburg.³⁸¹ Hij was aanwezig bij de uitvaardiging van de zogenaamde landbrief op 17 mei 1375 door bisschop Arend van Hoorn.³⁸² Otto, heer van Arkel, nam op 21 juli 1375 de grote en de kleine tienden, binnen- en buitendijks te Gasperde en te Goelberdingen gelegen, waarvan het Domkapittel de andere helft bezit, levenslang erfpacht en na zijn dood te komen op zijn zoon, Jan, voor 175 oude schilden per jaar van het kapittel van Oudmunster. Bezegeld door o.a. ‘Ghijsbrecht van Sterkenborch’, ridder.³⁸³ Op 10 december 1375 werd er een kapittelvergadering

³⁷² Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-2, blz. 44 e.v.

³⁷³ Muller, Regesten Bisschoppen, no. 797, d.d. 4-12-1346.

³⁷⁴ J.C. Kort, *Repertorium op de lenen van Gaasbeek* (Hilversum, 2001), blz. 97 (leen 47).

³⁷⁵ Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-2, blz. 44 e.v.

³⁷⁶ Muller, Regesten Bisschoppen, no. 982, d.d. 18-9-1366.

³⁷⁷ Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-2, blz. 44 e.v.

³⁷⁸ Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-2, blz. 44 e.v.

³⁷⁹ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 92, d.d. 6-10-1373. Transcriptie (bijlage I no. 19).

³⁸⁰ Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-2, blz. 44 e.v.

³⁸¹ Muller, Regesten Bisschoppen, no. 1002, d.d. 7-5-1375. Vidimus d.d. 20-10-1375.

³⁸² Muller, Regesten Stad, no. 401, d.d. 17-5-1375.

³⁸³ HUA, Archief Kapittel van Oudmunster, inv.nr. 789-5, d.d. 21-7-1375.

gehouden in verband met de versterking van de Lekdijk, waarbij o.a. aanwezig was Gijsbert van Sterkenburg, ridder.³⁸⁴ Hij bevestigde op 14 januari 1376 de belening van Ernst van Hardenbroek met twee percelen land, die de leenheer van hem houdt.³⁸⁵ Gijsbert van Sterkenburg, ridder, belooft op 1 april 1378 Gijsbert van Hardenbroek, ridder, schadeloos te houden voor de borgstelling vanwege een schuld aan Willem van Zeurmout van Hindersteyn.³⁸⁶ In 1379 zegelde hij met de heer van Vianen.³⁸⁷

In de oudste lijst van de leenmannen van de Bisschop van Utrecht, 1379, komt de volgende aantekening voor:

‘Item Wouter Koevoet Wouters soen hout twe hoeven lants, die ghelegghen siin mit al horen toebehoren op Leemcolcke to Werkonden, daer boven naest ghelant is her Splinter van Loenresloet ende her Ghiisebrecht van Haerdenbroec ende beneden heren Giisbrechts erfghenamen van Starckenborch, ende aen dat overste ende die Hoefweteringhe ende dat nederste ende die Vaert’.³⁸⁸ In een ongedateerde aantekening (kort na 1379) worden de leengoederen van Gijsbert van Sterkenburg opgesomd: ‘Item her Ghisebrecht van Starckenborch hout dat dagelix gerichte ende tiende, daer Starckenborch inne staet. Item ene hove lands op Leemcolc. Item ene hoeve lands op Scalwijn. Item den tiende over ene hoeve lands tot Scalwijn’.³⁸⁹ Het Huis te Sterkenburg was een leen van Gelre (zie hierna).

Hij hield daarnaast nog eens twee percelen in leen van 6 en 3 morgen land, gelegen in Neerlangbroek, waarin zijn zoon Ernst hem opvolgde, zonder dat er exacte data bekend zijn.³⁹⁰

Gijsbert van Sterkenburg zal niet lang daarna overleden zijn, want op 29 augustus 1381 verkocht Johan van Rijnestein, ridder, het goed Ter Horst bij Driebergen aan de deken en het kapittel Ten Dom, tenzij Ernst van Sterkenburg, heer Gijsbertsz., of zijn nakomelingen het afwint.³⁹¹ Op 5 mei 1385 stellen zich een aantal edelen borg voor Otto, heer van Arkel, o.a. in plaats van wijlen Gijsbert van Sterkenburg, voor de terugbetaling van 175 oude gouden schilden.³⁹² In 1402 hield Ernst van Sterkenburg ‘dit huys to Starckenborch, tot eenen Zutphenschen rechte’ leen.³⁹³

VI-f. *Ernst van Sterkenburg*, vermeld 1307-1324, tr. (...) *van Zoelen*,³⁹⁴ dr. van Wouter van Zoelen en Kunigonde van Beusichem.

Op 24 juni 1307 deed de bisschop uitspraak tussen de stad Utrecht en de burgers in verband met omkomen van burgers op het ‘Rintvelt’, waarbij onder andere Ernst van Sterkenburg veroordeeld wordt om een bedrag van 50 pond te betalen.³⁹⁵ In verband de doodslag op Dirck van Lienden wordt op 2 juli 1307 een zoenovereenkomst bereikt. De voorzoen van 150 pond

³⁸⁴ Drossaers, Domeinraad II, no. 384, d.d. 10-12-1375.

³⁸⁵ J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de Hofstad Hardenbroek, 1376-1702: HoGenDa, blz. 3 (leen 11).

³⁸⁶ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 94, d.d. 1-4-1378.

³⁸⁷ Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-2, blz. 44 e.v.

³⁸⁸ De Keijzer, Leenmannen van de Bisschop, blz. 53.

³⁸⁹ Muller, Registers en rekeningen II, blz. 702.

³⁹⁰ Kort, Lenen van Gaasbeek, blz. 100-101 (leen 57).

³⁹¹ J.C. Kort, Repertorium op de lenen en tijnsen van de Proosdij Ten Dom, 1174-1660, blz. 181 (leen 358); op HoGenDa; Ph.J.C.G. van Hinsbergen, Bronnen voor de geschiedenis van Zeist (Assen, 1957) Deel I, afl. II, blz. 91.

³⁹² HUA, Archief Kapittel Oudmunster, inv.nr. 789-6, d.d. 5-5-1385.

³⁹³ J.J.S. Baron Sloet c.a., *Register op de leenaktenboeken van het Vorstendom Gelre en Graafschap Zutphen. Leenen buiten Gelderland (uitheemsche leenen)* (Arnhem, 1912), blz. 4. (leen 3).

³⁹⁴ B. de Keijzer, *Van Zoelen* (Emmen, 2020). Gepubliceerd op HoGenDa.

³⁹⁵ Berkelbach van der Sprenkel, Oorkonden Bisschoppen, no. 91, d.d. 24-6-1309; Immink, Registrum Guidonis, blz. 170-175, d.d. 24-6-1307.

zal verdeeld worden door enige aangewezen edelen w.o. ‘Arnst van Starenbergh’. Van het 1/3^e deel dat de landsheer toekomt, zullen de kosten betaald worden vanwege ‘Arnst cost, dien hi dede in die vangnesse, daer hi in was toit Utrecht’.³⁹⁶ Voor een nadere uitleg en analyse van deze zoenovereenkomst verwijs ik naar mijn publicatie daarover.³⁹⁷ Otto van Zuylen en Ernst van Sterkenburg zijn op 21 oktober 1308 borg voor Wouter van Zoelen, die de bisschop toezegde om het jaar daarop uiterlijk op 1 mei 100 pond zw.t. te betalen.³⁹⁸

Ernst van Sterkenburg en Hendrik, zijn broer, met hun kinderen, zijn gerechtigd in de zoenovereenkomst van 1309 met betrekking tot de doodslag op Ernst van de Bosch onder voorwaarde dat zij de zoon van hun broer heer Gijsbrecht een deel zullen betalen.³⁹⁹

Bij het opstellen van de schouwbrief van 1323 betreffende de lekdijk Bovendams treffen we onder de zegelaars Ernst van Sterkenburg, knaap, aan.⁴⁰⁰ Op 24 juli 1324 is er een uitspraak tussen Sweder van Vianen, ridder, Hendrik van Vianen, zijn broer, en hun helpers enerzijds en de stad Utrecht anderzijds, waarbij Hendrik als zoengeld voor Willem Blasiin den Lombard 270 pond moet betalen, waarvan Ernst van Sterkenburg ‘an bloc’ 120 pond moeten betalen.⁴⁰¹

Vermoedelijk is Ernst van Sterkenburg, de jonge broer van Gijsbert (van Sterkenburg), de bouwheer van het Kasteel Hardenbroek, waarnaar zijn kinderen zich gingen noemen. Het was niet ongebruikelijk dat een jongere broer nabij het ouderlijk kasteel een eigen huis stichtte.⁴⁰² Hieronder een afbeelding uit latere tijd (afb. 39).

Afb. 39. Kasteel Hardenbroek (1646/47).
(Tekening Roelant Roghman)

³⁹⁶ Immink, *Registrum Guidonis*, blz. 47, d.d. 2-7-1307.

³⁹⁷ B. de Keijzer, *Bewijsvoering in de genealogie in het bijzonder met betrekking tot middeleeuwse (adellijke) families*, in: *Ons Voorgelacht* jrg. 71 (2016), blz. 47 e.v.

³⁹⁸ Immink, *Registrum Guidonis*, blz. 64, d.d. 21-10-1308.

³⁹⁹ Immink, *Registrum Guidonis*, blz. 70-71, d.d. 12-11-1309.

⁴⁰⁰ Berkelbach van der Sprenkel, *Oorkonden Bisschoppen*, no. 575, d.d. 12-7-1323.

⁴⁰¹ Berkelbach van der Sprenkel, *Oorkonden Bisschoppen*, no. 610, d.d. 24-7-1324.

⁴⁰² Olde Meierink, *Kastelen en ridderhofsteden*, blz. 231.

Kinderen:

1. (...) van *Hardenbroek*, tr. *Gijsbert van Ruweel*, overl. voor 11 januari 1331, zn. van *Gijsbert van Ruweel* en *Geertruida van Montfoort*. Hij tr. 2^e *Berta Grauwert*, dr. van *Peter Grauwert* alias *Ouderidder* en *Berta van Zuylen*.

Met dit echtpaar begint een kettinghuwelijk lopende over vijf huwelijken (zie: bijlage II).

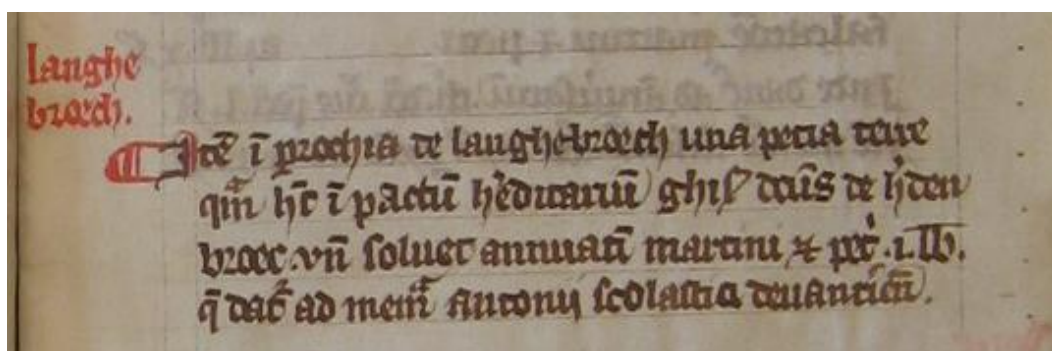
Oede, dochter van *Gijsbert van Ruweel*, *Jacob van den Putte*, haar man, *Gijsbert van Ruweel*, haar broer, en *Lijsbet*, haar zuster, *Hendrik de Rover van Ruweel*, haar oom, en haar familie van vier kwartieren (w.o. *Gijsbert-* en *Wouter van Hardenbroek*), verklaren op 11 januari 1331 ontvangen te hebben van *Otto van IJsselstein*, en *Berta*, zijn vrouw, eerder vrouw van *Gijsbert van Ruweel*, een erf rentende 90 pond per jaar en daarvoor afstand te hebben gedaan.⁴⁰³

2. *Gijsbert I van Hardenbroek*, volgt VII-g.
3. *Wouter van Hardenbroek*, volgt VII-h.
4. *Machteld van Hardenbroek*, overl. voor 3 april 1353,⁴⁰⁴ tr. *Arnoud van Lunenborch*, ridder.

VII-g. *Gijsbert I van Hardenbroek*, ridder (1342), maarschalk van het land van Utrecht (1349), vermeld 1331-1364, overl. tussen 29 juni 1364 en 29 juli 1365, tr. (1330)⁴⁰⁵ *Agnes van Lichtenberg*, vermeld 1327 (nog niet gehuwd), overl. na 2 augustus 1367, memorie 13 november,⁴⁰⁶ overl. voor 6 april 1392, dr. van *Jacob van Lichtenberg* en *Machteld van Arkel*. Zij tr. 2^e (voor 2 augustus 1367) *Hendrik van Hermalen*, knaap, vermeld 1323-1367, zn. *Hendrik van Hermalen* en (...) van *Teylingen*.

In een langwerpig perkament boekje bevindt zich een goederenlijst 'der Kleine Kamer van den Dom', daarin komt de volgende aantekening (afb. 40) voor:

'Item in prochia de Langhebroeck una pecia terre, quam habet in pactum hereditarium Ghisbert dictus de Herdenbroec, unde solvit annuatim Martini et Petri, i libram que datur ad memoriam Antonij scolastia Devanteriensis'.⁴⁰⁷

Afb. 40. Uitsnede met de vermelding van *Gijsbert van Hardenbroek*.

⁴⁰³ Berkelbach van der Sprenkel, Oorkonden Bisschoppen, no. 983, d.d. 11-1-1331.

⁴⁰⁴ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 74, d.d. 3-4-1353. Transcriptie (bijlage no. ...).

⁴⁰⁵ Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-1, blz. 378 e.v.

⁴⁰⁶ Necrologium Sint Servaes, blz. 168. November: III Jd. (= 13 november) Domicella Agatha de Lichtenberch, soror J(acoba).

⁴⁰⁷ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 6790 (uittreksel); archief Domkapittel, inv.nr. 598, fol. 3. De datering ca. 1320 kan onmogelijk juist zijn en moet op zijn minst na 1324 dateren.

In 1332 was hij samen met zijn broer Wouter borg voor Steven van Zuylen, in 1337 verkocht met Gijsbert van Sterkenborg goederen in Neerlandbroek, en zegelde in 1341 samen met zijn broer Wouter.⁴⁰⁸

Agnes van Lichtenberg wordt op 10 oktober 1341 beleend met een halve hoeve in Boeicop, na overlijden van heer Jacob van Lichtenberg, haar vader, waarbij Gijsbert van Hardenbroek, haar man, hulde doet.⁴⁰⁹ Gelys van den Bergh beloofde op 29 april 1342 Gijsbert van Hardenbroek, ridder, schadeloos te zullen houden wegens een door hem aangegane borgtocht van 110 pond.⁴¹⁰ Op 10 juni 1343 werd Jacob (van Hardenbroek) bij overdracht door heer Gijsbert van Hardenbroek, zijn vader, beleend met 12 morgen land in Neerlangbroek door de leenheer Gijsbert van Sterkenburg, ridder.⁴¹¹ Vervolgens verleende Gijsbert van Sterkenburg op de zelfde dag aan Agniese, de vrouw van Gijsbert van Hardenbroek, lijftocht op de genoemde 12 morgen land.⁴¹² Reinoud, hertog van Gelre, graaf van Zutphen, verzoekt op 23 juli 1343 Gijsbert van Hardenbroek, ridder, om borg voor hem te zijn in verband met een schuld van 1.760 pond.⁴¹³

Gijsbert van Hardenbroek, ridder, is op 23 februari 1346 borg voor Arnoud van Arkel, ridder, toen deze de 'medeghave' voor zijn nicht Cunigonde van Zoelen vastlegde in verband het gesloten huwelijk met Floris van Montfoort, knaap.⁴¹⁴ Hij zegelde de oorkonde (afb. 41).

Afb. 41. Zegel van Gijsbert van Hardenbroek, ridder (1346).⁴¹⁵
(*Het Utrechts Archief, foto auteur*)

Op 9 april 1347 werden Gijsbert van Sterkenburg en Gijsbert van Hardenbroek, beiden ridder, schadeloos gesteld voor al hun borgtochten gedaan ten behoeve van Jan van Arkel, bisschop van Utrecht.⁴¹⁶ Gijsbert van Sterkenburg, ridder en maarschalk van het land van Utrecht, vestigt op 3 april 1349 een lijftocht voor Agniese, de vrouw van Gijsbert van Hardenbroek, ridder, op

⁴⁰⁸ Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-1, blz. 378 e.v.

⁴⁰⁹ Kort, Leenkamer Vianen, blz. 513 (leen 407).

⁴¹⁰ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 63, d.d. 29-4-1342. Transcriptie (bijlage I no. 3).

⁴¹¹ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 62, d.d. 10-6-1343. Transcriptie (bijlage I no. 4).

⁴¹² HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 63v, d.d. 10-6-1343. Transcriptie (bijlage I no. 5).

⁴¹³ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 62v, d.d. 23-7-1343. Transcriptie (bijlage I no. 7).

⁴¹⁴ HUA, Heerlijkheid Montfoort, inv.nr. 147-2, d.d. 23-2-1346.

⁴¹⁵ Beschrijving: 1. omschrift: ·S·GHISEBRECHT·VA·HARDĒBROEC

2. kenmerken:

3. zegelbeeld:

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken, de even balken beladen met zestien (5:5:5:1) penningen, en een barensteel van drie hangers.

⁴¹⁶ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 62v-63, d.d. 9-4-1347. Transcriptie (bijlage I no. 8).

de hofstede Hardenbroek met 9 morgen land, die Gijsbert van Hardenbroek, ridder, van hem in ‘onversterfelijk’ leen houdt.⁴¹⁷ Op 12 mei 1349 werd Gijsbert van Hardenbroek, ridder, door Jan, heer van Arkel, schadeloos gesteld voor zijn borgtocht ten behoeve van de Bisschop van Utrecht.⁴¹⁸ Hij was op 30 april 1350 één van de borgen toen Jan, heer van Arkel, de helft van de tiende te Gasperden en Golbedingen pachtte van het kapittel Oudmunster. Aan de oorkonde hangt zijn nog gave zegel.⁴¹⁹

Op 23 augustus 1353 ontving Gijsbert van Hardenbroek van zijn neef Gijsbert van Sterkenburg al zijn erven in het Domproostgerecht en in zijn eigen gerecht Neerlangbroek. Helaas zijn alle aanhangende zegels verloren.⁴²⁰ Op 1 juni 1360 bezegelde Gijsbert van Hardenbroek wederom als borg een erfpachtbrief inzake de helft van de tienden van Gasperden en Golberdingen,⁴²¹ waaraan zijn nog gave zegel hangt (afb. 42).

Afb. 42. Zegel (links) van Gijsbert van Hardenbroek, ridder (1360).⁴²²
(*Het Utrechts Archief, foto archief*)

Afb. 43. Zegel (rechts) van Gijsbert van Hardenbroek, ridder (1363).⁴²³
(*Het Utrechts Archief, foto archief*)

Gijsbert, heer van Abcoude, belooft op 27 februari 1363 de deken en het kapittel van de Dom te Utrecht te zullen opdragen de gerechte tienden en erven, niets uitgezonderd, gelegen op die Coppel, borg is o.a. ‘haren Ghizebrecht van Herderbroec’, ridder.⁴²⁴ Aan de oorkonde hangt zijn zegel (afb. 43).

⁴¹⁷ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 63-63v, d.d. 3-4-1349. Transcriptie (bijlage I no. 9).

⁴¹⁸ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 63, d.d. 12-5-1349. Transcriptie (bijlage I no. 10).

⁴¹⁹ HUA, Archief Kapittel Oudmunster, inv.nr. 789-2, d.d. 30-4-1350.

⁴²⁰ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 6791, d.d. 23-8-1353. Transcriptie (bijlage I no. 13).

⁴²¹ HUA, Archief Domkapittel, inv.nr. 957-4, d.d. 1-6-1360; Huis Hardenbroek, inv.nr. 44.

⁴²² Beschrijving: 1. omschrift: S·GHISEBRECHT·VA·HARDEBROEC

2. kenmerken: rond, - mm, bruine was, vrij gaaf.

3. zegelbeeld: een halfronde schild.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van 8 stukken, de oneven balken beladen met 16 penningen (5:5:5:1) met in het schildhoofd een barensteel van drie hangers.

⁴²³ Beschrijving: 1. omschrift: S·GHISEBRECHT·VA·HARDEBROEC

2. kenmerken: rond, - mm, bruine was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een halfronde schild.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van 8 stukken, de oneven balken beladen met 16 penningen (5:5:5:1) met in het schildhoofd een barensteel van drie hangers.

⁴²⁴ HUA, Archief Domkapittel, inv.nr. 1720-4, d.d. 27-2-1363.

Op 29 juni 1364 neemt Gijsbert van Hardenbroek in pacht van het kapittel Oudmunster 12 morgen land, gelegen in Neerlangbroek, en bezegelde de oorkonde (afb. 44).⁴²⁵

Afb. 44. Zegel van Gijsbert van Hardenbroek, ridder (1364).⁴²⁶
(*Het Utrechts Archief, foto auteur*)

Op 2 augustus 1367 verkopen Hendrik van Hermalen en zijn vrouw, Agniese, vrouwe van Hardenbroek, de helft van 4 morgen land, gelegen aan de 'Wikerwech', van het Domkapittel, bezegeld met hun beider zegels (afb. 45 en 46).⁴²⁷ Hierna nemen zij op 24 november 1367 dit land van het Domkapittel in erfpacht.⁴²⁸

Afb. 45. Zegel van Hendrik van Hermalen, knaap (1367).⁴²⁹
(*Het Utrechts Archief, foto auteur*)

⁴²⁵ HUA, Kapittel Oudmunster, inv.nr. 1254-2, d.d. 29-6-1364. Transcriptie (bijlage I no. 14).

⁴²⁶ Beschrijving: 1. omschrift: (·S·G)HISEBRECHT·VA·HARDĒBROEC
2. kenmerken: rond, ca. 20 mm, groene was, licht beschadigd.
3. zegelbeeld: gotisch schild.
4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken, de even balken beladen met zestien (5:5:5:1) penningen, met barensteel van drie hangers.
5. bijzonderheden: het zegel is in plastic geseald.

⁴²⁷ HUA, Archief Domkapittel, inv.nr. 1823-1, d.d. 2-8-1367. Transcriptie (bijlage I no. 16).

⁴²⁸ HUA Archief Domkapittel, inv.nr. 1823-2, d.d. 24-11-1367. Transcriptie (bijlage I no. 17).

⁴²⁹ Beschrijving: 1. omschrift: *S·HEN/DRIK·V/AN·HER/MALEN
2. kenmerken: rond, 20 mm, bruine was, licht beschadigd.
3. zegelbeeld: een gotisch schild gevat in rondboogvierhoek, geplaatst op een vierhoek.
4. wapen: een rad met zes spaken, geplaatst in een geblokte schildzoom.

Afb. 46. Zegel van Agnes van Lichtenberg (1367).⁴³⁰
(*Het Utrechts Archief, foto auteur*)

Op 29 maart 1369 heeft Hendrik van Hermalen de erfpacht van de helft van 4 morgen land overgedragen aan Hendrik van Dinghen.⁴³¹

Kinderen:

1. *Jacob van Hardenbroek*, beleend 1343, kanunnik Ten Dom.
2. *Aleid van Hardenbroek*, tr. *Zoude van Rhijn van Jutphaas*, ridder, overl. voor 6 april 1392.

Aleyd, weduwe van Zouden van den Rijn, verkoopt op 6 april 1392 aan haar broer Gijsbert van Hardenbroek, ridder, al het goed en erfenis van hun moeder Agniese van Lichtenberg.⁴³²

3. *Gijsbert II van Hardenbroek*, ridder (1367), heer van Nesse, vermeld 1365-1395, kastelein van Vredeland en maarschalk van het Sticht 1371-1373, maarschalk van het Sticht, 1376, overl. tussen 6 april 1392 en 14 maart 1401, tr. 1^e 16 september 1374 (huwelijkscontract)⁴³³ *Hase van Naaldwijk*, vermeld 1354, 1381, dr. van Hendrik van Naaldwijk en Hadewich van Schalkwijk. Zij was weduwe van Simon van Teylingen. Hij tr. 2^e (dispensatie 1 juli 1395)⁴³⁴ *Jutte van Raaphorst*, jaargetijde februari,⁴³⁵ begr. Utrecht in het koor van de kerk van de Minderbroeders 1419,⁴³⁶ dr. van Nicolaas van Raaphorst en Wendelmoed.

Op 29 juli 1365 (dinsdag na Jacobs anno LXV) werd Ghisebrecht, zoon van Heer Ghisebrecht van Hardenbroeck, na dode van zijn vader beleend met de tiende, gelegen

⁴³⁰ Beschrijving: 1. omschrift: S*AN(GE)NIES/VROUWE·V·(H')/DENBROEC
2. kenmerken: rond, 24 mm, bruine was, gaaf.
3. zegelbeeld: een gotisch schild gevat in spitsboogdriehoek, geplaatst op een driehoek.
4. wapen: gedeeld, A. drie lelies, geplaatst in een geschulpte schildzoom, B. twee gekanteelde dwarsbalken.

⁴³¹ HUA, Archief Domkapittel, inv.nr. 1823-3, d.d. 29-3-1369. Transcriptie (bijlage I, no. 18).

⁴³² HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 96, d.d. 6-4-1392.

⁴³³ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 89, d.d. 16-9-1374. Transcriptie (bijlage I no. 20).

⁴³⁴ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 90, d.d. 1-7-1395. Transcriptie (bijlage I no. 22).

⁴³⁵ Necrologium Regulieren, blz. 232. Februari: Iuttae uxoris domini Giselberti militis de Hardenbroeck, dominae de Nesse.

⁴³⁶ Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-1, blz. 378 e.v.

te Schalkwijk, tussen ‘der kercke en der hole int ’s Herengerechte van Culenborch’, die ‘te roeren plach van der Heerscap van Cuke’.⁴³⁷

Op 19 juli 1367 neemt Gijsbert van Hardenbroek, ridder, na het overlijden van zijn vader de erfpacht over en bezegelde eveneens de daartoe opgestelde oorkonde (afb. 47).⁴³⁸

Afb. 47. Gijsbert van Hardenbroek, ridder (1367).⁴³⁹
(*Het Utrechts Archief, foto auteur*)

Opvallend is dat terwijl de vader nog de barensteel voerde als representant van een jongere linie van de familie de zoon dit onderscheid achterwege laat. Dit terwijl de hoofdtak van de familie nog in volle bloei is. Het is niet duidelijk of hier sprake is van het doorbreken van een heraldische traditie of dat er een ander fenomeen op de achtergrond een rol heeft gespeeld.

Genoemd op 24 november 1367 in een belending van land, gelegen ‘aen Wiker wech’, heer Gijsbert van Hardenbroek,⁴⁴⁰ evenals op 29 maart 1369.⁴⁴¹ Op 3 maart 1371 wordt Gijsbert van Hardenbroek aangesteld tot kastelein van Vredeland en maarschalk van het Sticht. In deze functie werd hij op 9 augustus 1373 opgevolgd door Johan van de Velde.⁴⁴² Arnoud van Lunenborch belooft op 6 oktober 1373 Gijsbert van Sterkenburg en Gijsbert van Hardenbroek, ridders, schadeloos te houden voor de borgstelling ten behoeve van Gijsbert van Lockhorst.⁴⁴³

Op 7 mei 1375 verbond de bisschop, Arend van Hoorn, zich tegenover de geestelijkheid geen morgengeld te vorderen, de zogenaamde landbrief. De oorkonde werd door een groot aantal edelen bezegeld,⁴⁴⁴ w.o. Gijsbert van Hardenbroek (afb. 48).

⁴³⁷ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 6798, d.d. 29-7-1365.

⁴³⁸ HUA, Kapittel Oudmunster, inv.nr. 1254-3, d.d. 19-7-1367. Transcriptie (bijlage I no. 15).

⁴³⁹ Beschrijving: 1. omschrift: (·S·G)HISEBRECHT·VA·HBROEC·MILIS
2. kenmerken: rond, ca. 20 mm, groene was, gaaf.
3. zegelbeeld: een gotisch schild.
4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken, de even balken beladen met vijftien (5:5:4:1) penningen.
5. bijzonderheden: het zegel is in plastic geseald.

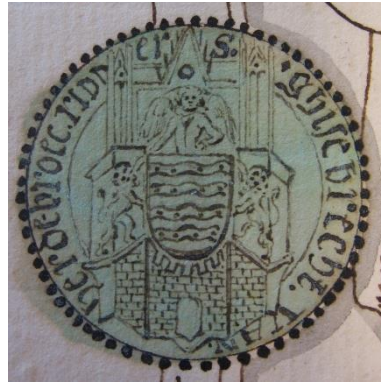
⁴⁴⁰ HUA, Archief Domkapittel, inv.nr. 1823-2, d.d. 24-11-1367. Transcriptie (bijlage I no. 17).

⁴⁴¹ HUA, Archief Domkapittel, inv.nr. 1823-3, d.d. 29-3-1369. Transcriptie (bijlage I no. 18).

⁴⁴² Muller, Regesten Stad, no. 384, d.d. 9-8-1373 (met een aantekening onder het stuk d.d. 3-3-1371).

⁴⁴³ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 92, d.d. 6-10-1373. Transcriptie (bijlage I no. 19).

⁴⁴⁴ Muller, Regesten Bisschoppen, no. 1002, d.d. 7-5-1375. Vidimus d.d. 20-10-1375; Muller, Regesten Stad, no. 401, d.d. 17-5-1375.

Afb. 48. Tekening van het zegel van Gijsbert van Hardenbroek, ridder (1375).⁴⁴⁵

Otto, heer van Arkel, nam op 21 juli 1375 de grote en de kleine tienden, binnen- en buitendijks te Gasperde en te Goelberdingen gelegen, waarvan het Domkapittel de andere helft bezit, levenslang erfpacht en na zijn dood te komen op zijn zoon, Jan, voor 175 oude schilden per jaar van het kapittel van Oudmunster. Bezegeld door o.a. 'Ghijsbrecht van Herdenbroec', ridder.⁴⁴⁶

Op 10 december 1375 werd er een kapittelvergadering gehouden in verband met de versterking van de Lekdijk, waarbij hij eveneens aanwezig was.⁴⁴⁷ Vervolgens wordt Ghisebrecht van Hardenbroek, ridder, op 30 maart 1376 door Arnold van Hoorn, bisschop van Utrecht, benoemd wordt tot maarschalk van het Sticht van Utrecht aan deze zijde van de Berg, boven en beneden de stad Utrecht.⁴⁴⁸ Bisschop Arnold van Hoorn geeft op 27 september 1376 een schuldbekentenis af aan Frederik Utenham vanwege een lening onder borgstelling van 'Henric de Scriver, Domkanunnik te Utrecht, Johan van Renesse, Steven van Zuilen, Ghisebrecht van Hardenbroek, en Aerd van Herlaer, ridders'.⁴⁴⁹ Gijsbert van Sterkenburg, ridder, belooft op 1 april 1378 Gijsbert van Hardenbroek, ridder, schadeloos te houden voor de borgstelling vanwege een schuld aan Willem van Zeurmont van Hindersteyn.⁴⁵⁰

In de oudste lijst van leenmannen van de Bisschop van Utrecht, 1379, komt de volgende aantekening voor: 'Item Wouter Koevoet Wouters soen hout twe hoeven lants, die gheleghen siin mit al horen toebehoren op Leemcolcke to Werkonden, daer boven naest ghelant is her Splinter van Loenresloet ende her Ghiisebrecht van Haerdenbroec ende beneden heren Giisbrechts erfghenamen van Starckenborch, ende aen dat overste ende die Hoefwteweringhe ende dat nederste ende die Vaert'.⁴⁵¹

⁴⁴⁵ Beschrijving: 1. omschrift: S:/GHISEBRECHT·VAN/HERDEBROEC·RIDD/ER

2. kenmerken: rond, - mm, - was, gaaf.

3. zegelbeeld: een half rond gotisch schild, geplaatst op een kasteelmuur met poort, met als schildhouders twee leeuwen, en boven het schild in een nis een engel.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van tien stukken, de even balken beladen met twintig (5:5:5:5) penningen.

⁴⁴⁶ HUA, Archief Kapittel van Oudmunster, inv.nr. 789-5, d.d. 21-7-1375.

⁴⁴⁷ Drossaers, Domeinraad II, no. 384, d.d. 10-12-1375.

⁴⁴⁸ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 91, d.d. 30-3-1376.

⁴⁴⁹ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 93, d.d. 27-9-1376.

⁴⁵⁰ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 94, d.d. 1-4-1378.

⁴⁵¹ De Keijzer, Leenmannen van de Bisschop, blz. 53.

Sweder van Vianen en Jan van Vianen, zijn zoon, ridders, beloven op 27 september 1381 hun neef Gijsbert van Hardenbroek schadeloos te houden voor zijn borgstelling ten behoeve van de lijfrente die Jan van Vianen voor zijn vrouw Elisabeth, dochter van de heer van Buren en Beusichem, heeft gedaan.⁴⁵² Op 3 juli 1387 wordt 'her Ghijsbert van Hardenbroick', ridder, als leenmangetuige genoemd.⁴⁵³

Hendrik- en Gijsbert van den Rijn schelden op 14 maart 1401 ten behoeve van Jutte, weduwe van Gijsbert van Hardenbroek, al haar schulden kwijt aan hen met uitzondering die zij samen met Sweder van Vianen, Johan van Renesse, en Frederik van Drakenborch hebben.⁴⁵⁴

VII-h. *Wouter van Hardenbroek*,⁴⁵⁵ knaap (1352), vermeld 1331-1353, tr. 1^e (voor 15 juli 1343) *Aleid Pyl*, vrouwe van Pijlsweerd, dr. van Aelbert Pyl, tr. 2^e (...) *Jansdr.*, dr. van Jan, heer Fredericksz., schout van Utrecht (1313).

Op 15 juli 1343 werd Alijt, de vrouw van Wouter van Hardenbroek, beleend met het goed Scherpweijde met gerecht, grote- en kleine tiende, en tijns, gelegen bij Soest, gehouden door haar 'ouder', hoewel zij er geen recht op had.⁴⁵⁶ Met een tekening van het zegel van Wouter van Hardenbroek (afb. 49).

Afb. 49. Tekening van het zegel van Wouter van Hardenbroek, knaap (1343).⁴⁵⁷

Interessant is dat tussen 1343 en 1352 Wouter van Hardenbroek een nieuw zegel heeft laten vervaardigen, waarbij de barensteel is vervangen voor een breedvoetig kruisje. Het kruisje verwijst naar het wapen van zijn moederlijke grootvader, Wouter van Zoelen, die een kruis in het wapen (in een zilver veld een rood kruis) voerde.

⁴⁵² HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 95, d.d. 27-9-1381.

⁴⁵³ Muller, Registers en rekeningen II, blz. 771, d.d. 3-7-1387.

⁴⁵⁴ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 97, d.d. 14-3-1401.

⁴⁵⁵ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 169, blz. 439.

⁴⁵⁶ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 8, fol. 8-8v, d.d. 15-7-1343. Transcriptie (bijlage I no. 6).

⁴⁵⁷ Beschrijving: 1. omschrift: +[S']·WOVTE[R·VA·]HARDENBROECK

2. kenmerken: rond, - mm, groene was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een halfronde schild,

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken, de even balken beladen met vijftien (5:5:4:1) penningen met in het schildhoofd een barensteel van drie hangers.

Gijsbert van Sterkenburg, ridder, draagt op 27 juli 1352 in vrije eigendom een halve hoeve land, gelegen in Neerlangbroek, over aan Gijsbert van Hardenbroek, ridder.⁴⁵⁸ De oorkonde is bezegeld door Wouter van Hardenbroek (afb. 50).

Afb. 50. Tekening van het zegel van Wouter van Hardenbroek, knaap (1352).⁴⁵⁹

Op 3 april 1353 belooft Wouter van Hardenbroek, knaap, dat hij de goederen, die hij in leen houdt van Gijsbert van Hardenbroek, zijn broer, geen hindernis of schade zal toebrengen ook niet zijn kinderen bij zijn eerste vrouw, evenals de goederen en erfenis zoals nu aangekomen is van ‘veren Mechtilden, mite suster, die haren Aernouds wijf was van Lunenborch’.⁴⁶⁰

Uit het eerste huwelijk:

1. *Christina van Pijlsweerd*,⁴⁶¹ vermeld 1363, tr. 1° *Gherard Cockaert*, tr. 2° *Ernst van Wulven* (zie: VII-c).
2. *Elisabeth van Hardenbroek*, vermeld 1379, tr. *Claes (de) Ridder*.

In de oudste lijst van de leenmannen van de Bisschop van Utrecht, 1379, komt de volgende aantekening voor:

‘Item Joncfrouwe Liisbet Wouters dochter van Hardenbroec, Claes ridders wiif, hout drie ende viiftich morghen lants, alse ghelegghen siin in den kerspел van Seyst, in Driebergherbroec, ende gheheten is dat goet tot Yselmuden, daer boven naest ghelant is die here van Abcoude ende beneden her Sweder van Vyanen, als hoer dat aenghestorven is van Eerst van Wulven.’⁴⁶²

In de kopie van voornoemd register staat op de kant genoteerd: ‘Hieraf heft Gerijt Taets 24 mergen’. En daarboven: ‘Item Gerijt Taetze hout 24 mergen lands in Drybergerbroec, daer boven naest gelandt is jonfrouwe Lysabeth die Claes des Ridders wijf was ende beneden Sweder van Vyanen. En die 24 mergen droech op jonfrouwe Lysabeth vorscreven’.⁴⁶³ De overdracht vond plaats in 1393.⁴⁶⁴

⁴⁵⁸ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 73v-74, d.d. 27-7-1352. Transcriptie (bijlage I no. 11).

⁴⁵⁹ Beschrijving: 1. omschrift: S·[WOVT/E]R·[VA/HA/RDEN]·B/ROECK

2. kenmerken: rond, - mm, groene was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een gotisch schild gevat in een spitsboogvierpas met gotische ornamenten, geplaatst op een rondboogvierpas.

4. wapen: golvend gedwarsbalkt van acht stukken, de even balken beladen met vijftien (5:5:4:1) penningen met in het schildhoofd een breedvoetig kruis.

⁴⁶⁰ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 74, d.d. 3-4-1353. Transcriptie (bijlage I no. 12).

⁴⁶¹ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 169, blz. 439.

⁴⁶² De Keijzer, Leenmannen van de Bisschop, blz. 38.

⁴⁶³ HUA, Archief Bisschoppen, inv.nr. 270, fol. 10v; Muller, Registers en rekeningen, blz. 677.

⁴⁶⁴ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 169, blz. 439.

Uit het tweede huwelijk:

3. *Ernst van Hardenbroek*, knaap (1376).

Ernst van Hardenbroek, neef van Gijsbert van Hardenbroek, ridder, leenheer, werd op 14 januari 1376 beleend met twee percelen land van 23 en 12 morgen, bevestigd door Gijsbert van Sterkenburg, ridder.⁴⁶⁵

⁴⁶⁵ J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de Hofstad Hardenbroek, 1376-1702: HoGenDa, blz. 3 (leen 11).

Bijlage I

Transcriptie van akten en oorkonden ontleend aan publicaties, afschriften en originele oorkonden geplaatst op chronologisch volgorde die verzameld zijn voor het samenstellen van de genealogie. Bij twijfel wordt geadviseerd het origineel te raadplegen.

1. Testament van Jutte van Beusichem, weduwe van Ernst van Wulven, d.d. 19-12-1314.⁴⁶⁶

In Godes naeme amen, al den geenen die desen brief sien sullen of horen lesen doe ic verstaen Joncfrouw Jutte Ernsts wijf van Wulven dat ic bijde genade Gods machtich mijnre sinnen ende buijtene redenen, bekenne dat alle dat gemaket is, vergaen moet ende sterven, ende de stonde der doot niemant en weet overcommen hebbe, willic bijde genade Gods bij mijnre wetentheit mijn testament en les wille van minen goede maecken inder manieren als hier na bescreven staet. Ten eersten soe kiese ic een eersame ende wise vrouwen de Abdesse van Sinte Servaes tUtrecht tot minre testamentorem van minen renten, alsoe vanden goede dat te Culenborch gelegen is, dat mine mede gave was ende vanden xx ponden de mi Jan mijn broeder van Bosinghem vuytreycken sal, een jaer na mijnre doot. Dat sal daer mede doen alsoe hier na bescreven staet ende ic tot hoer betrouwe eerst soe gene ende besette mitten twee dochteren Aden ende Jutten nonnen de xx lib. voorscreven etc. Voort so geve ic desen selven minen 2 dochteren dre pont goets gelts jaerlicx vanden voorgesproken goede te Culemborch. Voerts so gevic tien pont goets gelts jaerlicx vanden selven goede daer of wilic dat dAbdisse van Sinte Servaes de nu es ende andere abdisen die daer na comen sullen van ewe tot ewe af cleden sellen ende schoen jaerlix armeluden. Voort so gevic haren Gherrit van Boventorp een lib. swarte, voert heren Henric de capellaen van Sinte Nicolaes tien schellingen swarte, voort so gevic den coster tien schellingen swarte, voort soe gevic jaerlicx een pont goets gelts ter capelle Sinte Servaes daer mijn vader begreven leghet ende daer ic leggen sal. Voor Joncfrouw Jutte van Bosinchem een pont goeden gelts, voor joncfrouw Armgarde van Oudersloot een pond goets gelts, voort Sente Martin tot timmeringen tien schellingen goets gelts, voort tOudemunster ter capellen x schelling, voort toten cnapeneren x schellingen, voort ter propine⁴⁶⁷ x schilling, voort tot Witten vrouwen x schillingen, voort Sinte Mariendale x schillingen, voort tot Oudewijc een pond, voort ten Vrouwen clooster x schillingen, voort totten malaten⁴⁶⁸ x schillingen, voort den pape van de kerck van Hauten xiii schillingen, voort haren Willem den cappellaen een pont, voort den coster tot Houten tien schillingen, dits al goets gelts, ende dit sal dAbdisse van Sinte Servaes vuitreicken vanden voorgesproken goede van Culenborch dat mine medegave was. Voort soe gevic ses pont goet gelds jaerlix de men nemen sal van ses mergen lants gelegen in Wulvenerbroec in Ghiseberts Hondertmerx gerechte tot Sinte Servaes, daerof wilic dat men doe alle maende mijns heeren mijns vaders manestont⁴⁶⁹ ende de mine ende Ernst mijnre manne ende Ernst minen soens. Ende dit bevelic der Abdisen die nu is etc. Datse dat aen haer nemen ende doen als hier bescreven staet in desen brief, ende dat bid ic dat men houde vaste woon⁴⁷⁰ tot mijn leste wille etc. Ende wille dat al dese voorwarde ende stucken stadicht hebben van testaments wegens oft anders zo se alre best vast bliven moghen. In orconde van alle desen dingen heb ic gebeden dAbdisse van Sint Servaes, den officiaal van Utrecht, haer Gherit van Voeren, canonic tUtrecht, elcx dat si haer segele aen desen brief mede hangen met mijn segel etc. Gegeven int jaer ons heren dusernt drie hondert ende viertiene des donredaechs voor Sinte Thomas dach.

⁴⁶⁶ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 20, fol. 4-5, d.d. 19-9-1314.

⁴⁶⁷ Drinkgeld.

⁴⁶⁸ Melaatsen.

⁴⁶⁹ De dertigste dag na het overlijden, waarop een plechtige zielmis voor de overledene gelezen werd.

⁴⁷⁰ Bedoeld zal zijn: 'gewoonte'

Donder hangen an dubbele sterten 4 groene segelkens, het eerste heel aff gebroken, het 2^e des abdisen langwerpich met een Sant,⁴⁷¹ het derde ront cleyn met 2: sleutelen, het 4^e langwerpich half gebroken drietien heylich⁴⁷² boeven ende onder een geestelic persoon knielende.

2. Schenking van 2 morgen land te Acquoy, d.d. 21-1-1319.⁴⁷³

Wij Baudeken van Avezaten, ridder, here van Vulven, *ende* Mabilie, onse vrowe ons wijf, maken cont alle luden, dat wi voer den richter inde voer gebure tot Eckoye quamen, ende droghen op *ende* gaven den abbet van Sente Marienwaerde *ende* sinen cloester al dat ons gheboren mochte te gelden van tueen morghen lants, die her Albrecht van Voerne ende ver Ade, sijn vrowe sijn wijf, gaven den voerseyden cloester in den waert voer Eckoye. Ende hierup heb wi verteghen *ende* hebbent ghegeven voer onse ziele *ende* voer onser ouder ziele, ende hebben desen brief ghesegelt met onse zegel, *hern* Baudekens voerghenoemt, tot enen orconde. Ghegeven int j.o.H. 1319, op Sente Agneten daghe.

Naar het oorspr. perk. — Zegel weg. — In dorso stond: ‘De renuntiatione duorum jugerum, sitorum juxta insulam Ackoye, per dominum Baldekinum militem de Avezaet et Mabiliam ejus uxorem.’

3. Schadeloosstelling in verband met borgstelling, d.d. 29-4-1342.⁴⁷⁴

Alle etc., doe te verstaen Gelijs vanden Berghe dat ic gelove mit goeden trouwen haren Ghesebrecht van Hardenbroeck, ridder, scadeloes te houden etc. van lle scade die hem comt ofte comen mach van 110 pond suarte tornoijsse daer hij mijn vorge mede voor geworden is aen Aetsaerts hant Ghisebrechtssone uten Goey. In orconde des briefs beseglet met minen seghel. Gegeven int jaer o.h. 1342 des maenendaechs voor Meydaghe. Onder hangt aen enckelen sterte een grien segelken, aldus (tekening).

4. Beleningsakte van 12 morgen land te Neerlangbroeck, d.d. 10-6-1343.⁴⁷⁵

Alle etc. doe ic verstaen Ghisebrecht van Starckenberch, ridder, dat voor mi quam en voor minen mannen her Ghisebrecht van Hardenbroeck ende droech mi op die hij van mi hielt te leen ende gelegen sijn te Nederlandbroec in die 25 hoeven, tusschen die hoeftweteringe ende die broecweteringe, boven die Weerdsche Sidewinde alrenaest ende dese voers. 12 morgen land, also alde gelegen sin hebbe ic verliet Jacob, haren Ghisebrechts soen van Hardenbroec, die hij heeft bij vrouw Agnesa sijnen wijve, van mi te houden ten leen in alle dien manieren alse her Ghisebrecht van Hardenbroeck te voren van mi helt te laan. Want ic Ghisebrecht van Sterckenborch, ridder, wille dat dese voers. saken vast ende stade sijn ende onverbroken van mi so hebbe ic desen brief besegelt met minen manne haren Ghisebrecht van Starckenborch hier over hebben geweest met andere goede knapen, so hebben wi desen brief mede besegelt met onsen segelen tot mere orcond die saecken voers. Gegeven int jaer ons H. 1343 des dijnsdaech na S. Bonifacius. Onder hangen an dubbele sterten 3 groene wasse segelen, het derde bicans gheheel gebroken, aldus (drie tekeningen met de zegels van Gijsbert van Sterkenburg, Willem Suermond en Johan van Voerde).

5. Vestiging van een lijftocht op 12 morgen land te Neerlangbroeck, d.d. 10-6-1343.⁴⁷⁶

Alle etc., doe ic verstaen Gisebrecht van Starckenberch, ridder, dat ic hebbe gemaket ende verliet etc. vrouw Agnese, haren Ghisebrechts wive van Hardenbroec tot hare lijftochte xii morgen lants, die Jacob, haren Ghisebrechts sone van Hardenbroeck, van mi hout te leen ende gelegen sijn in

⁴⁷¹ Heiligenbeeld.

⁴⁷² Dertien heiligen.

⁴⁷³ Fr. W. Hoevenaars, Ord. Praem, Bijdragen tot de geschiedenis van de Abdij van Mariënweerd, in: *Archief voor de Geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht* jrg. 22 (1895), blz. 236 (no. 11).

⁴⁷⁴ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 63, d.d. 29-4-1342.

⁴⁷⁵ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 62-62v, d.d. 10-6-1343.

⁴⁷⁶ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 63v, d.d. 10-6-1343.

Nederlandbroec inde 25 Hoeven etc. tusschen den Hoef ende de Broecweteringen etc. Hier over hebben geweest min manne Willem Zuermont ende Johan van Voerde. Ende want ic Ghisebrecht van Starckenburch, ridder, willen dat dese voors. saecken vast etc. So hebben ic desen brief met minen seghel besegelt. Ende want wi willem Zuermont ende Johan van Voerde, manne haren Gisebrechts hier over hebben geweest etc. So hebben wi aen desen brief mede ons segelen gedaen tot mere orconde. Gegeven int jaer o.H. 1343 des dijnsd. na Sint Bonifacius dach. Onder hangen an dubbele sterten 3 groene segelkens, het 1. Sterckenburch, ende 3. Voerde als op andere plaetsen vuytgebraect, ende het middelste Zuermont aldus (met een tekening van dit zegel).

6. Leenbrief van het goed Scherpweijde bij Soest, d.d. 15-7-1343.⁴⁷⁷

Alle etc. die ic verstaen Wouter van Hardenbroec, knaep, dat Joncfr. Alijt mijn wijf ende ic gecomen sijn voor Joncfrou Mechtelden van Beverweerde ende voor haeren mannen, ende beleden ons des dat wij geen recht en hadden aen den goede te Scherpweijde, gelegen bij Soest, dat wilneer mijns wijfs ouder te houden plegen vander hofstede ter Beverweerde, doe dat gesecht was verlide Joncfrou Mechtelt met handen H. Otten van Yselsteyne, ridders, alsoe haers mombaers hant, omme bede wille mijnre vrunde ende mijns wijfs vrunde minen wijve dit voorseijde goet te Scherpweijde metten gerecht, groten tiende, smalen tiende, tijns etc. te houden van haer ende haren erfnamen teenen rechten leene te verheerwarden met vijf marck brab. etc. Dit gesciede tot Beverweerde daer over waren voorschr. Mechtelden mannen alsoe Huce van Amestelle, Wessel van Everdingen, Willem Jelis. ende Jan Crauwel, ende Joncfr. Alijt mijn wijf en ic hebben gebeden desen voorschr. mannen dat sij des segelen met mij besegelen willen teenre oirconde, dat ic Huyg van Aemstel, cnape, om bede wille Joncfr. Alijde ende haers man voornt. gedaen hebben met mynen segel, ende dandere mannen hebben gebeden heren Aernt van Deventer, paep ende vicaris onser vrouwen altaers te Werconden, des voor ons te besegelen. Ende ic Aernt etc. Gegeven int jaer o.H. 1343 Dijnsdag na S. Margrietendach. Onder hangen an dubbelen sterte drie zegelkens, 2 in groenen en het middelste in roden wasse, waervan de 2 eerste hier gestelt sijn, het derde geestelick segelken sijnde.

7. Verzoek tot borgstelling, d.d. 23-7-1343.⁴⁷⁸

Wij Reynalt bijder gn. G. hertoghe van Gelre, grave van Sutphen, bidden etc. heren Gisebrecht van Hardenbroeke. onsen lieven, ridder ende man, dat ghi onse burghe werden wilt aen hant Arnouds van Liesvelt voor seventien hondert pont ende tsestich pond swarte tornoyse, 160 pond te betalen op S. Jacobs daghe naest toecomende over een jaer etc. ende 1.600 pond te betalen op S. Jacobs daghe drie daer naest comende is of binnen drie weken daer na onbegrepen in alre manieren ende vorwarden als die brief helt die daer op gemaect is. Ende desen brief met ons ende anders onse medeburghen wilt besegelen. Ende geloven v dach af ende van allen scaden die v daer afcomen mach scadeloes te hauden sonder argelist. Gegeven onder onsen segel. Int jaer ons heeren dusement ccc xliiii, des anderen daechs na dach S. Marie Magdalena. Onder hant an enkelen sterte een root segel doch bijcand geheel gebroocken.

8. Schadeloosstelling in verband met borgstelling, d.d. 9-4-1347.⁴⁷⁹

Wij Robbrecht van Arkle, here vanden Bergh, Hubrecht de Sceijncke, here van Culenborch, Henric van Vianen ende Jacob van Lichtenberch, ridders, maken cont etc. dat wi gelooft hebben etc. als saekwoudighen mit gesamender hant ende elc voor al haren Gisebrecht van Sterckenberch ende haren Ghisebrecht van Hardenbroec, ridders, scadeloes te houden ende t'ontheffen van alre borchtochten ende loofftenisse die sij voor onsen l.h. haren Johan van Arkel, bisschop t'Utrecht, ofte van sijnre wegen gelooft hebben ende noch loven sellen ende van allen costen ende scade die hen daer afcompt ofte comen mach tot hoers selfs waerheyt etc. In orconde des briefs besegelt mit onsen segelen. Gegeven int

⁴⁷⁷ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 8, fol. 8-8v, d.d. 15-7-1343.

⁴⁷⁸ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 62v, d.d. 23-7-1343.

⁴⁷⁹ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 62v-63, d.d. 9-4-1347.

jaer o.h. 1347 des Manendaech na beloken paeschen. Onder hangen vier dubbelde sterten dar de groene wasse segelen bicands heel afgebroken waren. Sulcx dat men se niet conde onderkennen.

9. Vestiging van een lijftocht, d.d. 3-4-1349.⁴⁸⁰

Alle etc., doe ic verstaen haer Ghisebrecht van Starckenberch, ridder, ende maerscalc vanden lande van Utrecht, dat ic hebbe gemaket ende verliet in desen tegenwoordigen brieven ver Agniesen, haren Ghisebrechts wijf van Hardenbroeck, tot hoere alinger lijftocht, de hoffstede ter Hardebroec met 9 margen lants, daer sij in gelegen is. Eghen ende ander etc. die H. Ghisebrecht van Hardenbroec van mi hout ten onsterffelicken leen. Ende voort sint voorwarde waer dat saecke dat Ghisebrecht haren Gisebrecht soen van Hardenbroec ofte sijn oudste soon ontbrake sote also verre gecomen ware dat mi H. Gisebrechts van Starckenborch, ridder, voors. dochte dat hi hem selven geraden condon, so soude ver Agniese haren Gisebrechts wijf van Hardenbroec voors. de voors. lijftocht op laten tot haers soens behoef, hier over hebben geweest mine mannen etc. also Johanne van Voerde ende Steven Daemssone etc. Want ic H. Ghisebrecht van Starckenberch, ridder, ende maerscalc voors., wille dat alle dese voors. saecken vast ende stade sijn etc. So hebbe ic desen brief besegelt mt minen seghel ter orcunde alle deser saecken. Gegeven int jaer o.h. 1349 des eersten vrijdaechs in den Aprille. Onder hangt aen enckeke sterte een groen segel als op andere plaetsen van 't gaemaect.

10. Schadeloosstelling in verband met borgstelling, d.d. 12-5-1349.⁴⁸¹

Wi Jan, heere van Arkcle, maken cont allen luden dat wi geloeft hebben ende geloven in goeden trouwen scadeloes te houden ende te quijten heren Ghisebrecht van Hardenbroeck van zulcken geloefden als hi met ons geloeft heeft aen hant der heren vanden Bs. t'Utrecht. In orconde des briefs, gegeven onder onsen segel int jaer o.H. m ccc negen ende veertich op Sinte Pancracius dach. Onder hangt aen enkelen sterte een groen segelken seer gebroken, aldus (tekening).

11. Overdracht van een halve hoeve land in Neerlangbroek, d.d. 27-7-1352.⁴⁸²

Allen etc. doen ic verstaen Johan van Voerde, rechter des domproosts van Utrecht, dat voor mi quam te Nederlangbroeck voor gerechte Her Ghisebrecht van Starckenborch, ridder, ende gaf daer heeren Ghisebrecht van Hardenbroec, ridder, enen vryen eyghendoem van eenre halve hoeve lants, die gelegen is te Nederlangbroec inde xxiv hoeven te Rijnwaert, daer boven naest gelant is her Ghisebrecht van Hardenbroec, ridder, ende beneden Willem Diederix sone, met aldusdanige vorwarden dat her Ghisebrecht van Starckenborch, ridder, vorseit ofte sijne erfnamen ontbraecken sire dese voorschr. halven hoeve losen mogen tegens heren Ghisebrecht van Hardenbroec vorseijt etc. tot allen tijden (doorgehaald) Sante Jacob dagen binnen vier jaeren naest comende na deser date etc. ofte binnen 14 dagen daer na onbegrepen met 220 pond alsulcx payments also dan in dire tyt te losinghe gemeenlicke ghenge etc. Waert dat het Ghisebrecht van Starckenborch, ridder, vorseijt oft sire erfnamen etc. des niet en dede so vervallen sij etc. van alre hoeffe ende va allen rechts, dat hij ende sijne erfnamen hadden aen deser voors. halve hoeve lants. Hier waren over lantgenoten, eersame knaepen also Wouter van Hardenbroec, Ernst van Steenre ende anders veele goeder luden. Want ic Johan van Voerde hier over hebbe geseten als een rechter van Domproosts wegen, so hebbe ic dese brief besegelt met minen segel t'oorconde aller deser saecken voerschr. ende want ic Wouter van Hardenbroec, knape, vorseijt, hier over hebbe geweest also een lantgenote met anders goede knaepen, so hebben ic toirconde deser saecken voerschr. desen brief mede besegelt met mijnen segel ende want wij G. van Starckenborch ende Ghis. van Hardenbroec, ridders, voorgenoemt dese voerschr. saecken gedaen hebben met onsen vryen willen mede dat se vast ende stade sijn etc. so hebben wi desen brief over ons en onden erfnamen besegelt met onsen segelen ende deser brieven sijn twee. Gegeven int iaer o.H. dusent drie hondert twee ende vyftich,

⁴⁸⁰ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 63-63v, d.d. 3-4-1349.

⁴⁸¹ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 63, d.d. 12-5-1349.

⁴⁸² HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 73v-74, d.d. 27-7-1352.

des vrijdachs na S. Jacobs d. Apostel. Onder hangen an dubbele sterten 4 groene segelkens. Heet eerste gebroocken, de 3 als hier buijtgemaect.

Met de aftekening van drie zegels, achtereenvolgens van Wouter Hardenbroec, Gijsbert van Sterkenburg en Gijsbert van Hardenbroec.

12. Belofte en schulderkenning, d.d. 3-4-1353.⁴⁸³

Alle etc. doe ic verstaen Wouter van Hardenbroec, knaep, dat ic hebbe gelooft ende verwillecoort bij alsulcken goede als ic houde te lene van haren Ghisebrecht van Hardenbroec, ridder, minnen broeder, waert dat haren Ghisebrecht van Hardenbroec, minen broeder, ofte sijne erfnamen, ontbrake sire enich stoet of scade quame van miner kinderen die ic hadde bij mijnen eersten wijve, alse van sulcken goede ende erffnisse alse nu aengecomen is van veren Mechtilden, mire suster, die haren Aernouds wijf was van Lunenborch, die coste ende die scade sel haer Ghisebrecht van Hardenbroec, ridder, mijn broeder ofte sijne erfnamen ontbrake sire houden aen alsulcken goede alse ic van hem houde te lene, want ic Wouter van Hardenbroec, knape, voornt. dese voors. zacken gelooft hebbe met minen vryen wille voorsz. ende wille mede dat se vast sij ende onverbrocken van mi. So hebbe ic desen brief open besegelt met minen segel, ende voort om die meere verstenisse deser saecke voorschr. so hebbe ic gebeden ene eersame manne haren Ghisebrecht van Starckenberg, ridder, desen brief over mi te beselen met synen segel torconde etc., ende ic Ghisebrecht van Starckenborch etc. Gegeven int iaer o.H. dusent driehondert drie ende vyftich, woensdach na beloken Paeschen. Twee segelen an dubbele sterten afgesneden.

13. Overdracht van erven in het Domproostgerecht en Neerlandbroek, d.d. 23-8-1353.⁴⁸⁴

Alle den ghenen die desen brief sellen sien of horen lesen, doe Ic verstaen Ghesebrecht van Hardenbroec, ridder, dat ic ontfanghen hebbe van heren Ghisebrecht van Starckenberch, minen neve, enen vryen eyghendom van alle sinen eygheliken erve, gheleghen in des Doemproests gherechte, ende in sins selfs gherechte binnen den kerspel van Nederlangbroec, egghen ende alst gheleghen is end ick van hem ontfanghen hebbe. Ende dien selven eyghendom heb ic gheloeft, ende ghelove, voer mi ende voer minen erfnamen haren Ghisebrechte van Starckenborch voersyt of sine erfnamen weder te gheven binnen viertien dagehn na dien dat ics of mine erfnamen van hem of van sinen erfnamen vermaent werden zonder archeyt. In orconde des briefs beseghelt mit minen seghel. Ende om die meerre orconde ende vestensse deser dinghe so heb ic ghebeden Alfaer van Lichtenberch, Alfaer van Lichtenberch heren Jacobs sone, ende Johanne van Voerde, desen brief mede te beseghellen in orconde der waerheyt. Ende wi Alfaer van Lichtenberch, Alfaer van Lichtenberch heren Jacobs sone, ende Johan van Voerde, vorgheoemde hebben doer bede wille haren Ghisebrechts van Hardenbroec voerseyt onse seghelle an desen brief ghedaen tenen orconde. Ghegheven int jaer ons heren dusent dre hondert dre ende vijftich op Sinte Bartholomeus avont.

14. Erfpachtbrief van 12 morgen land in Neerlangbroek, d.d. 29-6-1364.⁴⁸⁵

Allen den ghenen die desen brief sellen zien of horen lesen. Doe ic verstaen Ghisebrecht van Herdenbroec, ridder, dat ic ghepacht ende in huerwere ghenomen hebbe, voer mij ende voer mine erfnamen tot enen erfpacht, onghedeelt, alleen op enen erfnaem te bliven. Van eersamen luden als deken ende caprel der kerken van Oudmonster t'Utrecht, tuelf merghen lands, gheleghen in Langbroec, indie Vijf ende twintich hoeven ins Doemproest gherecht. Ende heren Ghisebrechts van Starckenberch, daer ic boven naest ghelghen bin, ende beneden Willam Zuermont van Hindesteyn, elxs jaers om cv^c ende twintich pont paymens als t'Utrecht ghenghe ende ghave wesen sel inder tijt der betalinghe, te betalen vri ende commerloes over (?) in hoere kerken, hem of hoeren cameraer die inder tijt wesen sel op minen cost amdt ende arbeyt sonder enigherande of coringhe of verminderinghe hoers pachts voers. Oec van war zaken dattet meren of comen mochte, die een helft tot Sente Mertijns misse inden winter ende die

⁴⁸³ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 10, fol. 74, d.d. 3-4-1353

⁴⁸⁴ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 6791, d.d. 23-8-1353.

⁴⁸⁵ HUA, Kapittel Oudmunster, inv.nr. 1254-2, d.d. 29-6-1364.

ander helft tot Sente Peters misse ad cathedram, daer naest comende of binnen een maent na elken termijn onbegrepen mit distanghen vorwaerden. Waer dit zake dat ic of mijn erfnamen dit ghelt elxs jaers den vors. heer Deken ende Capetel of horen cameraer met vol ende al en betaelde tot elken terminen als voerschr. is. Soe velle ic ende mijn erfnamen van allen recht dat wi aen desen voers. lande hadden. Ende dit lant quaem an vry ende ledich weder aen den deken ende Capetel voersch. hoeren vryen wille mede te doen also verre altijt den weder aen nemen wouden, behouden hem hoere verscenen paches die hem dan afterstedich waer. In orconde des brief bezeghelt mit minen seghel. Ghegheven int jaer ons Heren dusent drehondert vier ende tsestich op Sente Peters ende Sente Pauwels dach.

15. Erfpachtbrief van 12 morgen land in Neerlangbroek, d.d. 19-7-1367.⁴⁸⁶

Alle den ghenen die desen brief zellen zien of horen lesen, doe ic verstaen Ghisebrecht van Hardenbroec, ridder, dat ic ghepacht ende in huerweer ghenomen hebbe, voer mi ende voer mijn erfnamen tot enen erfpachte, ionghedeelt, alleen op ene erfname te blieven. Van eersamen luden als deken ende capittel der kerken van Oudemonster tUtrecht twalef morghen lande, gheleghen in Langbroec, in die Vijf ende twintich hoeven ins Doemproests gherecht ende haren Ghisebrecht van Starckenberch, daer ic boven naest gheleghen ben ende beneden Willam Zuermont van Hindersteyn, elx jaers omme twee marc ende om een half marc goets fijns zilvers op payment daer voer dat inder tijt der betalinghe dat zilver werdich wesen zel, te betalen vri ende commerloes tUtrecht in hoerre kerken hem of horen cameraer die inder tijt wesen zel, op minen cost, ampt ende arbeyt, sonder nigherhande of cortinghe of verminderinghe hoers pachts voerschr., oec van wat zaken dattet rueren of comen mochte die een helfte tot Sinte Martijns misse inden winter ende die ander helfte tot Sente Peters misse ad cathedram, of binnen eenre maent nae elken termine onbegrepen, mit dusdanighen voerwaerden waer dat zke, dat ic of mijn erfnamen dat zilver of dat ghelt daer voer den voerseiden heren deken ende capittel of horen cameraer nyet vol ende al en betaelden tot elken termine als voerschr. is, zoe velle ic ende mijn erfnamen van allen rechte dat wi aen desen voerseiden lande hadden ende dat lant quaem dan vri ende ledich weder aen den deken ende capittel voerschreven, horen vrien wille mede te doen also verre als zijt dan weder aen nemen wouden, behouden hem hoers verzetens pachts, die hem dan afterstadich waer. Voert zijt voerwaerde at mijn erfname daer dit voerseide lant an comen zel nae mijnre doot, nywe brieve nemen zel vanden voers. heren ende weder brieve gheven bezeghelt mit zijns zelves zeghel of mit des officiaels zeghel van Utrecht sprekende in allen manieren als dese spreken die ic hier of ghenomen ende ghegheven hebbe. In oerconde des briefs bezeghelt mit minen zeghel. Ghegheven int jaer ons heren dusent driehondert zeven ende tsestich des manendaghes nae Sinte Margrieten daghe.

16. Verkoopbrief van de helft van 4 morgen land, d.d. 2-8-1367.⁴⁸⁷

Alle den ghenen die desen brief zelle zien of horen lesen, die wi verstaen Henric van Hermalen ende Agnieze ziiin wijf, vrouwe van Hardenbroec, dat wi gheloeft hebben ende gheloven mit goeden trauwen, mit ghezamender hant elc voer al ende onghesceyden voer ons ende voer onse erfnamen Eerzamen heren den deken enden capittel der kerken vanden Doem Tutrecht alse waer dat zake dat hem Steven van Boechout ofte ziiin erfnamen ofte anders yemant ommermeer yet of wonnen mit rechte vander helfte vanden vier morghen lants gheleghen aen Wiker wech daer Henric van Dinghen nu op woent ende daer haren Ghisebrecht van Herdenbroec onderdeelt die ander helfte of toebehoert van welcher voerzeyder helfte vanden vier morghen lants voerscreven wi hem den vryen eyghendom of ghegheven hebben. Zo wes cost of scade die deken ende capittel voerscreven daer bi liden dat zellen wi ofte onze erfnamen waert dat onser onbrake hem oprechten ende ghelden zonder archeyt. In orconde des briefs beseghelt mit onsen zeghellen ghegheven int jaer ons heren dusent drehondert zeven ende tsestich des manendaghes na zinte peters dach ad vincula.

⁴⁸⁶ HUA, Kapittel Oudmunster, inv.nr. 1254-3, d.d. 19-7-1367.

⁴⁸⁷ HUA, Archief Domkapittel, inv.nr. 1823-1, d.d. 2-8-1367.

17. Erfpachtbrief van de helft van 4 morgen land, d.d. 24-11-1367.⁴⁸⁸

Allen luden die desen brief zellen sien of horen lesen. Wij deken ende capittel van den Doem tUtrecht maken cond, dat wi verhuert ende in enen erfpachte ghegheven hebben, ende gheven mit desen brieve Henrick van Hermalen, die helfte van den vier marghen lants, gheleghen aen Wiker wech, daer Henric van Dinghen nu op woent, ende daer her Ghisebrecht van Herdenbroec onderdeelt die ander helfte of toe behoert. Welke helfte vanden vier morghen lants voerschr. ons ende onser kerken ten Doem voerschr. mit vollen rechte toebehoert. Elx jaers om seven loed goets puers ende sijns zilvers van ghewichte der Stat van Utrecht ofte die weerte daer voer aen payments in der tijt der betalinghen. Daer ons Henric voerschr. ende zine nacomelinghe na zijnre doet daer dese erfpacht op comen zal binnen onser kerken ten Doem voerseyt jaerlix in vryen ghelre ende commerloes zonder eniche afcortinghe ofte vermynderinghe ons voerseiden pachts ende van allen stade ende angheval die op voerside lant comen mochte op hoers helfts cost, ampt ende arbeyt betalen zellen sie ene helfte tSinte Mertyns misse in den winter ende die ander helfte tSint Peters misse ad cathedram daer naest comende ofte binnen viertyen daghen na elken termine voerschr. onbegrepen. Etc. In oirconde des briefs beseghel mit ons capittels zeghel. Ghegheven int jaer ons heren dusent driehondert seven ende tsestich op Zinte Katherinen avond.

18. Erfpachtbrief van de helft van 4 morgen land, d.d. 29-3-1369.⁴⁸⁹

Wi officiaal des doemproosts van Utrecht maken cond ende kenliic allen luden dat voor ons quam ingherecht Henric van Dinghen ende belyede daer mit sinen vrien wille dat hi ontfanghen heeft van Henric van Hermalen twe morghen lands gheleghen aen Wiker Wech daer hi op sit onderdeel in vier morghen lands daer de ander twe marghen of toebehoren haren Ghisebrecht van Herdenbroec tebruken twintich jaren lang naest comende na der daten des briefs elx jaers om dertienhalf lood ghoets siins puers zilvers na der stat wichte van Utrecht of alsulc paeayment daer voor daer men zulc zilver om copen mach tUtrecht in elker tijt der betalinghe ende een pont ghoets gheels was te betalen vrij ende kommerloos te leveren binnen Utrecht de ene helft op Zinte Martiins dach in den winter nu naest comende enre ander helft op Zinte Peters dach ad cathedram daer naest comende of binnen viertien daghen na elken termine voerseyt onbegrepen ende also voort jaerlix dese twintich jaren etc. Wi officiaal voerschr. onsen seghel aen desen brief ghedaen tenen oorconde ghegheven int jaer ons heren dusent drie honder neghen ende tsestich des donredaghes na palm dach.

19. Schadeloosstelling, d.d. 6-10-1373.⁴⁹⁰

Allen den ghenen die desen brief zellen sien of horen lesen doe ic verstaen Arnout van Lunenborch, knape, da ic gheloeft hebbe ende ghelove mit goeden trouwe heren Ghisebrecht van Sterkenborch ende heren Ghisebrecht van Herdenbroec, ridders, scadeloes te houwen ende wel te quiten tot hoers selfs waerheyt van allen cote ende scade die hem coemt of coemen mach alse van tweenhondert ouder francricsthen scilde, daer si mine borghen mede voer gheworden siin aen hande Ghiesebrechts van Lochorst. In orconde des briefs beseghel mit minen zeghel. Ghegheven int iaer ons heren dusent driehondert drie ende tseventich des donredaghes na Sente Remichius dach ep. Zegel verloren.

20. Kopie van huwelijks voorwaarden, d.d. 16-9-1374.⁴⁹¹

Copie. Allen den geenen die desen brief zullen sien of hooren leesen. Doe wij verstaan Johan van Renesse, Ridder, Alfer van der Horst, Wouter van Culenburg en Johan van Alendorp, knapen, dat wij daar over en ane waaren alse Maechsmannen in der vergaderinge des Huwlijks tussen Heeren Ghisebrecht van Herdenbroek, Ritter, op te een zide, ende tussen Willam van Naeldwijk mit Vrouwe

⁴⁸⁸ HUA Archief Domkapittel, inv.nr. 1823-2, d.d. 24-11-1367.

⁴⁸⁹ HUA, Archief Domkapittel, inv.nr. 1823-3, d.d. 29-3-1369.

⁴⁹⁰ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 92, d.d. 6-10-1373.

⁴⁹¹ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 89, d.d. 16-9-1374.

Hasen van Teylingen, zynre suster, op te ander zide, alsoo dat haar Ghisebregt ende Vrouwe Hase voorsz. in witteliken huwelike versament zijn in allen manieren ende voorwaarden alsoe hier na bescreven is, ende Hij heeft mit hoer genomen in rechter medegave al alsulck goed eijgen en lijftogt als zi heeft, alsoe twee honderd scilde 's jaers te renten die zi heeft aan eijgeliken goede pajementen alsoe Vrouwe Hase brieven inhouden, die zi van haere goedinge daar op heeft, ende twee honderd scilde 's jaers te rente, pajementen alsoe voorseijt is, die zi te lijftogte heeft van Heeren Sijmen van Teylingen, ende daar toe hoer mergengave alsoe die geleegeen is, ende wes Vrouwe Hasen voorseyt van desen goeden renten ende medegave niet versekert en is, dat sel Willam van Naeldwijk Vrouwe Hasen voorsz. binnen jaers naestcomende nader daten des briefs bewisen ende versekeren bi ons maechliden voorseyt binnen den lande van Holland in den twee Baliuschappen, alsoe in Delfland en in Rijnland aan goeden goede, daar ons maechsluden dunkt, dat zijns zeker aan is en dat hoer vast en stade zi sonder arch: Voert so sal haar Gisebrecht voorseijt binnen jaers voorsz. van zinen goede te lijftogten maken Vrouwen Hasen voorseijt vier hondert ponden sjaers te renten pajementen alsoe binnen Utrecht ghenghe ende gavets, aan goeden goede daar zi der lijftogt zeker aan is, ende hoer des alsoe zeker maken dat hoer vast en stade zi vrijliken te bruken ende te hebben tot haar regte lijftogte alsoe lange als sij leeft, in zulken voorwaarde, storve hi eer zi, ende hi geene blikende boerten bi haar afsterven hem en lijete, zo zal zi sonder schout uijtgaan mit sulker lijftogt ende medegave als zi aan hem gebrocht hadde ende mit haere lijftogte die hi hoer gemaect hadde mit horen cleden ende clenode dat tot horen lijve hoerde, ende mit sulken anevallen alsoe hoer van horen vrienden ane gecomen waeren, ende storve zi eer hi ende zi geene blikende boerte bi hem after hoer en lijete, so zellen hoer regte erfnamen weder hebben hoer medegave die zi aen hem brochte, hoer cleden, hoer clenood ende hoer aneval alsoe voorsz. is ende daar mede wigaan sonder schout, ende storve hi eer zi ende hi blikende boerte bi hoer after hem lijete zo zal zi met hoeren kijnderen die zi bi hem hadde ter rechter deijlinge gaan alsoe recht is na den landrechte, behoudelijck Vrouwe Hasen voorsz. alle haeren lijftogt voers. zijnde voorwaarden dat Vrouwe Agneijse van Herdenbroek, Heer Ghisebrecht hoeren zoen niet en zal onterven ende Joncfrou Hase van Naeldwijk en sel Vrouwe Hasen, hare dogter, niet onterven sonder arch, ende alle dese huwlijks voorwaarden zijn te verstaan sonder arghelist. En op dat dit vast ende stade ende onverbrocken blive, so hebben wi Johan van Renesse, Ridder, Alfer van der Horst, Wouter van Culenborch ende Johan van Alendorp, knapen, maechsmannen des huwlijks voorsz. desen brief besegelt mit onsen zeghelen, ende om de meere oerconde en vestenisse al deser dingen verschreven, so hebben wi Ghisebrecht van Herdenbroek, ridder, ende Willem van Naeldwijk, knape, voerghenoemde onze zegelen mede aan desen brief gedaan, in kennisse der waerheyd deser brieve zijn twee. Gegeven in 't jaar ons Heeren dusent drie honderd vier en 't zeventig op Sinte Lucijen dag, hebbende onder nog aanhangen vier dubbelde francijne staarten daar de zegels afwaeren.

Onderstont: Naar collatie accordeert met sijn Principale geschreeven op franchijn gedateert en besegelt als boven op den 17. Februarij 1698, by my Notaris in 'sGravenhage resideerende, was geteekent W. Nolet, Nots. Publicq 1698.

21. Stichtingsbrief van het Sint Maria-Magdalena gasthuis, d.d. 25-5-1395.⁴⁹²

Frederic, bi der ghenaden Goeds bisscop tUtrecht, doen cont allen luden, dat voer ons quam vrou Mechtelt van Wolvenhorst, die haren Johan Aelmans wijf was bastaert van Henegouwen, ende gaf mit horen vryen wille ende mit haers ghecorens mombaers hant vrou Lutgaerden van Wolvenhorst hore zuster, haer Alfaer van der A, canonic tot zinte Peter tUtrecht, Goedsalc van Winsen, Zweder van Denemarken, Wouter van Wolven, Andries van Zeyst ende Jacob van den Riin, die huzinghe ende hoffstede, alsoe alsoe zi die heeft, op zulken pacht alsoe gheleghen ziin binnen onzer stat van Utrecht in der Oudellen, in der straten, die men heet Johans straet van den Riin, aen die noertzide van derzelve straten, tusschen der stat ghemene wech, die an der stat muere leyt, aen die oestside, ende die hofstede, die Gherijd van Scakenborch van Johan van den Riin in erfpachte heeft, aen die westside. Ende scout hem die huzinghe ende hofstede voerscreven ende alle brieve, die daerop ziin, claeliken qwijt tot

⁴⁹² S. Muller Hz., Stichtingsbrieven van Utrechtse Gasthuizen, in: *Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht* jrg. 30 (1905), blz. 86-89, d.d. 25-5-1395. Uitgegeven naar de originele oorkonde in het archief van het gasthuis Leeuwenberch.

behoef der ermer also hierna bescreven staet, also tot enen gasthuze in de ere Goeds ende zinnre liever moeder Marien ende zinte Marien Magdalenen, also voer hore heren zielen van Hollant, haren Johan Aelmans ziel bastaert van Henegouwen, hoers mans, haren Eerst van Wulvenhorst, hoers heren hoers vaders, ende vrou Mergrieten, hore vrouwen hore moeder, dier God ghenadich zi, ende voer ziel vrou Mechtelden van Wulvenhorst voerseyt ende hore ouders.

1. In den eersten zo zellen dese zeven persone voerscreven ende vrou Mechtelt voerseyt also langhe also zi leeft, dit voersejde gasthuys regieren ende verwaren tot der armer behoef, also vrouwenaem, mit alzulken goede, also daer nu toe is of hiernamels toe comen mach, in deser manieren. Waert dat enich van desen zeven personen voerscreven of vrou Mechtelt voerseyt aflivich worde, zo zellen die ander zeven, die van hem achten voerscreven in levenden live ghebleven waren, enen anderen persoos kyesen, die van vrou Mechtelden mascap ghecomen waer van Wulven of van Zulen, die binnen Utrecht woonden, ende zetten in desgheens stat, die ghestorven waer, binnen viertien daghen na zinnre doet. Ende waert dat die zeven, die dan in levenden live ghebleven waren, nyet overdragen en kunden enen persoos te kyesen in des doden stede, also voerscreven is, zo wat dat dan die meerre pertye van hem daerin doet, dat zel stadicheyt hebben, ghelike of zijt alle zeven eendrachtelic te samen ghedaen hadden. Ende also voert ewelic duerende, behoudelic vrou Mechtelden voerseyt, zo wie dat zi kiest also langhe also zi in levenden live is, dat dat stedicheyt hebben zei, mit wien dat zi kiest of alleen, ghelike of zijt alle zeven te samen ghedaen hadden.
2. Voert waer dat zake, dat den gasthuys-bewaerres voerscreven in deser bewaringhe voerseyt na dode vrou Mechtelden voerscreven enighen sceel hadden, also dat zi nyet overdragen en kunden, zo wat dat dan die outste van den bewaerres vorghenoemt, die langste in deser bewaringhe gheweest hadde, daerin dade mit drien personen ofte meer van denzelven bewaerres, dat zei stedicheyt hebben.
3. Voert zo zellen dese achte bewaerres voerscreven alle jaer op zinte Marien Magdalenen dach na dode vrou Mechtelden voerseyt kyesen twe persoos uut hem zelven, die dat gasthuys voerseyt ende zinn goet bewaren zellen een jaer lang; ende also dat jaer ommeghecomen is, zo zellen die twe bewaerres voerscreven rekeninghe doen voer die ghemene gasthuysbewaerres van allen opboeren ende uutgheven van des gasthuys weggen voerseyt; ende dan zei die een beware van den tweens voerscreven ofgaen bi goetduncken der ghemeenre gasthuysbewaerres voerseyt, ende die zellen dan enen nywen bewaerre kiezen tot hem zelven, ende die zel dan een medebewaerre wezen twe jaer lang. Ende also voert alle jaer enen nywen bewaerre te zetten ende enen ouden of te gaen. Ende also voert jaerlix te rekenen ende enen nywen verwaerre te setten, also voerscreven is, eweliken duerende. Ende waert dat enich van den tweens bewaerres voerseyt storve voer horen ofgaen, zo zoud men enen nywen bewaerre zetten in zinnre stat.
4. Voert zo zellen dese gasthuys-bewaerres, die zinn of namels wezen zellen, in den gasthuse voerseyt herberghen arme menschen, dat vrouwenaem zinn, des nachts daerin te slapen, duerende also langhe also vrou Mechtelt voerseyt in levenden live is. Ende zo wanneer dat vrou Mechtelt voerseyt aflivich is, zo zellen die gasthuys-bewaerres voerseyt in den voersejden gasthuse houden arme menschen, vrouwenamen also voerscreven is, die ziec ende noettorflich zinn, ende hoer noettorfte gheven van des gasthuys goede ter tijd toe, dat die zieken aflivich warden of dat zi gangaftich zinn na goetduncken der gasthuys-bewaerres voerseyt.
5. Voert waer dat zake, dat die stat van Utrecht of anders yemant, die daer machte in hadde, in desen zaken voerscreven enighen hinder ofte lette daden, of nyet ghehenghen en woude, dat dit gasthuys stonde op dese stede ter armer menschen behoef, als voerscreven is, zo zellen dese huzinghe ende hofstede voerseyt ende alle goets ende erve, dat vrou Mechtelt voerseyt dan ghegheven hadde totten gasthuse voerseyt, zo waer dattet gheleghen waer binnen Utrecht of buten Utrecht, vryliken wedercomen aen vrou Mechtelden voerseyt of aen horen rechten leenvolgher, ghebrake hoers, also vry ende also los also zijt daertoe ghegheven hadde.

Ende alle punten voerscreven zinn te verstaen zonder argelist. Hier waren over ende ane, daer dit gheschiede, meyster Evert Foke, deken der kerken tot Oudemunster, Volkier Tolnaer ende anders veel goeder lude. In orconde des briefs beseghel mit onsen seghel. Deser brieve zinn twe. Ghegheven tUtrecht int jaer ons Heren dusent dreihondert vijf ende tneghentich des Dinxdaghes na ons Heren Hemelvaerts dach.

22. Kopie huwelijksdispensatie, d.d. 1-7-1395.⁴⁹³

Ex Libro 108, fol. 198. Copia. Copia. Bonifacius⁴⁹⁴ Episcopus Dienaar der dienaaren gods. salut en apostolische benedictie aan zijn Eerwaarde broeder Bisschop van Luijk. Den inhoud van het aan ons gepresenteert smeekschrift van den Edelen Heere Giselbertus van Hardenbroek, ridder, ter eenre, en van Vrouw Jutta, ...⁴⁹⁵ van Nicolaus van Raaphorst, van het Bisdom van Utrecht behelsde, het geene zij zelfs alvorens niet ontkundig waaren, dat dezelve Jutta en Hadewigis, eertijt eerste vrouw van den voorschreeve Giselbertus, met malkanderen waaren verwantschap in de tweede en derde graet van den Bloede, en te samen een Huwelijk hebben aangegaan, per verba legitimi de presenti,⁴⁹⁶ en het zelve vleesselijk volbragt hebben en hebben daaruit een nazaat verwekt waarom van de ~~voorschreeve~~ kant der voorschreeve Giselbertus en Jutta ons oodmoediglijk is verzogt geweest, dat dewijl dezelve in zodanig in Huwelijk niet ~~komen~~ behoorlijk vermogen te blijven de Apostolische Dispensatie hiertoe niet bekomen hebbende. Wij ons uijt een Apostolische goedgunstigheijt zoude verwaardigen dezelve tegemoet te komen met een voorregt van Absolutie van het vonnis van Excommunicatie in welke zij wegens het voorzeijde vervallen zijn en ter bequamer tijt uit kragt van dispensatie hier inne te voorsien wij derhalven, die zoeken een ijgelijks behoudenis uit zekere oorzaake ons uitgelegt, geneigt tot zodanige smeekingee geeven wij over en beveelen aan uwe broederschap, op welke wij in desen en andere gevallen een speciaal vertrouwen in den Heere hebben door Apostolische schriften uijt kragt van onse magt dat gij dezelve ‘Giselbertum et Juttam’ voir dese rip⁴⁹⁷ absolveert, indien zij dit oodmoediglijk zullen gevraagd hebben, wegens het vonnis van excommunicatie, waartoe zij gekend worden nopens het voorzeijde vervallen te zijn, na dezelve nogtans alvorens gescheiden te hebben tot dien tijt welke Uw zal toescheinen nodig te zijn; volgens de gewone wijse der Heijlige Kerk dezelve onder anderen opgelegd hebbende met kragt van eede door hun te belooven, dat zij in ’t vervolg diergelijks niet meer zullen begaan, nog eenige hulp, nog raad, nog gunst sullen toebrengen aan die geene welk zulks begaan en na maate van de schult een heijlzaame penitentie en andere welke na ~~behooren~~ rechten moetende opgelegd worden en niet te min indien het Uw nuttig toeschijnt, dat diergelijke dispensatie moet verleend worden, dat de voorschreeve Jutta (om die reeden) niet is geschaakt geweest door Giselbertus, en dat Jutta en Giselbertus, door het voorzeijde alle beletselen het geen voortkomt uit het voorgaende. Niet tegenstaende vermoogen vrijelijk en nabehoren gedispenseert te worden, uit kragt van de Apostolische magt het Huwelijk opnieuw onder zig betrekken, en in ’t zelve, na dat het betrokken zal zijn, blijven met wettig te verklaaren; het nazaat uit zoodanige Huwelijk gesprooten zijnde of zullende verwekt worden naar wij willen, dat die der ~~voorschreeve~~ Giselbertus en Jutta welke zal overgebleven zijn ~~gedurig~~ ten eeuwige dage zal ongetrouwt blijven. Gegeeven te Romen bij Sint Peter, ~~HL~~.⁴⁹⁸ julij, in ’t zesde jaer van onse Pauselijke Regering.⁴⁹⁹ w.g. Gotfridus.

⁴⁹³ HUA, Huis Hardenbroek, inv.nr. 90, d.d. 1-7-1395.

⁴⁹⁴ Benedictus IX Paus in Rome van 2 november 1389 tot zijn overlijden op 1 oktober 1404.

⁴⁹⁵ In de opengelaten plaats zal ongetwijfeld gestaan hebben: dochter.

⁴⁹⁶ Vrij vertaald staat hier: legitiem door de woorden van de aanwezigen.

⁴⁹⁷ Vermoedelijk wordt bedoeld ‘ripe’: wel doordacht.

⁴⁹⁸ De letters HL: zijn doorgehaald zonder een verbetering aan te brengen. Vermoedelijk stond hier KL: (= Kal.).

⁴⁹⁹ In het zesde jaar valt tussen 2 november 1394 en 2 november 1395; Ervan uitgaande dat er inderdaad sprake is van Kal. Juli, dan is de datum van de dispensatie 1 juli 1395.

Bijlage II

Huwelijksketting van vijf huwelijken, waarvan de onderscheidende families geleidelijk aan zullen worden gepubliceerd op HoGenDa met bronverwijzingen.

I	II	III	IV
Ernst van Wulven x (...) van Wulven	Ernst van Hardenbroek x	(...) van Hardenbroek	Oede van Ruweel Gijsbert van Ruweel Lijsbeth van Ruweel
Wouter van Zoelen x (...) van Beusichem	(...) van Zoelen	x	
Gijsbert van Ruweel x Aleyse van Beusichem	Gijsbert van Ruweel x	Gijsbert van Ruweel † 1330 of eerder	Geertruid van Ruweel, non St. Servaes Berta van Ruweel, non St. Servaes
Hendrik van Montfoort x (...) van Beusichem	Geertrui van Montfoort	x	
Dirck Grauwert x (...)	Peter Grauwert alias Ouderidder x	Berta Grauwert	Gijsbert van IJsselstein Christina van IJsselstein Agnes van IJsselstein, non
Wouter van Zuylen x Christina (...)	Berta van Zuylen	x (voor 1330)	
Arnoud van Amstel x (Agnes) van Merlo	Gijsbert van IJsselstein x	Otto van IJsselstein † 24-2-1354	Jan (Johanna) van Beverweerde Aleid van Beverweerde, non
Otto van Heukelum x (...)	Berta van Heukelum	x (disp.) 5-12-1343	
Jan van Zuylen x (...)	Jan van Zuylen x (1329)	Machteld van Zuylen vr. v. Beverweerde † 17-3-1365	Anna van Vianen Jan van Vianen Gijsbert van Vianen van Beverweerde
Jacob van Lichtenberg x Machteld van Arkel	Aleid van Lichtenberg	x (disp.) 23-3-1355	
Hubert van Vianen x Agniese uten Goye	Hendrik van Vianen x	Sweder van Vianen	
Gijsbert uten Goye x (...) van Werconden	Catharina uten Goye		

Verwijzing naar gedrukte bronnen en literatuur

Corpus Sigillorum Neerlandicorum. *De Nederlandsche zegels tot 1300* ('s-Gravenhage, 1937-1940). [CSN]

Necrologium van het klooster Bloemendaal, in: *Foundationes et fata Ecclesiarum* (Uitgegeven door Antonius Mattheus, 1703), blz. 419-424. [Necrologium Bloemendaal]

Necrologium van Vallis S. Mariae (Mariëndaal), in: *Foundationes et fata Ecclesiarum* (Uitgegeven door Antonius Mattheus, 1703), blz. 434-486. [Necrologium Mariëndaal]

Necrologium van het klooster der Regulieren, in: *Foundationes et fata Ecclesiarum* (Uitgegeven door Antonius Mattheus, 1703), blz. 231-236. [Necrologium Regulieren]

Necrologium der Sint Servaas-abdij te Utrecht, in: *Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht*, 27^e deel (1901). [Necrologium Sint Servaas]

J.W. Berkelbach van der Sprenkel, *Regesten van oorkonden betreffende de Bisschoppen van Utrecht uit de jaren 1301-1340* (Utrecht, 1937). [Oorkonden Bisschoppen]

A.W.E. Dek, Het nageslacht van Philips van Duivenvoorde, eerste heer van Polanen, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 38 (1983). [Van Duivenvoorde]

C. Dekker, *Het kromme rijngebied in de middeleeuwen* (Zutphen, 1983). [Kromme rijngebied]

S.W.A. Drossaers, *Het archief van de Nassause Domeinraad*. Tweede deel ('s-Gravenhage, 1955). Regestenlijst. [Domeinraad II]

Gerhardi Dumbar, *Reipublicae Daventriensi ab Actis, Analecta, seu Vetera aliquot scripta inedita, ab ipso publici juris facta. Tomus secundus*. (Daventriae, 1721). [Analecta]

R. Fruin Th.Az. en A. le Cosquino de Bussy, *Catalogus van het Archief der Heeren van Montfoort* (Utrecht, 1920). [Archief Montfoort]

P.W.A. Immink en A. Johanna Maris, *Registrum Guidonis. Het zogenaamde register van Guy van Avesnes Vorst-Bisschop van Utrecht (1301-1317). Met aansluitende stukken tot 1320* (Utrecht, 1969). [Registrum Guidonis]

H.G. Hamaker, *De rekeningen der grafelijkheid van Holland onder het Henegouwsche huis*.

Deel I (Utrecht, 1875). [Rekeningen I]

Deel II (Utrecht, 1876). [Rekeningen II]

Deel III (Utrecht, 1878). [Rekeningen III]

H.M. van den Heuvel en A.G. van der Steur, De onder Warmond gelegen lenen van het Huis te Warmond, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 23 (1968). [Leenkamer Warmond]

C. Hoek, Repertorium op de Grafelijke lenen in Kethel en Spaland, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 25 (1970). [Grafelijke lenen Kethel]

C. Hoek, Repertorium op de Grafelijke lenen in de Lier, Schipluiden en Vlaarding, 1252-1648, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 28 (1973). [Grafelijk lenen De Lier]

- C. Hoek, Lenen van de Proosdij van Oudmunster, gelegen in de provincie Zuid-Holland, 1239-1661, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 35 (1980). [Leenkamer Proost van Oudmunster-1]
- C. Hoek, Repertorium op de grafelijke lenen te Akkersdijk, Berkel, Pijnacker en Ruiven, 1266-1648, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 38 (1983). [Grafelijke lenen Akkersdijk]
- B. de Keijzer, *De oudste lijst van leenmannen van de Bisschop van Utrecht 1379* (Hilversum, 2015). [Leenmannen van de Bisschop]
- J.C. Kort, *Het archief van de Heren van Voorne, Burggraven van Zeeland, 1272-1371* ('s-Gravenhage, 1972). [Van Voorne]
- J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Voorne, 1199-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 32 (1977). [Leenkamer Voorne]
- J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Egmond, 1270-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 34 (1979). [Leenkamer Egmond]
- J.C. Kort, Een leen van de Graven van Bentheim in Holland, 1327-1640, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 39 (1984). [Leenkamer Bentheim]
- J.C. Kort, Repertorium op de grafelijke lenen in Nootdorp, 1313-1648, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 39 (1984). [Grafelijke lenen Nootdorp]
- J.C. Kort, De leenhoven van de Heren van Vianen, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 41 (1986). [Leenkamer Vianen].
- J.C. Kort, Repertorium op de Cuykse lenen in Holland, het Sticht en Gelre, 1129-1649, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 44 (1989). [Leenkamer Cuyk-2]
- J.C. Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland, 1203-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 44 (1989). [Grafelijke lenen Kennemerland-1]
- J.C. Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland, 1203-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 45 (1990). [Grafelijke lenen Kennemerland-2]
- J.C. Kort, Grafelijke lenen in Rijnland, 1222-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 45 (1990). [Grafelijke lenen Rijnland-3]
- J.C. Kort, Repertorium op de grafelijke lenen in het Land van Woerden en van de hofstede Woerden, 1281-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 48 (1993). [Grafelijke lenen Woerden-2]
- R. Kunst m.m.v. P. Moors, *Inventaris der archieven van de abdij Mariënweerd (1248-1592) en de administrateur der Mariënweerdse goederen (1592-1623)* (Arnhem, 1982). [Mariënweerd]
- Jan Kuys, *De ambtman in het kwartier Nijmegen, ca. 1250-1543* (Nijmegen, 1987). [Ambtman]
- L.S. Meihuizen, *De rekening betreffende het graafschap Gelre, 1294/95* (Arnhem, 1953). [Rekening Gelre]
- P.A. Meilink, *Het archief van de abdij van Egmond* ('s-Gravenhage, 1951). [Abdij Egmond]
- Frans van Mieris, *Groot Charterboek der Graaven van Holland, van Zeeland en Heeren van Vriesland, beginnende Met de eerste en oudste Brieven van die Landstreeken, en eindigende met den dood van onze Gravinne, Vrouwe Jacoba van Beyere, in 4 delen* (Leyden, 1753-1756). [Van Mieris]

S. Muller Fz., *De registers en rekeningen van het Bisdom Utrecht, 1325-1336*. Deel I ('s-Gravenhage, 1891). [Registers en rekeningen I]

S. Muller Fz., *De registers en rekeningen van het Bisdom Utrecht, 1325-1336*. Deel II ('s-Gravenhage, 1891). [Registers en rekeningen II]

S. Muller Fz., *Regesten van het Kapittel St. Pieter* ('s-Gravenhage, 1891). [Regesten Sint Pieter]

S. Muller Fz., *Regesten van het archief der stad Utrecht* (Utrecht, 1896). [Regesten Stad]

S. Muller (e.d.), *Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301*. [OSU]

Deel I: 695-1197 (Utrecht, 1920).

Deel II: 1198-1249 ('s-Gravenhage, 1940).

Deel III: 1249-1267 ('s-Gravenhage, 1949).

Deel IV: 1267-1290 ('s-Gravenhage, 1954).

Deel V: 1291-1301 en supplement op de delen I-V 966-1296 ('s-Gravenhage, 1959)

S. Muller Fz., *Regesten van het archief der Bisschoppen van Utrecht, 722-1528* (Utrecht, 1927). [Regesten Bisschoppen]

S. Muller Fz., Het oudste register van Graaf Florens, in: *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap*, 22^e deel (1901). Opnieuw uitgegeven door H. den Hertog en B. de Keijzer, waarnaar in deze publicatie verwezen wordt, in de reeks *Hollandse Bronnen*, deel 4 (Rotterdam, 2009). [Het oudste register]

Is. An. Nijhoff, *Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland door onuitgevene oorkonden opgehelderd en bevestigd*. Eerste deel (Arnhem, 1830). [Gedenkwaardigheden I]

B. Olde Meierink e.a., *Kastelen en ridderhofsteden in Utrecht* (Utrecht, 1995). [Kastelen en ridderhofsteden]

J.W.C. van Schaik en G.J.A. Beerthuizen-van Kooten, Kantelen voor Wulverhorst, in: *Heemtijdinghen* jrg. 48 (2012). [Wulverhorst]

A.P. van Schilfgaarde, *Het archief der Heeren en Graven van Culemborg* ('s-Gravenhage, 1949). [Culemborg]

L.A.J.W. Baron Sloet, *Oorkondenboek der Graafschappen Gelre en Zutfen tot op den slag van Woeringen, 5 juni 1288* ('s-Gravenhage, 1872). [OGZ]

J.H. de Vey Mestdagh m.m.v. J.A. de Boo, *Liber Sigillorum. De zegels in het archief van de ridderlijke Duitse Orde, Balije van Utrecht, 1200-1811* (Utrecht, 1995). Deel I Beschrijvingen. [Duitse Orde]

E.B.F.F. Wittert van Hoogland, Bijdragen tot de geschiedenis der Utrechtse Ridderhofsteden en Heerlijkheden: Amerongen, Sandenburg, Lunenburg, Hindersteyn, Geresteyn, Beverweert, Schonauwen, Hardenbroek, Zuilensteyn, Lockhorst, in: *Genealogische en Heraldische bladen* jrg. 2 (1907). [Ridderhofsteden-1].

E.B.F.F. Wittert van Hoogland, Bijdragen tot de geschiedenis der Utrechtse Ridderhofsteden en Heerlijkheden: Heemstede, Sterkenburg, Natewisch, Moersbergen, Vronesteyn, Lievendael, Loenersloot, Oucoop en ter Aa, Weerdesteyn, De Engh, Nijvelt, De Haer, Zuylen, Renswoude, Maarsbergen, in: *Genealogische en Heraldische bladen* jrg. 3 (1908). [Ridderhofsteden-2].

E.B.F.F. Wittert van Hoogland, Bijdragen tot de geschiedenis der Utrechtse Ridderhofsteden en Heerlijkheden: Drakenburg, Drakestein, Oud-Amelisweerd, Nieuw-Amelisweerd, Rynestein, Bergestein, Stoetwegen, Rhynauwen, Ruwiel, Pylsweert, Gunterstein, Boelestein, Oudegyn, Wayestein, Ter Aa, Blickenburg, Broeckhuysen, Oud-Broeckhuysen, Bottestein, Ysselt, Doorn, Groenestein, Den Ham, Nederhorst, Vuylcoop, Wulven, Oud-Wulven, Wulverhorst, Oudaen, Vleuten, Zeist, in: *Genealogische en Heraldische bladen* jrg. 8 (1913). [Ridderhofsteden-4].